

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS – Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana. Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 – Poštni predal 355-VII.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din – Št. tek. računa: 50101-678-47093

Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 29. decembra 1972

LETO XXIII. – ŠT. 21

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

NOVO LETO V PROSVETNEM SVETU

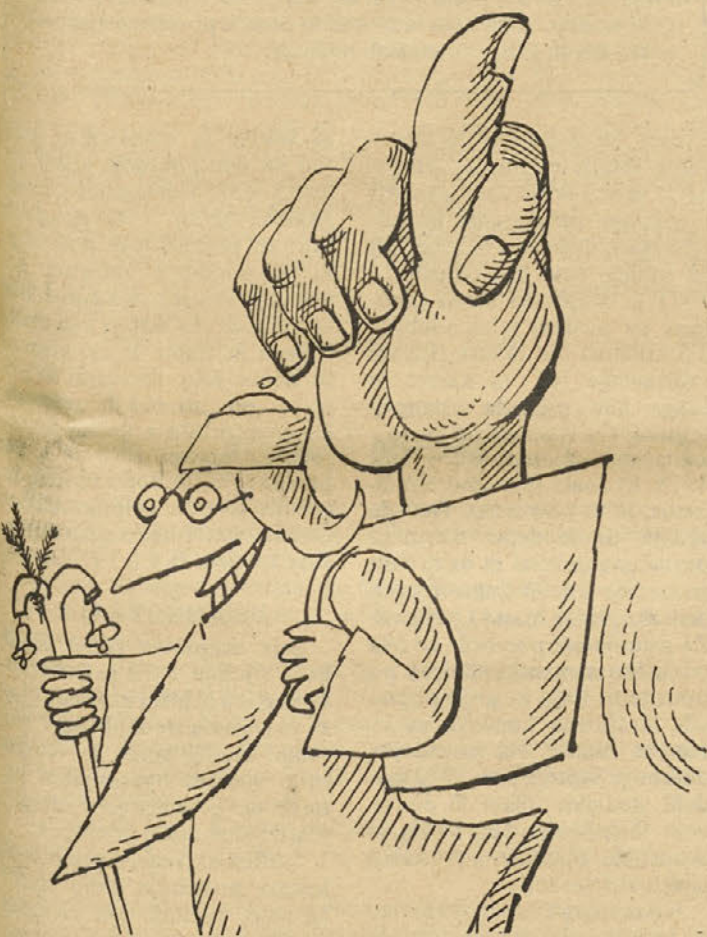
(KRONIKA KOT KRONATI GA)

Prosvetni delavec je javni mit:
mladike krhke upogiba,
nikoli ni pred bičem laikov skrit,
s prestolov nanj se lava zlava.

Naš čas želi si Prometeja.
Ker bog je mrtev, dvignimo nov mit:
a prosvetliti deblo, da občuti veja,
to zna le genij z bistvom družbe zlit.

To naše trdoživo plemo
poganja industrije vseh dežel.
Kar je doma ostalo, pa je krivo,
da v solah usiha cvet in raste zel.

Esteti, moralisti, profeti, idealisti
si dolgočasno generacijo prtimo
in v gnezdu vplivov – besni do obisti –
vrednote kakor jajčeca valimo.

Res včasih veter prav narobe
od severa in juga, vzhoda in zahoda
in hipies in flower power nam v programe diha,
vendar: mi klešemo iz rac – laboda.

Zapad nas zvito prelišči,
veliki kapital ljudi prašiči –
vendar mi vztrajamo, saj smo reaktor,
ki strojem daje energijo, njivam traktor.

Odkar republika slavi državnost
in hoče vsaka vas namesto njiv – ustavnost,
se je prosveta dvignila iz kota,
doslej na dinarčkih kleče – sirota.

Razredni sveti, celice, odbori,
ravnatelj, profesorji, srazilke:
vsi plezajo po samoupravnih gori
in v stara grla vsajajo pomlajene glasilke.

Izvršni svet previdno taktizira:
gre sola v boj ali zastoj.
Milijonček vsak je kot sekira,
kot Vračar(n)ič ravna s teboj.

Talente, znanstvenike, nove himne,
podružnice, osip in kadrov beg:
od maja pa tja v mesece po-zimne
lovimo in pehamo v večni kreg.

Kačurstvo ni opravek za mesarje.
Si krepko brusi pamet vsak učitelj,
saj brez diplome bi vzgojil drvarje –
zato ga družba dala je na vitelj.

Prisel je čas, da damo tudi revnim
osnovno, srednjo in visoko šolo.
Odbilo je privilegirancem osebnim –
zakaj bi delavec in kmet imela vedno smolo?

Sanjalo se mi je o raziskavah,
ki zanje dala so denar podjetja;
zdaj končno v teh osončenih dobravah
ni več za gluhoneme ptice petja.

Poglejmo znanost: neoplojena sameva.
V instinkt in fušanje, eksperiment
se čarodejev trop že vrsto let odeva.
Evropi dali smo že Tesel regiment.

Jezikoslovci branijo se novih muh:
laboratoriji, magnetofoni, responderji;
učitelj je med njimi kot neviden duh,
jezikov tujih znanje pa na molka meji.

Strokovno znanje na strokovnosti boleha.
Kak mojster, tehnik in sfalirani študent,
ki mu obzorje je le ozka keha
še skuša najti neodgovornosti patent.

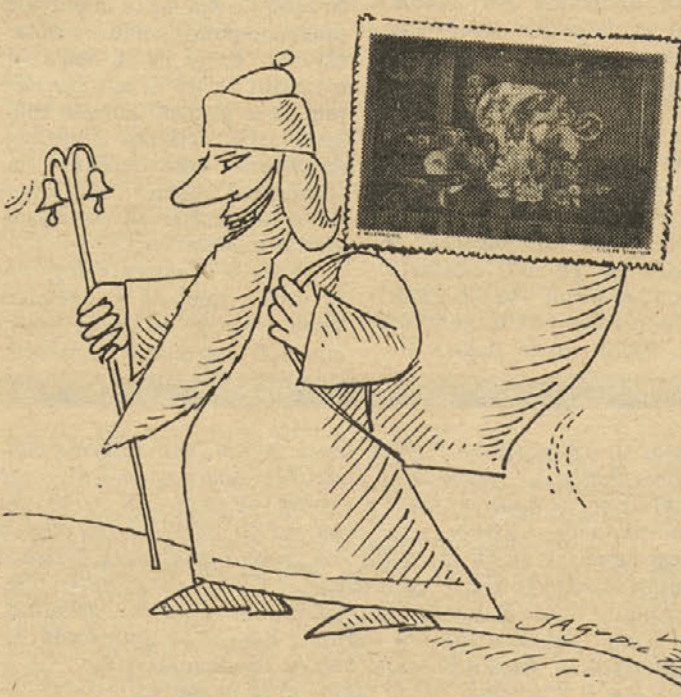
Kulturna vzgoja kleše lik človeka.
Par mračnih filozofov trobi nihilizem:
češ – vsak slovenski ustvarjalec je pokveka
in šentflorjanec, narodnjak za lokalizem.

Peščica sili k drugim zvezdam,
v pogovor vnaša širši, znanstven svet,
se šteje v avantgardo, v tujstvo se pogreza.
Če krakaš prozo z glasom slavca – si poet.

A kdo bi meril duh le s pra-pa metrom
in komu v škodo mladih je vizij odklon,
saj svet odraslih k zlatim parametrom
klobuk moli in njihov posel je idej pregon.

Za delavce smo uvedli splošne šole.
No, manj zahtevna je obrt:
za gramček teorije, tono prakse za ohole
glave, da si lahko razgrnejo dobička prt.

O, malčki in sredinčki, v pleničkah ljubo klasje!
Za jasli, vrtce dajem redno tisočak.
Če slečemo armade zdaj, ko čas je,
bi vrtec dal vsak stot vojak.

Pleničkar se akademik rad sramuje
in pastorek je skrb za rast otrok.
Dobičke in devize naj turizem kuje!
Nam padel bo z neba že zrel prerok.

Idejno vzgojnost seje CK seja:
prepoln predmetov mrgoli načrt.
Kako naj glave se razširi meja?
Ob znanosti idejnost hoče vrt.

Aksiome matematik slepo trobi,
žebra o zebrah vneti zoolog.
Od teh osnov pa v teje naši dobi
nihče ne bo potegnil duš na višji krog.

Hram učenosti je ubog, dotrajan,
podira se učiteljem na glave.
Če javno delaš, si pač javno grajan –
za novi duh so dobre avstrogrske naprave.

Več pedagogov, psihologov in x – problemašev
naj skuje kovnica za mlade note!
a šolska ekonomika se košarkašev
otepa zaradi proračunske vsote.

V osnovnih šolah 30 % osip je skrit
– ta se deli v dejanski in latenten –
in na balin je siromak – dijak obrit.
Je kmet poklic? Je žulj kje kompetenten?

Slovenec se ne da lisičiti Slovincem,
zato bo zraslo novo „FAKS“ središče.
Za Mariborom si še kdo potišče
svoj spomenik duha – seveda s svojim vencem.

Za postdiplomski študij spet je polžja dirka.
Od diplomirancev peščico znanost mika:
saj sla po znanju je v denarnici radirka
in častitljivi znanstvenik užitek se umika.

Tečaji, seminarji in kvalifikacij dir
so znak, da vse se v temeljih premika.
In naš čas vriska, vabi vse na pir –
pa vendar je denar „duha vladika“.

Če prekoraš 25 ur pouka,
z razrednico si koplješ grob.
V tvoj prazni žep otožnost kuka...
Ko vse jim daš, si ubog kot Job.

Tej eri ni po godu Vinci,
ki genij svoj napasel je povsod.
Za dve, tri panoge naj se dijak trpinči.
Za drugih šest bo drug kriv zmot.

Olimpiada znanja hoče bralne značke:
že s piscev sivih spihali smo prah.
Nesmrtnost smrtnim in kulturne pračke!
Nepismenim pohaja pismen dah...

Ekskurzije v tovarne so likvidne.
Je nekaj dni dovolj, da se spozna,
od kod prihaja tok stipendij, ki nevidne
usihajo skoz sod brez dna.

Vrednotiti po točkah pedagoško delo
pomeni netiti tajfun, prepir, vihar.
Star praktik noče biti za omelo,
ne višje, ne visoko podkovanim v dar.

Vendar – izjema ni pravilo –
naš les je v svojem bistvu zdrav.
Še dolgo naše ljudstvo bo telilo,
še dolgo dušebrižnik bo jokav.

TAKO V PROSVETI SVET UTRIPA:
Vse lanske bolečine utopite v vinu,
v objemu lepotice, na zapečku,
kjer roka žene kakor peč vas greje,
ali v preprostem daj-dam kinu.

Pisal: IVAN CIMERMAN
Risal: STANE JAGODIČ

Kljub težkim razmeram so nekatere univerze opremljene s sodobnimi učnimi pripomočki

Kakšna naj bo vsebina družbeno-političnega izobraževanja pedagoških delavcev v letu 1973

Zavod za šolstvo SR Slovenije je v sodelovanju s predstavniki družbenopolitičnih organizacij izdelal načrt osrednjih tematskih področij, ki naj bi rabil sestavljalcem izobraževalnih programov družbenopolitičnega izobraževanja pedagoških delavcev v letu 1973.

V tem sestavku želimo povedati članom osnovnih organizacij sindikata v vzgojnoizobraževalnih zavodih, kakšna bo vsebina izobraževanja in kako bo potekal ta proces v l. 1973.

Že v novembru je bil seminar za predavatelje — multiplikatorje nekaterih pedagoško-političnih tem. V mesecu decembru potekajo tridnevni seminarji za vodstva vseh vzgojnoizobraževalnih zavodov. Medtem pa bodo pričele organizacijske enote zavoda za šolstvo skupaj s strokovnjaki iz delavskih univerz, družbenopolitičnih organizacij ter temeljnih izobraževalnih skupnosti oblikovati na drobnejše načrte, upoštevajoč osrednja tematska področja, ki zajemajo marksistično idejnost v vzgoji in izobraževanju glede na vsebino in metodo uvajanja aktualnosti s tega področja, zlasti spoznavanje osnov marksistične filozofije, odnosa med

družbo (šolo) ter religijo (cerkvi), kritiko stališč o idejni nevtralnosti šole itd.; družbenopolitične in pedagoške vidike usposabljanja mladih za samoupravljanje, vključno s samoupravo učencev; obravnavo o uresničevanju ustavnih sprememb na področju vzgoje in izobraževanja, o nadaljnjem razvoju samoupravljanja v šoli, o povezanosti šole z družbo, o poglajbljanju odnosov šole z združenim delom ter o samoupravljanju na tem področju; obravnavo osnovnih družbenih dokumentov s področja vzgoje in izobraževanja ter druga aktualna vprašanja našega družbenopolitičnega in ekonomskega razvoja glede na specifičnosti in posebne interese pedagoških delavcev samih tudi glede na okolje, kjer delajo in glede na posebnosti posameznih vzgojnoizobraževalnih zavodov. Prav pri izbiri teh zadnjih (dopolnilnih) tem bi morale aktivno sodelovati tudi družbenopolitične organizacije na posameznih področjih in iz posameznih kolektivov.

Zato je republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije že povabil k sodelovanju vse občinske in medobčinske odbore sindikata, ki naj v organizacijskih enotah zavoda za šolstvo SR Slovenije, v delavskih univerzah in drugod pomagajo oblikovati in uresničiti program izobraževanja pedagoških delavcev na svojem področju. Prav z aktivnim sodelovanjem vseh organizatorjev in udeležencev družbenopolitičnega izobraževanja bo moč doseči potrebno kakovost in usmerjenost pri izvedbi programa.

S. PEVEC

Pojm »kot«

Učitelj hoče razviti pojem „kot“. Nariše ga na tablo in vpraša, kaj je to. Nihče ne ve. Pokaže na šestilu in znova vpraša. Zopet nihče ne ve. In tako dalje. Nazadnje pokaže gor v kot sobe in vpraša: „No, zdaj boste pa vendar znali povedati, kaj je to?“

Jurček (ki je sedel tam blizu in zato dobro videl): „Pajek!“

Anton Kosi: Otroška modrost, 1930, str. 34.

NEHAVADNE SANJE UPOKOJENEGA PEDAGOGA JAKOBA PROSVETNIKA

Sneži. Kako tudi ne bi, saj je zima, zadnji dan v letu — Silvestrovo. Na ulicah ni žive duše. Tudi Jakob Prosvetnik, že pred dobrimi desetimi leti upokojeni zaslužni podeželski učitelj, sedi lepo doma v naslanjaču pri topli peči. Od časa do časa pobeza z železno grebačo v nemirni ogenj in z zadovoljstvom opazuje modrikasto rdeče plamenčke, ki živahno migljajo. Poleg sebe ima trebušasto steklenico z razkošno etiketo, na kateri piše:

BARON FRANCE TRENK JE BIL ROJEN V VIHARNIH ČASIH. LEP, ČUDOVITE POSTAVE, NEPREMAGLJIV JUNAK IN VELIK STRATEG, JE BIL ŠE VEČJI VESELJAK, KVARTOPIREC, LJUBAVNIK IN LJUBITELJ DOBRE KAPLJICE.

Poleg tega slavošpeva brkatomu možaku, ki naslikan divje gleda z zlate etikete, še piše, da vsebuje pijača v tej steklenici kar 40 % alkohola, kar zadostuje za ogrevanje srca in glave vsakogar, ki srkne iz nje vsaj požirek ali dva.

Zadnje zagotovilo je za Jakoba Prosvetnika najvažnejše. Namen posvečuje sredstvo. Naš dobrodušni pedagog je namreč zaslužen občan, ki je vse življenje dajal cesarju, kar je bilo cesarjevega in morda tudi kaj več, za časa gnile Jugoslavije pa tudi bogu kar je bilo božjega, da ga oblastniki niso pregnali na kakšno zakotno šolo ob jugoslovansko-albanski meji. Danes zvečer, ko gre staro leto v dokončno likvidacijo, pa hoče biti židane volje. Pozabil bi rad, da je že trinajst let vdovec, da so mu otroci odrleli v svet in da tudi pokojnina ni ravno takšna, kot jo je navno pričakoval. Glavna je torej židana volja. Kaj ga briga pokojni baron Trenk! Mar ni Prosvetnik kot plamenček, ki živahno miglja v skušnjavi buče vaške mularije kristalno čisto zgodovinsko resnico, kakšni ne bodo

Nov začetek s starimi težavami

Družbeno-politično izobraževanje je več kot leto dni najbolj aktualna tema pogovorov med zastopniki delavskih univerz z vseh območij Slovenije. Na to temo so razpravljali tudi na zadnji seji Zveze delavskih univerz Slovenije, in znova spomnili na temeljno nalogo teh institucij, dano že ob ustanovitvi: Delavske univerze naj se prožno prilagajajo interesom in potrebam, ki jih nalaga čas glede na družbeni, tehnološki in ekonomski razvoj.

Za uvod samo nekaj ugotovitev, ki smo jih slišali, na tej seji. — Delavske univerze se zavzemajo za družbeno-politično izobraževanje, vendar doslej niso našle zadostnega odziva. To potrjujejo tudi podatki, da se 14 delavskih univerz od 48 ne ukvarja z družbeno-političnim izobraževanjem, in dalje: tovrstnemu izobraževanju je bilo namenjenih le 5 % dejavnosti, v vseh delavskih univerzah na Slovenskem dela na tem področju le 9 stalno zaposlenih. Ocena, da so delavske univerze na kritični točki razvoja, torej ni iz trte zvita. Skoraj presenetljivo je, da so na mnoge delavske univerze ustanovitelji malone pozabili, čeprav so te institucije nenehno opozarjale, da za uspešno dejavnost niso dovolj le ustanovna listina, nekaj dotacij in skromnih prostorov.

Opozarjale so tudi na nujnost družbeno-političnega izobraževanja. Ustrezne podpore niso našle niti v družbenopolitičnih organizacijah v občinah; te so velikokrat same improvizirale razne izobraževalne oblike, niso pa bile pripravljene zagotoviti denarja za bolj načrtno izobraževanje prek delavskih univerz.

Eno je gotovo: v času pomembnih sprememb v našem družbenem razvoju, v iskanju poti, ki naj bi omogočila izgradnjo samoupravnega sistema, so tudi na tem vzgojnoizobraževalnem področju potrebni premiki. Zagotoviti je treba možnosti za načrtno družbeno izobraževanje samoupravljalcev. To pa pomeni materialno in kadrovsko usposobiti delavske univerze, da bodo to svojo nalogo lahko v redu opravljale.

PREVEČ NAM GRE ZA VIDEZ

Kakšne so resnične možnosti? O tem je govoril na seji zveze podpredsednik republiške Zveze sindikatov Ivo Tavčar. Dejal je, da je bilo sodelovanje sindikatov pri uveljavljanju in izpeljavi temeljne naloge delavskih univerz doslej premalo tvorno.

Sindikati so sprožili zamišl o družbenem dogovoru za družbenopolitično izobraževanje. Te dogovore so ponekod že sklenili, ne pa tudi uresničili. Uresničitjo pa jih lahko le ljudje, posebno zavzeti za to področje dela. Takih pa je najbrž pre-

malo. V občinskih sindikalnih svetih ni posluha za družbenopolitično izobraževanje. Še bo treba opozarjati in celo zahtevati. Gre namreč za nalogo, pri kateri morajo tesno sodelovati vse organizacije: Zveza komunistov, SZDL, Zveza mladine idr.

Podatek, da je le 5 % dejavnosti namenjenih družbenopolitičnemu izobraževanju, je za družbo kritičen, pove pa, da delavske univerze danes niso nosilke tega izobraževanja. Slišati pa je tudi za drugo skrajnost, češ da naj bi se delavske univerze ukvarjale zgolj s tem. Izobraževanje v delavskih univerzah pa naj bo celostno, strokovno in družbeno hkrati. Prav pa je, da delavske univerze vsaj polovico svoje dejavnosti namenijo družbenopolitičnemu izobraževanju.

Družbeni dogovori so sklenjeni in v programih je napisano marsikaj lepega. Prvi uspeh takega dogovora pa bi bil dobiti strokovnjake, ki bodo tako izobraževanje vodili. Žal gre pri mnogih dogovorih le za zunanji videz in ne za bistvene dosežke; to pa je odrska politika...

VSAK ZAKAJ IMA SVOJ ZATO

Vsak dogovor zavezuje obe strani: tiste, ki naloge opravljajo in one, ki jih nalagajo.

Razpravljalci so s podatki utemeljevali znano resnico, da ima vsaka posledica svoj vzrok. Ustanovitelji niso izpolnjevali obveznosti, delavske univerze so zivotarile; da so dobile denar, so morale zviševati šolnine, uvajati nove dajavnosti. Na dan so privreli očitki, da so se preveč usmerile v dejavnosti, ki prinašajo dohodek. Toda — če ne bi tako ravnale, bi lahko precej delavskih univerz že zaprli.

Vse delavske univerze so se ubadale s podobnimi težavami. Nobena od njih pa se ni odrekla družbenopolitičnemu izobraževanju, če je imela denar in možnosti za to. Iz teh prizadevanj so se pogosto porajali celo spori med delavsko univerzo, delovnimi organizacijami in občinskimi organi — zaradi potrebnega denarja ali pa zaradi samega organiziranja.

Na novo ozivilne naloge ne bo lahko izpeljati. Za razumevanje težav je dovolj že izjava ene od zastopnic delavskih

univerz, ki je govorila o možnostih za družbeno-politično izobraževanje. Programiranje družbenopolitičnega izobraževanja je izredno zahtevno delo. Najrazličnejše interese in potrebe je treba uskladiti z možnostmi; vsaka delovna organizacija želi dobiti v čim krajšem času čim več. Družbenopolitične organizacije so ravnale napak, ker so včasih sledile tem težnjam in le občasno organizirale tako izobraževanje. Poleg tega so često izbrale „cenejše“

izobraževanje, ker so dobile predavatelje zastoj.

Nestrokovnost pa je botrovala tudi dejavnosti delavskih univerz na tem področju. Če ni bilo denarja, da bi plačali strokovnjake, ki bi resno priprajali delo, potem tega ne moremo imenovati drugače kot improvizacija. Tako kot splošno in strokovno pa mora biti tudi družbeno-politično izobraževanje načrtno in povezano v sklenjen andragoški cikelus.

MARJANA KUNEJ

Srednje šolstvo ne bo več pastorek

Svet za vzgojo in izobraževanje pri skupščini mesta Ljubljane si že od ustanovitve l. 1970 prizadeva za izboljšanje razmer na področju srednjega šolstva in domov za srednje šole v Ljubljani. Pri tem delu sodelujeta dve komisiji, in sicer: komisija za finančne zadeve in komisija za razvoj srednjega šolstva. Največje težave srednjih šol in domov nastajajo zaradi pomanjkanja denarja za investicijsko vzdrževanje, še posebno zato, ker je bilo to področje doslej zanemarjeno in prepuščeno iznajdljivosti posameznih zavodov. Šole so prejele 25 % od amortizacije nepremičnim, iz 75 % združenih sredstev pa je republiška izobraževalna skupnost dajala posojilo za investicije šolam in domovom v Sloveniji. Zato je danes stanje v srednješolskih domovih pa tudi v nekaterih srednjih šolah porazno. Take so razmere v vsej Sloveniji, saj ni nikogar, ki bi redno vzdrževal srednje šole in domove. Program razvoja predvideva, da naj bi 85 % mladih dokončalo srednjo šolo; zato bi morali te pereče probleme čimprej rešiti. Izhod je le v sistemskih rešitvah.

Svet za vzgojo in izobraževanje skupščine mesta Ljubljane je moral svoje delo usmeriti v ureditev financiranja investicijskega vzdrževanja in investicij za srednje šole in domove. L. 1971 je skupščina mesta Ljubljane na predlog sveta odobrila 1,5 milijona din za investicijsko vzdrževanje šol, za katere je istega leta prevzela ustanoviteljstvo. Če vzporedimo vsoto za zahtevami srednjih šol v letu 1971, ki znaša približno 6 milijonov, je to zelo malo. Treba je vedeti, da je denar mestnega proračuna omejen in da ni skrb za srednje šole in domove zgolj skrb skupščine mesta Ljubljane.

Za najnujnejša popravila so bila odobrena namenska sredstva po prioritetni listi, ki jo je pripravila strokovna komisija za finančne zadeve. Na osnovi podatkov je svet za leto 1972 razdelil srednjim šolam in domovom 2 milijona din, ki jih je skupščina odobrila za investicijsko vzdrževanje.

Na predlog mestne skupščine so izvedli poizkus sodelovanja z občinami: Celje, Koper, Kranj, Maribor, Novo mesto in Ljubljana. Posvet o razvoju srednje-

ga šolstva in investicijski politiki na tem področju je bil 31. marca letos. Udeleženci — predstavniki občin — so poudarili kritični položaj tega področja, ki je posledica večletne pomanjkljive skrbi za srednje šole in domove. Ta skrb je bila opredeljena in trajna le za osnovne in visoke šole. Poudarili so potrebo po sistemskih rešitvah, kar je v skladu z načeli dolgoročnega razvoja SRS in z zahtevami, ki jih bodo morale izpolniti šole II. stopnje. Dobro bi bilo, da bi bile sistemske rešitve sprejete že v l. 1972.

DELO IN TEŽAVE

Seja skupščine mesta Ljubljane v juniju 1972 je pokazala, da manjka izdelan koncept mreže in sistema srednjih šol v Sloveniji. Dotlej lahko le vzdržujemo šole in ugotavljamo potrebe ter pomanjkljive zmogljivosti. Samo nekaj podatkov:

Center za vzgojo pisarniških kadrov potrebuje svojo šolsko zgradbo, pa tudi šola za medicinske sestre ne ustreza namenu in potrebam. Ekonomski

(Nadaljevanje na 7. strani)

gatreba so bili njega dni ti grofi, knezi, baroni ter podobna svojati. Barona Trenka naj vzame vrag! Toda zlato rumena pijača — to je nekaj! Toda, ne bojte se; Jakob Prosvetnik se ne bo opil. To se tudi ne bi spodobilo. Če pa hoče biti vesel, naj bo vesel! Kdor bi mu kaj takega branil, ne bi bil nič boljši kot prosluli tehnokrati, birokrati in drugi sovražniki delavskega razreda, o katerih danes toliko piše. Sicer pa bo Jakob Prosvetnik vso zadevo opravil skrajno diskretno: med štirimi debelimi stenami starinske hiše in za spuščeniimi zavetami na oknih svoje najemniške sobice. Gaudemus igitur...

Ko Jakob Prosvetnik prede takšne misli in sramežljivo srka zapeljive maligane, niti ne opazi, da se mu pogled vse bolj megli in da mu tudi zavest postaja vedno bolj motna.

In glej! Ko odbije polnoč in se staro leto prelevi v novo, se vrata neslišno odpro. V sobo stopi nenavaden obiskovalec. Ni ne star ne mlad, ne visok ne nizek, ne debel ne suh in tudi slabih namenov nima. Sproščeno stopi k spečemu Jakobu Prosvetniku, ga pocuka za ovratnik domače halje in mu polglasno reče: „Ehej, Jaka, stara sablja! Dremas kot aprilski maček. Naspal se boš v grobu. Pojdi zdaj z menoj, saj veš, kaj sem ti obljubil!“

Jakob Prosvetnik se zdrzne. Pravzaprav sploh ne ve, ali bedi ali sanja. Tujca niti ne pozna. Morda pa ga tudi pozna, kdo bi to vedel. V svojem življenju je srečal toliko ljudi najrazličnejših sort, da si vseh pri najboljši volji zares ni mogel zapomniti. Verjetno je zgrešil tudi obraz tega tovariša, ki ga je prišel tako ljubeznivo obiskat. Zato se samo malce pretegne, vtakne noge v domače šlape in prikimajo: „Že grem, kar počakaj! Koj se napravim.“ Še ves omotočen se praznično obleče, zaveže okrog vratu najlepšo kravato in vzame dežnik. Nato gresta.

Zunaj je prekrasen dan. Na modrem nebu sije zlato sonce, ptički žvrgolijo kot za stavo in vse je tako, da lepše biti ne more. Ulice so široke, polne zelenja; ob njih se visoko v nebo dvigajo ogromne stolpnice. Vsaka ima najmanj trideset nadstropij.

Prestraši se Jakob Prosvetnik, zato vpraša: „Kolega, kje sem, in kam me pelješ?“

Spremljevalec pa se samo smehlja: „Pomiri se, Jaka! Ne bodi vendar takšen zajec! Saj sva vendar v Ljubljani, beli slovenski prestolnici!“

„V Ljubljani?“ se začudi Jakob Prosvetnik. „Kako, saj...“ „Seveda si v Ljubljani,“ ga potolaži razigrani sobesednik. „Vidim, da že dolgo nisi bil v tem mestu. Dozdeva se mi, da ti je vse nekako novo. Ljubljana pa se razvija, da je kaj! V Prešernovih časih je bila dolga vas, v XX. stoletju že lepo mesto, zdaj, ko pišemo že leto 2250, pa je pravo velemesto, saj ima že nad poldrugi milijon prebivalcev.“

Prosvetnik res ne ve, kaj naj reče. Toda vse je tako čudo. Zato se mirno preda vodstvu. Krotak kot ovca in poln radovednosti hitrimi koraki sledi spremljevalcu, ki mu razodene: „Zdaj greva uredništvo Prosvetnega delavca. Kot se spominjaš, sem ti že večkrat obljubil, da te bom predstavil glavnemu in odgovornemu uredniku dr. Tablarju.“

Jakob Prosvetnik se zamisli. Da, seveda, Prosvetni delavec. List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih. Tudi sam je zanj večkrat napraskal kakšen članek po znanem načelu: iz prakse za prakso. Za svoj akcijsko napisani prispevek „Usmerimo agresivnost huliganov v zatiranje koloradskega hrošča“ je prejel celo nagrado, saj je prispeval k sistemskemu reševanju enega izmed žgočih problemov našega kmetijstva; koloradarja so kljub njegovi odlični prilagojenosti neprilagojeni povsem dotolkli, v huliganih pa so se zakoreninile udarniške delovne navade.

Ko Prosvetnik tako obuja ovenele spomine, sta s spremljevalcem že na cilju. Sredi bujnega parka s platanami stoji bela marmornata palača. Na njenem pročelju je velik napis:

PROSVETNI DELAVEC

Pred njo parkirajo številni avtomobili z domačimi in tujimi registrijskimi tablicami.

„Sva že tu,“ pravi neznanec. „Vrtarju povem, da naju glavni odgovorni urednik dr. Tablar že pričakuje. To je trikratni doktor znanosti. Ima doktorate psiholoških, pedagoških in defektoloških znanosti. Specializiral se je na moskovski in tokijski univerzi ter na Harvardu. Evropska kapaciteta. No, stopiva naprej!“

Neznanec hitro uredi formalnosti. Po širokem hodniku, ki ga na

Otrok stoletja

Vsako stoletje sežiga svoje čarovnice, vsako stoletje rabi svoje mabje. Picasso je velikan, trobijo trobila trobezljavih trobentarjev. To so jim pošepnili očetje na uho ob rojstvu. Oltarji so večno prazni, kot državna blagajna, zato vpijejo po malikih. Vsako stoletje je otrok, ki polula svoje starše. Temu početju pravijo sociologi „boj generacij“. Vsako stoletje je starček, ki se krčevito oklepa svojega prestola. Temu početju pravijo filozofi „opičji prijemalni refleksi“, ki lahko vsako ljudstvo stane vojno... Poslušam kolega, droben list na drevesu slovenskega Parnasa. Oči v ognju, telo — struna. Roke nekam v vesolje. Tako ob popoldnevih hlepi po nekakšnih anti-dvozožnih dimenzijah.

„Ja, kaj bi bil Baudelaire, kaj Rembauld, če ju ne bi iz njune podstrešne anonimnosti izbrskal lačen kritik, ki ju je snedel za kosilo! Vse je v tem, koga si določena doba izbere za čaščenje. Nato ga dvignejo na nosilnico iz pen, kot strelo švigne prek oceanov, postavi si svoj atelje, vilo, na vsakem kontinentu ministri kulture hrepene, da bi obogatili svoje dežele z njegovim enkratnim duhom. Časopisi pritrkavajo, revije te vabijo. V omari imaš ducat oblek, žiro račun v banki...“

„Ali mi pokažeš kakšno pesem iz tvoje zbirke? Kot sonce si visok; če te dojamem, veš... jaz... moram delati... vsak dan... sedem ur... nadure... Pokaži, hočeš?“

In berem:

Dajte mi milijone ton urana
stražarje ob obešenih grobarjih dobe.
Dajte mi polblazne genije vseh institutov
tega na smrt zadetega utrnika.
Dajte mi prosojno devico
z lepoto ostro kot mesečev srp
telesom, ki ne bo sejal le materinstva
z ženskostjo zorane razdihane njive...

Gleda me strmo v oči. Pregarjem pesem. Razbiča me. Srh mi gre po piramidalni živčni prog. Presekajo me veliki, nesluteni svetovi. V kolegu Dikiju spijo velike reči! Dolžan sem mu pomagati!... Planem k uredniku kulturne rubrike največjega časopisa srednje Evrope. Maham mu z rokopisom pred nosom. „Tu, tu, otrok naše dobe spi v teh papirjih, nesluten duh. Ta širina, ta svežina, ta milina!“

Glavni me opazuje, počaka, nato pa mirno reče: „Si bral, Hefner v Playboyu je pritegnil najuglednejše pisce Amerike k sodelovanju. Prav nič jih ne motijo nabrekli prsa in zadnjice lepotic. Naklada je narasla na šest milijonov! Takoj mi poiščite imena, ki stejejo! Plačam od besede, plačam od imena, plačam od slave...“

In odtavam. K reviji GLUHONEMA BESEDA. Položim rokopise na puli. Poznamo me. Nobenih besed. Nobenih velikih uvodov. Čez mesec se vrnem. Moj prijatelj Diki sameva na policah med slovenskimi klasiki, ki doživljajo svoj devetindeseti ponatis: Med Angelikami, figurale veneris, novimi ustavnimi dopolnili. Naredi si sam... Rešim ga večnosti, odvihram z njim.

Nato najdem založnico. Dikija natisnejo. Zvežejo ga v polplatno. Avtor je ginjen, jaz pa grem od hiše do hiše, ker sem založbi obljubil prodati „nekega zanesenega utopista“. Dvoje čevljev sem že izrabil, prodal pa le sto izvodov od tisoč.

Tako nosim genija pod pazduho, moje ljudstvo pa bere Adama in Evo.

Novoletni aforizmi

Filozof: Bumerang je novo leto, spočeto na starem planetu.
Psiholog: Ali bo živela duša zdaj, ko dobivajo notranje življenje roboti?
Inženir: Kolesje zgodovine ima tovarniško napako.
Večna devica: Moje telo je ostalo čisto, kaj bi z devizami na oltarju morale?
Politik: Dajmo svetu možnost, da si sam izbere svoje krvnike.
Strastna ljubimca: Novo leto? ! Čas, da prižgeva luč!
General: Puč ali PUNČ, to je zdaj vprašanje!
Vojak — začetnik: Domovina, prevelika si za novoletni objem!
Ekonom: Odpri bomo banke za vse, ki imajo Kapital v žepu, Marxa pa obešenega na steni.
Vesoljci na Luni: Končno občutek, da nismo med lunatikii!
Upokojeni revolucionar: Prišel je čas, da naredim revolucijo na pokopališču.
Filmska zvezda: Umreti pokončno ali bleščati horizontalno.
Delovni človek: Tako smo osvetlili sedanost, da smo kar slepi za prihodnost.

IVAN CIMERMAN

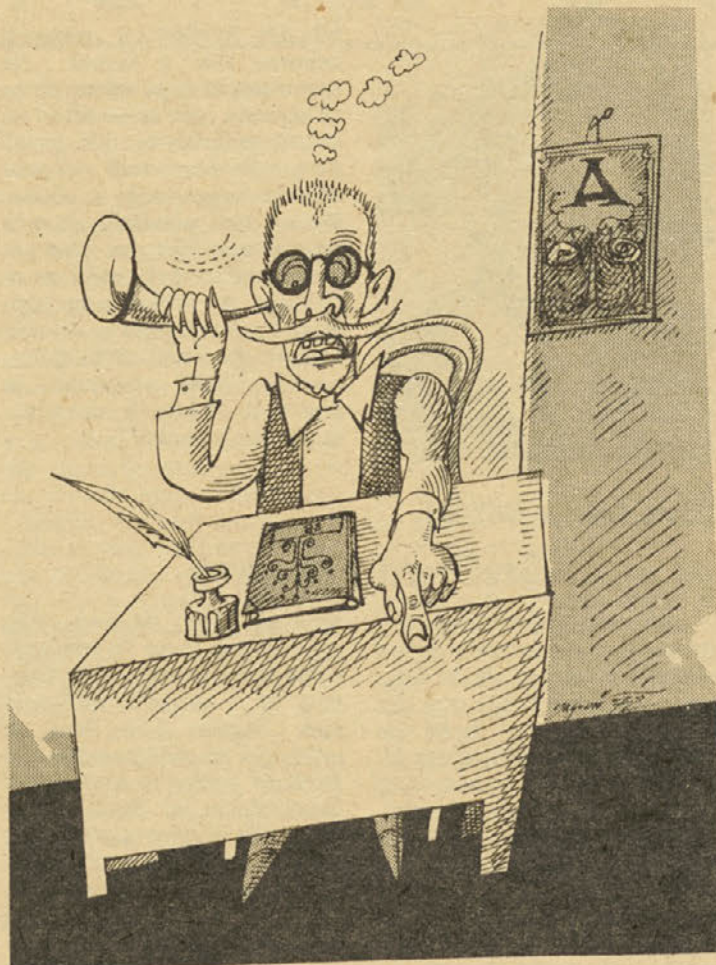
obeh straneh obdajajo kipi naših velikih šolnikov, prideta po reči preprogi do dvigala, ki ju v najkrajšem času potegne v sedemnajsto nadstropje. Izstopita, potrkata in že ju sprejme tovariš srednjih let dr. Tablar.

„Lepo, lepo, da sta prišla,“ reče in jima trdno stisne roko. „Vse vem; rada bi si ogledala glavne oddelke našega časopisa. Prav danes smo dosegli nov rekord: Prosvetnega delavca smo natisnili v 250.000 izvodih. Izhajamo, kot vesta, vsak teden na dvaintridesetih straneh. Naše rubrike že tako poznata; ne bom vaju mučil s tem. Če sta zato, popijmo šilce čučona, odličnega vitaminskega napitka. Več steklenic te pijače mi je pred kratkim podaril moj stanovski kolega Vi Tu Pej iz Pekinga. Tam ureja glasilo kitajskih prosvetnih delavcev Len Cin Veng; naklada 15 milijonov izvodov! Saj razumeta; Kitajcev je zdaj malone tri milijarde, Slovencev pa kljub Zedinjeni Sloveniji dobrih 12 milijonov. Sicer pa si raje ogledajmo naše oddelke!“

Jakobu Prosvetniku je prijetno kot metulju v spomladanskem zefirju. Toliko lepega že dolgo ni slišal. Tudi napitek čučon ga tako sprosti, da se počuti starega komaj 18 let: čil je, zdrav kot dren in vesel; ves svet bi objel in še taščo bi poljubil, če bi mu pomotoma prišla naproti.

„Ne vem, kaj vaju najbolj zanima,“ nadaljuje glavni in odgovorni urednik. „Če sta zato, začniva v redakcijskem oddelku za predšolsko vzgojo!“ Potrka na vrata in predstavi mlajšo tovarišico: „Voditeljica te redakcije, dr. Mira Cucelj. Promovirala za doktorico psiholoških znanosti. Odgovarja za rubriko, ki obravnava aktualne teme na področju predšolske vzgoje. Pod seboj ima trideset ljudi: pedagogov, psihologov, sociologov itd. Njen konjiček je problematika malih šol. Rubrika, ki jo vodi, je v našem časopisu najbolj obsežnejša. To ni čudno, saj je znanstveno že zdavnaj dokazano, da so otroci očetje in matere bodočih ljudi. Zato posvečamo prav problematiki predšolske vzgoje kar največjo pozornost.“

Ozira se Jakob Prosvetnik po veliki dvorani in se ne more dovolj naučiti. V oddelku vlada tolikšna delovna vrnja, da je zrak kot naelektrjen. Vsak strokovni delavec ima pred seboj ustrezno aparatur, ki jo uporablja pri obdelavi gradiva in pri pripravi člankov za časopis. Delavci so tako zaverovani v svoje delo, da niti ne

RAZREDNIKI NEKOČ IN DANES

Noro, noro novo leto

„Novo leto je molzna kravica za trgovce. Novo leto je čas, ko nehajo delati zgodovino starci. Novo leto: s kilometrom pameti merimo vse neumnosti, ki smo jih storili lani in nam božajo dušo brez analiz...“ Profesor Nirvanca gre globoko vase.

„In če bo kdo s kemično reakcijo lužnega priokusa razvil harmonično delovanje spolnih žlez, preusmeril nagone množic — pomislite, kakšne ustvarjalne moči se obetajo človeštvu, ko se bo nehalo ob sobotah razdajati...“ Profesorica Nervus vagus se potopi v tolmun svoje bogate osebe.

„Nova matematika bo sistematizirala razpršeno logiko. Učenci bodo mislili na enajst značilnosti nekega pojava hkrati in tako ga bodo videli v vsej veličastni celostnosti. Naša domovina bo dobila iz njih genialne ekonomice, raketarje, fizike. Šesti čut bo mrtev. Ničle pa bodo še vedno težile k enojki, da tako potrdijo svojo eksistenco...“ je topoumil profesor Omega.

Planil sem pokonci. Zatulil tarzanski bojni krik, z enim zamahom pometal z mize vso učiteljsko navlako in zagolčal: „Duše zaprašene, pojdemo to leto v gorsko brunarico. Vikend mojega brata. Molk smrek, smuka, odpri kamin, niti sledu o človeškem. Tam se bomo srečali prvič, kot kometi v vesolju...“

Profesor Nirvanca je prišel oblečen v gozdnege delavca, z veliko sekuro-mesarico. Profesorica Nervus vagus se je oblekla v gozdno vilo. Kostim mestnega gledališča! Profesor Omega je pridrsal v podobi negativne ocene. Pri vratih jih je sčel sprejemni odbor. Vsem so razdelili trenerke s črko X na hrbtu. Značilnosti moškega ali ženskega spola smo zabrisali. Da jih ne bi izdajali jeziki, je bilo dovoljeno samo mahanje z rokami, golčanje in požvižgavanje. Misli

opazijo, kdaj obiskovalci odidejo iz dvorane.

Toda dr. Tablar, neznanec in Jakob Prosvetnik so že v drugi dvorani. Glavni in odgovorni urednik koj predstavi najstarejšega, že precej osivelega moža: „Dr. Fračar, naš dolgoletni sodelavec; vodja redakcijskega oddelka za osnovnošolsko problematiko.“

Prosvetniku se zdi, da sanja. Zopet ogromna in čudovito opremljena dvorana, zopet več ducatov zaposlenih, zopet... Toda dr. Tablar ju neustrašno vodi iz nadstropja v nadstropje, iz dvorane v dvorano, iz ene redakcije v drugo. Končno pridejo v zadnjo dvorano. „Teleprinterski oddelki,“ pojasni dr. Tablar. „Z vsemi šolami in zavodi zunaj Ljubljane smo neposredno povezani s teleprinterji. Sedaj jih imamo 75, a že razmišljamo, da jih bomo morali montirati vsaj še 25. Takšen promet imamo. Dopisov prejmemo vsak dan toliko, da jih eden izmed naših kurirjev pripelje s pošte kar v kombiju. Posebno veliko dopisov dobivamo s podeželski. Tam delujejo naši najboljši učitelji, ki so obenem tudi veliki dopisniki. Veste, vsak raje vdihuje podeželski zrak kot pa mestnega, čeprav ga nenehno krtačimo z neštetimi filtri. Včasih je bil problem, kako zasesti prazna učiteljska mesta na podeželskih šolah, danes pa težko dobiš dobrega strokovnjaka, ki bi hotel pedagoško delovati v mestu. Samo univerza še vleče. Čeprav so plače prosvetnih delavcev odlične, so plače znanstvenikov od asistentov do ordinarijev na oddelkih za psihologijo, pedagogiko in defektologijo prav fantastične. Ob koncu vama moram pokazati še naš oddelki za dokumentacijo. Tu je! V njem hranimo vse vezane letnike našega stanovskega glasila od najstarejših časov do današnjih dni, izčrpno bibliografijo vseh v njem napisanih člankov, razen seveda razpisov, nadalje, po decimalni klasifikaciji urejen katalog vseh člankov iz domače in tuje strokovne periodike s področja pedagogike, specialne pedagogike, psihologije, sociologije itd., ki so bili objavljeni v strokovnih revijah od Arktike do Antarktike, od vzhoda do zahoda, nadalje sezname vseh...“ Dr. Tablar govori s takšno vnemo, kot bi hotel vse to, kar razkazuje, tudi prodati. Toda to je samo videz. V resnici pa gori v njem silen pedagoški eros, novinarski entuziazem in velika delovna zagnanost. Kljub tolikšnemu ognju pa ga naenkrat prevzame očitno obžalovanje. Ves skrušen se začneja opravičevati: „Izredno mi je žal, da našega helikopterja, ki navadno

V našem razredu smo se imeli imenitno. Razrednik je bil gluhi, slavisti pa videli, ni skoro nič več. Matematik se je jezega samo delal. Glasbenik je bil na poti v svoj Sion, likovnik pa je bil že tam. Nekaj razstav mu je prineslo slavo, zato se ni več po nepotrebnem gnil. Dal nam je mir s perspektivo. Najbolj delaven je bil fizik, ki je hkrati z levico brisal, kar je narobe ustvaril z desnico. Cveka ni dal nikomur. Oni dan mi je na obletnici mature rekel, da se ima za minus zadostno. Tak je bil vsa leta moj red iz fizike. Dečko ima kar dober spomin!

Razrednik je bil za pravičnost, čeprav je po potrebi učil tudi zgodovino. Že na začetku nam je nabrenkal lekcijo o lepoti resnice in grdobiji lažnivosti. Celotno to je rekel, da razume dijaka. O davni časi, danes tega noben razrednik več ne reče! Takole nas je pripravljaj za življenje:

— Povejte: danes ne znam, ker... ne pa, ker sem bil bolan. Jaz dobro vem, da je dijak včasih len, pa se mu ne da učiti. Zamerim pa vsakomur, ki ni resnično ljuben.

Meni in še nekomu v razredu je šla ta misijonska pridiga tako do živega, da sva jo edina preskusila na lastni koži.

„Tov. profesor, prosim, oprostite, danes ne znava zgodovine, ker se nama včeraj ni ljubilo učiti.“ Do črke tako in nič drugače, prisežem, da popolnoma v duhu lekcije. Razrednika pa je kar razstrelilo. Kaj? Ti? In ti tudi? Takole se boste meni opravičevali? Da si sploh drzneta! Kakšen grof pa misliš da si, a? O pa ja, baronu se ni ljubilo učiti! Ali misliš, da si boš križemrok služil kruh? No, daj, poskusi, bomo videli, do kam boš prišel! Udarnike pogledaj! Kdaj pa kdo reče, da se mu ne ljubi?

Ob konferenci se je v redovalnici zasvetil cvek zaradi čiste resničnosti. Sodobni dijak, ki se že bolje spozna na pastoralno psihologijo, bi rekel, da iz čistega idiotizma. Ker ni in ni da bi tem čukom verjel. Govorijo kot nežni vrtnarji in umni sadjerejci, mahajo pa z mesarico.

Moje srce pa sploh ne kuha gneva nad starim razrednikom. To je bil odločen mož in v Vrbo smo šli na izlet z zemljevidom. Primali smo jo v Rodine. Slavisti pa, ki je hotel dokazati, da brez kompasa ve, kje hodi, je drugi trop resnično pripeljal pred Ribčev prag.

Škoda, da v tistih časih še nismo hodili na izlet po Jugoslaviji. Kako mimogrede bi si lahko ogledali nekaj Male Azije.

Sicer pa ne vem, kakšni so dandanes razredniki.

nismo oblikovali v stavke, stavki niso nosili modrosti. Slovnica je omedlela.

Veliki sodnik je stopil na mizo in pošiljal v posvečeni kraj vse tiste, ki jih je presodil za sorodne duše. Kraj izpovedovanja smo zatapečirali z odejo. Vsaka dvojica je imela na voljo uro časa. Prvi in drugi par sta se vrnila vsa popraskana in polna surovih, enozložnih žaljivih stavkov iz živalskega sveta. Takoj sta izpadla iz nadaljnje igre. Tretjega para pa ni in ni hotelo biti nazaj. Pokukali smo v čumnato in odkrili eno dimenzijo: dvoje bitij je sedelo na tleh, kurilo koščke svoje obleke in brundalo črnske duhovne pesmi. Nihče ni razumel niti besedice, nihče ni pričakoval niti besedice.

Četrty par je proglasil bogato založeni frižider za sovražnika ljudstva. Zajahala sta ga in ga spraševala: „Od kod ta bogata vsebina, zakaj tako revna lupina, zakaj tako ledeno srce?“ Ker sta vnesla vulgarni materializem v igro, sta morala iti klečat v kot na borove iglice.

Profesor Ličen je začel sredi sobe tesati smrekov panj za sekanje drv. Okrog enajstih ponoči je izjavil, da je njegova vizija dosežena, da bo dal tega človeka patentirati in da to majhno ljudstvo ne razume njegovega genija. Privezali smo ga na okleščeno tnalno. Tudi on je začel uporabljati velike besede... Zdaj sva ostala samo še dva, oba Velika razsojevalca, ki sva si to igro izmislila. Začela sva se obkladati s preteklostjo, resnicami, ideali, cilji. Nato je moral eden zmagati. Srepa sem ga položil pod mizo s preprostim judo trikom. Odbilo je polnoč. Skočil sem h kaznovanim in jih osvobajal. Tisoče besed smo zalili do norega, norega jutra.

IVAN CIMERMAN

parkira na terasi te stavbe, ni tu. Vodja kulturne redakcije mgr. Jože Meglica, sicer Nobelov nagrajenec, se je z vijačnikom odpeljal na proslavo odprtja velike pionirske knjižnice na Vinskem vrhu. Tako rad bi vaju popeljal na krajsi polet, da bi iz ptičje perspektive občudovala prekrasno zeleno panoramo naše prestolnice.

Toda Jakob Prosvetnik je že od tega, kar je doslej slišal in videl, povsem omotičen. V glavi mu kar brni od samih akademskih naslovov ter oddelkov.

„Zdite se mi nekoliko zmedeni, tovariš Prosvetnik,“ obzirno pripomni dr. Tablar. „Povsem vas razumem. Če pogledamo resnici v oči, mora sleherni priznati, da smo zares strašansko napredovali. Kje so tisti bedni časi, ko se je vesoljno uredništvo Prosvetnega delavca stiskalo v dveh zaničnih kabinetih, manjših kot so tigrove kletke. Seveda smo to svojevrstno zgodovinsko znamenitost ohranili našim znancem v muzejskem oddelku naše stavbe. Pogledaj!“

Odpri je velika dvokrilna vrata. Zdajci je Jakob Prosvetnik zagledal to, česar je bil kot nekdanji dopisnik Prosvetnega delavca tako zelo vaju: dve mračni kamri z enim samim zamreženim oknom, ki sta s šibkim pol ducata kvadratnih metrov nudili prostor za vse: za sprejemnico, za sobo glavnega in odgovornega urednika, za vse redakcije od politične do kulturne in celo za oglasni oddelki (v dveh obehah).

„Na podlagi fotografij,“ je še dodal dr. Tablar, „smo dali izdelati voščene lutke takratnega uredniškega kolegija. To so: glavna in odgovorna urednica, tehnična urednica in redaktorica. Prižgal bom luči, da jih bosta bolje videla.“

Jakob Prosvetnik je zdaj razločno spoznal tri blede in skuštrane ženske, svetlih oči, ki so sključene pisale pri vegastih mizah napol zasute s kupi dopisov, iz katerih je kot lavinska vrvica molelo nekaj metrov telefonske žice. To je bilo za tenkočutnega Jakoba Prosvetnika preveč. Nenadoma se je spomnil, da mu je dr. Tablar na hodniku dejal, da ima Prosvetni delavec svoje stalne dopisnike v prestolnicah vseh držav po vsem svetu. Obenem so mu — kdo ve zakaj — prišli pred oči krvooločni prizori iz filmske shriljivke „Morilec v muzeju voščeni lutki“. Postal ga je tako groza, da je začel drhteti po vsem telesu. Mrzel pot mu je obil rožnato pleso in potem se je — zbudil...

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Malim šolam več veljave

Tudi malim šolam bi morali zagotoviti materialno osnovo tako kot osnovnim šolam, če...

Tudi male šole na Gorenjskem so se v preteklem šolskem letu srečevale s številnimi težavami, ki so značilne ne samo za Gorenjsko, temveč za vso Slovenijo.

Nedvomno so prostori problem zase, saj imamo šole v Sloveniji, v katerih poteka pouk v dveh ali celo v treh izmenah. In če se tem šolam pridruži še mala šola, potem zares nastanejo včasih neresljive težave.

Tudi oprema učilnic, v katerih se učenci malih šol prvič uče „umetnosti“ risanja ravnih in zavrtih, poševnih in navpičnih črt, ni prilagojena, razen redkih izjem, njihovih starosti in velikosti. Tudi v vzgojno-varstvenih zavodih se srečujejo z enakimi težavami, saj so tudi tu redki primeri, kjer imajo igralni prostor ločen od učilnice.

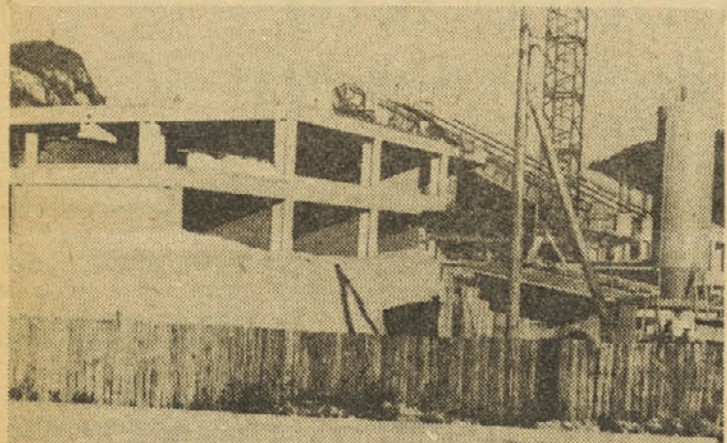
Na območju kranjske temeljne izobraževalne skupnosti se že pripravljajo na razširjeni sto-urni program male šole. Denar v te namene imajo sicer že zagotovljen, vendar nameravajo razširjeni program malih šol razširiti tudi v druge gorenjske občine. Seveda pa je razširjeni program povezan tudi z večjimi stroški. V Kranju so se že domenili, da bodo starši prispevali za trimesečni program male šole 90 din ali po 30 din mesečno, medtem ko bi bil prispevek socialno ogroženih družin

nekoliko manjši.

Precej se razlikujejo tudi izdatki za vzgojne pripomočke malih šol, kot so igrače, slike, didaktično gradivo in drugo, že med samimi občinami. Teh podatkov zavod zašolstvo, organizacijska enota Kranj, sicer nima, predvsem za minulo šolsko leto. Menijo pa, da bi morale imeti tudi male šole zagotovljen denar — tako kot osnovne šole. Le tako bo namreč mogoče uresničiti zamisel, da si bodo otroci v vseh malih šolah v vsaki občini ali na vsem območju temeljne izobraževalne skupnosti pridobili tisti temeljni kamen znanja, na katerem bodo potem gradili drugo znanje.

Pri vseh teh težavah, ki spremljajo male šole že od njihovega začetka, je treba opozoriti na kadre, ki vzgajajo naše najmlajše. Če se namerno ognemo težavam pri zaposlenosti učiteljske s svojim rednim delom v šoli, vzgojiteljice v vzgojno-varstvenih zavodih, se ne moremo ogniti težavam, ki se pojavljajo v tem, da niti učiteljske niti vzgojiteljske šole ne pripravljata posebnih učiteljev za to potrebno in zahtevno delovno mesto. Zato rešujejo v nekaterih krajih ta problem tako, da si učiteljice in vzgojiteljice pridobivajo dopolnilno znanje s tega področja.

—tu—

Bohinjska Bistrica

Prihodnjo jesen nova šola

V radovljiski občini rešujejo prostorsko stisko v šolah s samoprispevkom občanov. Najprej so uredili šolo v Kamni gorici, popravili staro in dogradili nove prostore v Lescah, letos pa so odprli nova šolska poslopja v Radovljici in na Bledu. Novo šolo grade tudi v Bohinjski Bistrici. Delo je nekoliko zastalo, ker ni bilo dovolj denarja, pa tudi zaradi pomanjkanja grad-

benih delavcev. Predvidevajo, da bo to šolsko poslopje nared prihodnjo jesen.

BRANKO BLENKUŠ

RAKEK

VEČJA TELOVADNICA

K telovadnici na Rakeku so zgradili še prizidek, ki je namenjen predvsem za shrambo orodja, vendar je s telovadnico povezan tako, da bo lahko rabil še za oder. Tako bo telovadnica uporabna tudi za najrazličnejše šolske prireditve.

Gradnja prizidka k telovadnici je stala okrog 80.000 din, s tem denarjem, ki ga je prispevala temeljna izobraževalna skupnost iz Cerknice kot kredit iz združenih sredstev amortizacije, pa so zamenjali tudi dotrajana okna.

Dobravlje

Čeprav so v prenovljeni šoli v Dobravljah pri Ajdovščini učenci in učitelj pridobili le tri na novo opremljene učilnice, delavnice za tehnični pouk, prostore za šolsko kuhinjo in jedilnico, so s znjimi nadvse zadovoljni. Ena izmed učilnic je opremljena celo z mizami in priključki, ki so potrebni za sodoben eksperimentalni pouk za fiziko, kemijo in biologijo.

Nova šola v Sežani

Sreča za 728 otrok

„Ali veste, kaj je to sreča?“ sem pobral pred dnevi v Sežani skupino šolarčkov, ki so letos prvič prestopili šolski prag. Da so prvošolčki, sem zvedel šele kasneje. Tisto o sreči pa sem jih vprašal kar tako, morda tudi zato, ker mi v tistem trenutku, ob pogledu na njihove razigrane obraze, ni prišlo prav nič drugega na misel. Pa nisem dolgo čakal odgovor.

„Sreča je, če lovec zgreši zajčka,“ se je oglasil prvi. „In srno,“ je hitro dodal drugi. In potem so odgovori o sreči kar deževali. „Sreča je, če ni vojne! Sreča je, če si zdrav! Sreča je, če imamo novo šolo! Sreča je...“ Saj res, sreča je imeti novo šolo! In kolikim učencem v Sežani in bližnji okolici je nova šola prinesla kanček otroške sreče?

Odgovor na to vprašanje je kratek. Nova šola in preurejena poleg nje sta prinesli srečo kar 728 učencem, kolikor jih je namreč zbranih v 26 oddelkih sežanske šole.

Prejšnja leta so imeli sežanski osnovnošolci dve zgradbi, dve šolski stavbi, v katerih so si nabirali znanje. Eno izmed njih so v Sežani zgradili že v prejšnjem stoletju ali natančno v letu 1890. Drugo, novejšo pa so zgradili leta 1958; k njej so priključili tudi sedanjo novo šolo, ki jo mnogi imenujejo kar ponos Sežane.

„TA ŠOLA JE BILA ZGRAJENA S SAMOPRISPEVKOM DELOVNIH LJUDI OBČINE

Šolska zobna ambulanta, ki ima svoje prostore kar v šoli, je za vse učence nedvomno velika pridobitev.

SEŽANA“, piše ob vhodnih vratih nove šole, ki so jo slavno odprli na dan, ko praznujejo občani sežanske občine svoj praznik. Dan, ki se ga bodo mladi iz Sežane in okoliških vasi še dolgo spominjali.

„Pred začetkom gradnje in še tudi med gradnjo šole smo menili,“ pravi JOŽE RENER, vodja oddelka za gospodarstvo in finance pri skupščini občine v Sežani, „da bo gradnja nove šole in preureditev šole iz leta 1958, s katero sestavljata sedaj celoto, stala okrog deset milijonov dinarjev. Vendar pri tem nismo upoštevali nekaterih del pri zunanji ureditvi; zato bo seveda končni izračun nekoliko

MILAN HOČEVAR, ravnatelj osnovne šole v Sežani: „Ne smem pozabiti povedati, da so za opremo šole in ureditev sodobne učilnice za tuje jezike prispevale denar tudi nekatere delovne organizacije v občini. Moram tudi poudariti, da sem povsod tam, kjer sem iskal pomoči, vedno tudi našel razumevanje in veliko pripravljenost. To potrjuje, da se delovne organizacije v naši občini dobro zavedajo, kako pomembna je šola tudi za hitrejši razvoj gospodarstva v občini!“

večji. Pri tem, da smo lahko zgradili šolo, nam je pomagala republiška izobraževalna skupnost, ki je namenila 3,30 milijona dinarjev; 650 tisoč dinarjev pa je dala posojila tudi kreditna banka iz Kopra. Ves ostali denar je denar domačinov, ki se še vedno zbira iz samoprispevka v skladu za financiranje družbenega standarda, ki smo ga ustanovili pri občini v Sežani.“

„Z novo šolo,“ pripoveduje ravnatelj šole MILAN HOČEVAR, „smo pridobili dvanajst učilnic za nižjo stopnjo, šest učilnic za višjo stopnjo, knjižnico, klubski prostor, kuhinjo, nekaj upravnih prostorov, dva večnamenska prostora itd. S preureditvijo novejših sežanske šole pa smo dobili dva razreda in šest kabinetov tako, da imamo v celotni šoli kar 29 učilnic, knjižnico, kuhinjo in šolsko zobno ambulanto.“

Škoda, da jim je za telovadnico zmanjkalo denarja, saj morajo višji razredi še vedno gostovati v prostorih TVD Partizan, medtem ko uporabljajo razredi večnamenski prostor tudi za ure šolske telovadbe. Načrti za novo telovadnico pri šoli so sicer že narejeni. Misel, da bi s podaljšanim samoprispevkom pri šoli zgradili še telovadnico, je še vedno živa, čeprav bo treba tudi za otroško varstvo v Sežani odmeriti precej denarja.

Sežanski osnovnošolci imajo poleg šolske zobne ambulante tudi posebno učilnico za tuje jezike, ki je opremljena z naj-sodobnejšimi pripomočki za učenje tujih jezikov. Denar zanjo so prispevale nekatere delovne organizacije v Sežani, kar je še posebej pomembno, saj se o takih ali podobnih pomočeh oziroma sodelovanju med šolo in gospodarstvom, pri nas še premalo sliši.

TONE URBAS

Tolmin

Samoprispevek za šole in vrtce

Na nedavnem referendumu v Tolminu so se občani odločili za samoprispevek, s katerim bodo financirali gradnjo in popravila šol ter vzgojno-varstvenih zavodov na območju občine. V petih letih bodo zbrali na Tolminskem v te namene okrog dvanajst milijonov dinarjev, s čimer bodo zelo izboljšali šolstvo v občini — materialno in vsebinsko.

Na Tolminskem bodo začeli usresničevati ta program v začetku leta 1973. V prihodnjih petih letih bodo s samoprispevkom, sredstvi občine, republike in banke popravili enajst šol na podeželju, otroška vrtca v Kobanidu in Mostu na Soči ter zgradili nov šolski center v Tolminu.

Na rob

Šolsko razlikovanje

Zaradi materialnih možnosti učencev in v mnogih primerih tudi šol, se poti mladih prevečkrat zaustavljajo ob ovirah; zato pridejo učenci s težavo do ustreznih in zaželenih poklicev. Podatki so me izprosnji: v Sloveniji ne konča osnovne šole še vedno okoli 35 odstotkov otrok. Ta osip pa je izrazito socialno obarvan! Nerazvitih občinah je osip tudi nad 50-odstotkov, medtem ko je ljubljanskih in drugih razvitih občinah osip le od 12 do 14 odstotkov.

Tako nastaja v nerazvitih občinah armada mladih fantov v deklet, ki so že zaradi tega, ker živijo v takih krajih, vnaprej obsojeni na položaj nekvalificiranih ali priučenih delavcev, razen seveda redkih in častnih izjem, ki se jim kasneje posreči preskočiti izobrazne in socialne pregrade.

Približno takšna socialna odbira se nadaljuje tudi na srednjih in višjih šolah oziroma stopnjah izobraževanja. Tako imamo na primer v gimnazijah le še okrog 12 odstotkov delavskih otrok, v srednjih strokovnih šolah 21 odstotkov, na univerzi pa jih je le še 14 odstotkov.

In še to: otroci iz izobraževalnih središč in iz premožnejših družin lahko končajo srednje in visoke šole že ob poprečni nadarjenosti, tisti iz revnih družin in iz oddaljenih krajev pa ne morejo dobiti primeme izobrazbe niti tedaj, če so nadpoprečno nadarjeni.

Sicer pa zelo radi poudarjamo, da naša sodobna družba potrebuje najboljše strokovnjake na vseh področjih. Te številke pa so najbrž dovolj tehtno opozorilo.

Rajko Rener in Jože Muha

Gostje sežanske osnovne šole

Rajko Rener in Jože Muha sta sošolca. Rajko je doma iz

Gornja Radgona

Štipendije za socialno ogrožene

Temeljna izobraževalna skupnost v Gornji Radgoni štipendira letos 20 dijakov in dva študenta z denarjem, zbranim v delovnih organizacijah, ki je namenjen za štipendiranje. Najnižja štipendija je 340 din, najvišja pa 870 din mesečno. Že v začetku prihodnjega leta pa nameravajo pri temeljni izobraževalni skupnosti v Gornji Radgoni razpisati še nekaj štipendij, ki bodo namenjene predvsem socialno ogroženim otrokom.

Lokavec

Premalo učiteljev in učencev

V organizacijski enoti zavoda za šolstvo v Mariboru ugotavljajo, da je v šoli v Lokavcu, ki je podružnica osnovne šole v Zgornji Ščavnici, število učencev v razredih vedno na meji minimuma. V Lokavcu imajo namreč še edini v občini Lenart kombinirani pouk na predmetni stopnji, zato jim za to stopnjo zelo primanjkuje kvalificiranih učiteljev. Sicer pa mariborska enota zavoda za šolstvo že nekaj let opozarja, da je edina možna pot, če hočejo seveda otrokom zagotoviti normalen in kakovosten pouk, prešolanje učencev predmetne stopnje na centralno šolo v Zgornji Ščavnici ali na druge popolne osnovne šole v bližini.

Vinica

Džip za učence

Pred nedavnim je generalmajor Avgustin Jukič — po krajši kulturni prireditvi — izročil ravnatelju vinskih osnovnih šol Tonetu Trohi ključ vojaškega džipa, ki ga je vodstvo ljubljanske armadne oblasti podarilo šolarjem v Vinici kot nagrado in priznanje za poseben delež pri uspehi vojaški vaji in za prispevek mladih pri naporih in prizadevanjih, da se v svetu ohrani mir. V vojaškem džipu se bodo prevažali viniški šolarji iz oddaljenih krajev, uporabljali pa ga bodo pri praktičnem pouku motoroznanstva.

TEM BOLJE BOMO DELALI

RADIO IN ŠOLA

KAKO SMO SE UČILI POSLUŠATI RADIJSKE ŠOLSKE URE

Najprej bi rada povedala, kaj so mi bile radijske šolske ure tako pri srcu. Vse, slabe in dobre, odlične in manj odlične, vse po vrsti so vsaka po svoje koristile otrokom in meni. Zato je bila redka oddaja, ki je ne bi uvrstila v redni šolski program. Ko človek leta in leta dela v razredu, poižkuša najti in vnesti svoje delo zmeraj več in več dobrega in boljšega, ker je bolj kritičen do sebe in zato zahtevnejši. To velja za vsebinsko stran dela, pa čeprav je treba razložiti le samostalniki, pa tudi za metodično pot, ki naj privede otroka čim lažje in hitreje do cilja. Tako so bile zame šolske radijske ure stalna šola in prestra metoda razrednega dela. Meni in otrokom so prinesle mnogo koristnega in lepega. Zelo važno pa je nekaj: otroku daš lepo in uspešno delo ob radijski šoli, če čuti, da si tudi sam prepričan o lepoti in uspešnosti takšnega dela v razredu. Zato ura ne sme biti sredstvo za 25-minutni počitek srednjemu delovnemu dne! Nekajkrat bi človek preslepil otroka, kmalu pa bi tudi on postal prav tak — 25 minut brez dela — dobro je! Če se kdo težko privaja temu delu, naj ne bo malodušen, ampak naj začne smotno izbrati program, ki mu bo kmalu šel voljo do dela.

Za poslušanje radijske šole smo se vedno pripravili. Že dolgo leta smo dobivali vsebinsko pomožnih oddaj v posebni prilogi Prosvetnega delavca in zato je bila priprava lahka in načrtna. Ko smo imeli pouk v dveh zmenah, sem lahko vsakih 14 dni najprej sama poslušala oddajo, kar je bilo idealno. Na-

slednje 14 dni sem se morala zaneesti na zapiske v prilogi. Včasih me je ogoljufalo, kot tovariše v redakciji radijskih šol. Javili so to, predvajali ono. Pa se človek tudi tu znajde, kadar se nauči pripraviti, poslušati in posredovati.

Če sem uro poznala, sem že vnaprej izbrala tisto, kar bom uporabila v razredu. Vsega ne moreš in je nesmiselno računati, da se bodo vse besede 25-minutne oddaje enako trdno zasidrale v otrokovo zavest. Zato je prav, da veš, kaj hočeš od ure in kako boš otroke razpoložil, da bodo sledili in zares osvojili nameravano snov ali misel.

Kaj vzeti od ure, je odvisno od vrste oddaj. Ob leposlovnih snovi naj otrok skrbno poslušaja in zato tudi sliši lepoto materinega jezika. Ob začetku podobnih oddaj je včasih primerno na kratko predstaviti pisatelja ali pesnika; včasih lepo prebrati odlomek iz njegovega dela, pesem, ki bi jo otroci razumeli in podobno.

Prirodoslovne, računske, slovnične ure, ure spoznavanja narave in družbe sem pripravljala tako, da sem že vnaprej opozorila na marsikaj in razložila pojme, ki so bili potrebni za razumevanje oddaje. Natančno sem opredelila snov, ki bo za nas posebno važna.

Za ure z vzgojno vsebino je bilo potrebno pripraviti razpoloženje, da so bili učenci čustveno motivirani za delo. Posebno za tovrstne oddaje je bilo zelo važno, da sem jih dobro poznala. Lahko bi vzmemila koga izmed otrok, ki ni po lastni krivdi postavljen v isto ali

podobno situacijo in zaradi nje-ga bi se vznemiril ves razred. Zato je bil potreben kratek pomenek z otrokom samim pred oddajo ali pa na primeren način z vsem razredom.

Ure, ki so rabile razpoloženju ob različnih praznikih, so bile manj zahtevne, ker je bilo vse delo v razredu v tistih dneh usmerjeno k istemu cilju in vodeno po podobnih tirih.

Prav tako važna kot snovna in razpoloženjska priprava pa je bila grupacija otrok pri poslušanju. Nikoli nismo poslušali tako v klopih, kot smo se ponavadi učili. K sreči tudi nisem doživela ozvočenega razreda! Poslušali smo v skupini okoli moje mize ali prve ali pa zadnje klopi, kjerkoli, le da je bilo drugače in prijetno. Vsak otrok se je namestil udobno in po želji in proti koncu oddaje je bila polovica otrok skoraj v aparatu. Čim prijetneje je bilo, tem bolj so se oklepali mize, aparata in mene. Pravi šopek živih, nemirnih, veselih, mirnih, vedrih, resnih pa tudi žalostnih glav je nastal ob tem.

Ob koncu oddaje smo se včasih oddahnili, včasih vzdihnili, ker nam je bilo žal, da se je že vse končalo, se prirčno nasmejali ali pa žalostno pogledovali okrog sebe, ker nam je bilo za nekaj hudo. Vsaka oddaja, seveda skrbno pripravljena, je pu-

stila določeno razpoloženje in sled. In na učitelju je, da to ohrani toliko časa in tako močno, da pride do smotra, ki si ga je postavil v začetku oddaje.

Odpreti radio in poslušati 25 minut je premalo in prelahko. Dosti težje je pravilno povzeti in z uspehom končati. Mnogokje je navada, da so šolske ure obvezna snov za domače naloge. Obnova radijske ure je zelo enostaven sklep brez posebnega haska. Otroku poslušaja, ker ve, da bo domača naloga, sledi in pazi, da ne zgubi vsebine, vse ostalo pa zanj ni važno, ker ga tako nihče nič ne vpraša.

Saj so nekatere oddaje zelo primerne za obnovo, vendar je to že zadnji element dela. Dosti učinkovitejši je pogovor po oddaji, včasih kratek, mnogokrat daljši in tega časa nam ne sme biti nikoli žal. Otroka moramo naučiti, da ob poslušanju zavzame osebno stališče v določeni situaciji; s tem ga navadimo kritičnega poslušanja in presojanja. Opogumimo ga, da potem lahko jasno pove svoje stališče — tu v šoli — k sicer manj pomembni stvari, lahko pa tudi h konfliktni situaciji.

Ko je otrok znal najprej povedati in ob koncu leta tudi samostojno zapisati lastne misli, sem uspela in bila zares vesela.

MACA KALIN

NENAVADNI POGOVORI II. ALI "ODRASLI TAKO — KAKO PA MI?"

Dobimo se pet minut pred osmo v veliki avli poslopja RTV na Tavčarjevi 17. Sedem učencev oziroma učenk iz ene izmed ljubljanskih osemletk posede v velike temne fotelje; kar izgubijo se v njih in v velikem prostoru, ki je v tem času poln vrvenja prihajajočih sodelavcev

zavoda RTV. Minuto pred osmo pride še osmi, pravzaprav najboljši molčeči udeleženeec pogovora — moderator — in vsa družba se preseli v razsvetljeni studio. Zadnji zapahne za seboj težka vrata, ki branijo prostor pred zunanjim hrupom, in ko vsi posedejo okrog občutljivega

mikrofona, pride še zadnji udeleženeec-pogovora, ki pa ni manj pomemben od drugih — tišina. Ker obložene stene dušijo odmev, je toliko bolj nenavadna; tehniki v sosednji snemalnici so skozi dvojno steklo videti kot v nemem filmu. Potem moderator prosi, da zavrtijo trak. Prostor napolnijo glasovi, največkrat jezni, žalostni, ogorčeni ali le sprahujoči, in polagoma gradijo neko zgodbo naše vsakdanjosti, zgodbo, ki se je tako zapletla, da njeni udeleženci ne najdejo več pravega izhoda. Ko se izteče v bolj ali manj jasno izrečeno vprašanje: Kaj pa zdaj? — je prostor poln tega vprašanja in tišine. Nekje ob strani se je prižgala rdeča luč — znak, da je mikrofonski vključen in da magnetofonski trakovi tečejo. Dve, tri, tudi pet minut tečejo v prazno, ker so te ne-skončne minute zbransti pač brez glasu. Mlada čela se mrščijo, ta ali oni se nervozno presede ali premakne roke, a tišina traja in trakovi tečejo. Potem se nekdo oglasi: „Jaz pa mislim...“ Napetost v trenutku popusti, vendar obrazi ostanejo napeto zbrani. Prostor je izginil skupaj z mikrofonom, rdečo lučko in tehniki za steklom, ostala je le zgodba in vprašanje: pogovor je stekel.

Ko bo poslušalec v soboto ob 14.00 poslušal dvajsetminutno oddajo „Odrasli tako — Kako pa mi?“, bo poleg uvodne zgodbe slišal samo še razgret pogovor, tekoč in brez zastojev, brez tišine in brez glasu moderatorja, ki pri snemanju posreduje, kadar se pogovor le na videz izčrpa, ker so razpravljavci v polemični vni pozabili na kak bistveni element.

Najprej je seveda tema pogovora. V redakcijo Nenavadnih

pogovorov pride v dokaj nenavadni obliki, namreč nenavadni za radio. To je kratka študija o nekem vzgojnem problemu, ki so ga opazili v kaki vzgojni posvetovalnici ali v psihiatrični ambulanti in ugotovili, da je dovolj pogost v sedanjih šolskih populacijah. Strokovnjak ugotovi, da je npr. neka oblika ne-prilagojenega vedenja ali ne-uspeh v šoli posledica določene tipa neustreznih vzgojnih prijemov. Ti pri večini otrok lahko ostanejo brez vidnih posledic — kar pa ne pomeni, da jih sploh ni — pri občutljivejših posameznikih pa imajo lahko hudo resne posledice. Strokovnjak torej opiše vzroke motnje in svetuje ustreznejše ravnanje staršev in vzgojiteljev, zani majo pa ga tudi „tehnike“ ravnanja tiste večine otrok, ki jih tako neustrezno ravnanje vsaj na videz ne prizadene. S tem pa je hkrati že določena naloga redakcije: čim širši krog poslušalcev mora 1) opozoriti, da problem sploh obstaja, 2) posredovati poslušalcem sugestije za ustreznejše vzgojno ravnanje in 3) posredovati poslušalcem izkušnje in tehnike ravnanja tako imenovanih neprizadetih otrok.

Potem je treba rešiti še vprašanje izbire otrok, ki sodelujejo v pogovoru. Izbirata jih šolski psiholog in redaktorica oddaje, ki pa je tudi psihologinja. Merili za izbiro sta inteligentnost in razvite verbalne sposobnosti.

INA PETRIC

ZA ZAPRTIMI VRATI

lahko bi bila tanjica, trgovka, ekonomistka. Slučajno je odšla na učiteljske. Tudi nekaj zvedavosti je bilo, toda manj kakor želje, čimprej do kruha.

Omenja mi Zabčce pri Tolminu. Obriše si očala in začne govoriti o desetih letih — deset let poučevanja. Pod Ključem je vas Polje in potem je Prapetno in potem so osamljeni zaselki kakor skale na nerodovitnem polju. Vsak dan vozijo s traktorji mleko na Slap in še dalje proti Kobaridu. Če ne bi bilo mleka, morda tudi cesta ne bi bila splužena, kadar zapade sneg.

Deset let. Ni res, uradnica nikakor ne bi hotela postati. V razredu je kakor na odrskih deskah. Stopiš pred mlado občinstvo, s kredo zarišeš prvi znak in ostaneš prikovan na prosveto kakor Prometej na skalo. Dajanje in sprejemanje znanja je močna vez.

Sončce je zaslepilo veje dreves na zahodnem delu vasi. Spustiš se samo po strmem bregu navzdol proti Idrijci ali na drugi strani proti Stopniku in pozabiš na marsikaj, tudi na samoto, ki te oklepa toliko let. Če bi odšla...? V mesto skoraj ni mogoče. Učitelj je potreben tudi na vasi.

Z dvorišča jo je pozdravila učenka. Tudi kadar ni pouka, se otroci radi motovili okrog poslopja.

Deset let na deželi je veliko kilometrov prehojenih hribovskih poti. Ni se dosti spremenilo — se nasmeje učiteljica Ernesta in poskuša urediti raztresene misli. Osebnih dohodki — saj bi se dalo kaj prihraniti. Sama je in polna nestrpnosti, kadar se bliža petek popoldan,

ko se spusti proti Tolminu. Zdaj, ko ima avto, nekako drugače razmišlja, o „idealizmu“. Učitelj je dandanes tudi na vasi le eden izmed mnogih. Celo izgubi se lahko med ljudmi. Pride trenutek, ko ne ve, kaj hoče, kaj lahko pričakuje od svoje poti, na katero jo je pahnilo naključje. Spet naključje: Njeni nekdanji učenci imajo danes višje dohodke kot jih ima sama. Smešno — osebni dohodki, merilo človekove veljave. Misli se lahko zapletejo tudi zaradi samote ali zaradi preutrujenosti.

Zakaj ni pred desetimi leti zasadila oreha pred šolo, tako kot je to storil stari Torkar pred svojo domačijo? Zadnjič so privedli na ŠENTVIŠKI GORI lovski ples. Se ljudje na vasi sploh še poznajo? Med tednom ostajajo mladi fantje v dolini, kjer so zaposleni: Anhovo, Cerkno, Nova Gorica. Samo eden je, njen nekdanji učenec, ki je ostal doma na kmetiji, pa še ta si služi denar z zidarstvom. S kakšno nejevoljo so starši spočetka oddajali otroke v tolminski dijaški dom. Pred desetimi leti je poučevala samo trideset učencev v štirih razredih v celodnevni pouku. Potem je bilo vsako leto manj otrok. Ostali so trije razredi in šestindvajset otrok — za dve učiteljici. Drugi otroci hodijo na avtobus v Krepak.

Še vedno ne razume, zakaj sem obiskal prav njo. Tega niti sam ne vem. Mislim, da ni kaj razumeti. Ostane samo naključje.

Šolsko poslopje ima debelo zidovje in vrt je ograjen z napol porušeno ograjo. Zakaj bi hodila učiteljica med ljudi — se sprašuje Ernesta. Raje pokličem

starše na „govorilno uro“. Naj bi kolebala med revnimi in srečnimi kmetijami, se dala preplestati opravičljivim jezikom? Teorija je lahko tudi omet, ki trešč s stene na tla. Zanima me le šola, samo učenci v njej. Vsi otroci, ki jih poučujem, hodijo k verouku. Na lastim si nobenih tovrstnih pravic, nikoli ne podrežam v ošiče. Mislim, da bi rekli doma: ne poslušaj tovarišice, ker tovarišica nima prav! Pustim, kar je njihovega, in posredujem, kar mislim, da moram posredovati. Otroke učim, da bodo ljubili svojo domovino, da bodo znali vrednotiti naš narodnoosvobodilni boj; žal so nas v šoli s tem premalo seznanili in kdor ni doživel tega časa, lahko dogodke pretirano idealizira.

Berem zelo malo, ker nimam časa. O politiki ne razmišljam, tudi o filozofiji ne. Ostajam za šolskim katedrom in poskušam biti iskrena do otrok.

Sprašujete me, kdaj je po mojem mnenju učitelj — dober učitelj. Kadar dobro vzgaja in primerno uči, kadar je sam dobro vzgojen in izobražen, kadar... V nekaterih zadevah je preveč abstraktnega govorjenja in nikjer napisanih pravil. Človek se ravna po srcu in po lastni vzgojenosti. Mislim, da je človek pri petnajstih letih, ko se odloči za poklic, še dokaj nezrela osebnost. Sploh pa...

Če bi bilo mogoče, bi dal moč drevesu samorastniku, ki je prikovan na zemljo, ne meneč se za svet in življenje na oni strani vrat. Pa sem le stopil navzdol po škripajočih šolskih stopnicah.

Učiteljica Ernesta s svojimi učenkami (foto: S. Teršek)

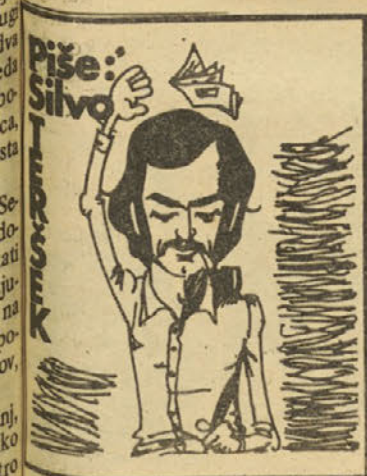
Starši še niso storili vsega, če so se zanimali za otrokove šolske dolžnosti. Nič manjša ni nenehna skrb za to, da otroci hodijo varno v šolo.

Najmlajši šolarji o prometu in prometnih nevarnostih še ne vedo veliko, nekateri pa celo nič. Zato so še toliko bolj ogroženi, ker ne vedo, ali v določenih prometnih situacijah ravna po prav ali ne.

Marjan Metljak

GLASBENA ŠOLA ČRNOMELJ

razpisuje prosto delovno mesto učitelja za klavir, harmoniko in glasbeno teorijo. Na voljo je družinsko stanovanje.

Na robu vasi je ob strmo pobočje potisnjena šola. Izpran in razpokan obraz obrača proti Crnovemu vrhu. Na zahodni strani kipi iz tal Zelenica, na jugu grič Ključ — smreke, krošnje dreves in vas. Hiša je pač podobna hiši; le kadar je streha pokrita s slamo, se ti zasmili kakor neboljena starka z grčavko v resočih rokah.

Sem in tja opazim na šipo prilepljen obraz, ki se zvedavo ozira za tujcem. Stopim proti šolskemu poslopju. Čeprav je mrzlo, so okna na široko odprta. Šola je otožna, kadar je prazna, kadar v njej ni otrok. Še sreča, da so na koncu kamnitega hodnika lesene stopnice. Navajeno zalečijo pod nogami.

Naključje: moj prihod, ko niso natančno ob dvanajstih, šola brez učencev, december brez priprave in pripovedovanje brez priprav. Morda bi se morali prebrati v razred; tam so besede kakor dobro zdresirana žival.

Učiteljica ERNESTA. Medtem ko je odpirala skatlo s pisanimi predmeti za njenim trbuhom na visoki omari: likalniki, svetilka, zanimivo okorni leseni predmeti. Učiteljica...

Koncert v malem

Vse, kar je lepo, je navadno skrito in ni na očeh široke javnosti. Zares škoda!

To pot bom odkrila nekaj lepote v naši okolici in se v imenu vseh mamic in očetov od srca zahvalila kolektivu in njenemu vodstvu glasbene šole „Franc Šturm“ v občini Ljubljana-Siška.

Kako toplo je človeku pri srcu, če lahko kdaj pa kdaj najde kanček miru in se preda melodiji. Če pa te melodije — od najpreprostejših do najtežjih skladb — izvajajo otroške roke in jih obarvajo otrokova čustva, je ta lepota še bolj privlačna.

Ze vrsto let prireja naša glasbena šola male koncerte za starše otrok, ki obiskujejo to šolo. Delo je načrtno, vztrajno in izredno pošteno. Z nastopi gojencev lahko starši spremljajo vzpon svojih otrok, njihovo marljivost in voljo. Učencem pa vlivajo pri teh nastopih profesorji samozavest, veselje do instrumenta in voljo do napredka. Tako je otrokova neobvezna dejavnost pod skrbno roko usmerjena v svet lepote, ubranosti, čustvovanja in izobrazbe.

Ze večkrat smo bili starši priča tako lepim večerom in vsakokrat se mi je ob njih vsililo vprašanje: „Zakaj se ne udeležijo takih koncertov širša javnost, zakaj ne razkrijemo tega, kar je lepo in prav — delo, vztrajnost in marljivost kolektiva v glasbeni šoli — tudi navzven?“

Pred nedavnim je bil klavirski koncert, ki sta ga s svojimi gojenci pripravili prof. Varlova in prof. Dimčeva v prenovljenih prostorih te šole. Podružnica glasbene šole „Franc Šturm“ v Šiški se je namreč pred nedavnim preselila v dostojno stavbo nekdanjega vrta ob Celovski cesti. Občinska skupščina Ljubljana-Siška je upoštevala, da so prostori povsem neprimerni, in pomagala, da je šola dobila prenovljeno zgradbo.

Prepričani smo, da bodo vsi gojenci in njihovi profesorji svoje delo tudi v prihodnje tako zgledno nadaljevali.

Za dolgoletno delo, kljub izredno težkim razmeram, za vse uspehe, nastope in mnoge, mnoge koncerte, ki smo jih poslušali, se v imenu vseh staršev najtopleje zahvaljujem glasbeni šoli „Franc Šturm“ v Šiški.

Poslušalka — mati
JOŽICA ZOROJA

Invalidski pevski zbor je zapel dijakom

Invalidski pevski zbor pod vodstvom Radovana Gobca je ponovno potrdil svojo kulturno veljavo na koncertu umetnih in borbene pesmi evropskih narodov v domu tehniških šol v Ljubljani. Dvorana je bila polna, pevski zbor je poslušalo več kot 300 gojencev in gojenk. Zamisel, da povabijo v svojo sredo priznan pevski zbor, je dokazala, da posveča dom vzgojnoizobraževalnemu procesu prav tolikšno pozornost kakor široki, življenjski razgledanosti mladostnikov.

V. D.

UČENCI; JAZ SEM RAVNATELJ V DOLGEM DOLU

Damjan je vsa leta svojega izobrazovanja živel na lovorikah staršev. „Starši so bili borci. Pomagajmo, da bo Damjan prišel do kruha,“ so govorili napredni vaščani in skrbeli za fanta.

Damjan je končal srednjo šolo ter nadaljeval študij. Naglo je napredoval. Po srednji šoli je postal ravnatelj osnovne šole v Dolgem dolu. Vendar se mu je zdel kraj le preveč odmaknjen. Odsel je v mesto, kjer je načrtno skušal zasesti novo ravnateljsko mesto.

Kadar je prišel v kak razred, je učencem pojasnjeval: „JAZ SEM RAVNATELJ OSNOVNE ŠOLE V DOLGEM DOLU.“ Začuden so se spraševali, kaj to

pomeni. Od ure do ure pa so spoznavali Damjana, njegove obljube in hvalisanje: „Vodil vas bom od tekmovanja do tekmovanja,“ je zatrjeval prve dni. Toda lepe obljube so obvisle v zraku. Prizadevanja, da bi postal ravnatelj, so mu vzela toliko življenjske moči, da je ni za delo z učenci ostalo nič več. „Nič nas ni naučil,“ so se jezili tisti, ki so želeli nadaljevati šolanje in žalovali za tovarišico, ki jih je poučevala pred Damjanovim prihodom.

Zal tudi Damjanu nišlo vse gladko, ravnateljev stol je zasedel drugi. Celo to ni zaleglo, da je bil nekdanji ravnatelj v Dolgem dolu.

MILAN

Tudi učitelj je učenec

Samo tisti, kdor se sam nenehno vzgaja in uči, lahko vzgaja in uči druge.

Strokovni kolegij zavoda za šolstvo SRS je v posebni brošuri, priloženi k reviji Vzgoja in izobrazevanje, izdal gradivo na temo — Sistem pedagoškega izpopolnjevanja pedagoških delavcev. To gradivo je zamišljeno kot osnova za širšo razpravo. Nimam namena, da bi v tem dopisu poglobljeno sodeloval v razpravi. Napisal bom samo nekaj misli o dosedanjem delu in željah, kaj bi v prihodnosti lahko dosegli na tem področju, posebno v dijaških domovih.

NOVE RESNICE NAJ ZAMENJAJO STARE

Potrebno je, da se vsak človek, ne samo pedagoški delavec, zaveda, da se življenje, človek, narava... spreminjajo in razvijajo. Zaradi tega moramo nenehno vlagati nove napore za svojo rast, za napredek socialistične družbe, za razvoj človeštva. Človek se mora neizogibno izpopolnjevati v svoji stroki in dosegati kot subjekt in kot svoboden človek vse višje raven tudi v splošni izobrazbi. Kot ustvarjalec pa mora negovati tudi svoja čustva. Intelekt mora biti v službi socialistične morale za napredovanje k ciljem komunistične družbe.

Naj takoj v začetku povem, da se je treba za poglobljeno razumevanje permanentnega izpopolnjevanja seznaniti, razen z omenjenim in raznim drugim gradivom, tudi z naslednjimi stavki: dr. Vlado Schmidt — Znanstveno-tehnična revolucija, šola in vzgoja (Sosobna pedagogika 5-6/1971); dr. Aleksandra Kornhauser — Razvoj znanosti in kriza izobrazevanja (Teorija in praksa 1/1972); ustrezna gradiva zavoda za šolstvo SRS; Jože Valentinčič — Permanentno izobrazevanje (Vzgoja in izobrazevanje 6-7/1971); dr. Ana Kranjc — Prihodnost imajo „učence se družbe“ (Sodobna pedagogika 7-8/1972).

Iz omenjenih člankov je razvidno, da v mnogih državah naglo narašča pomembnost permanentnega izpopolnjevanja. Še bolj pomembna pa je v naši družbi, ki je zasnovana na samoupravnih socialističnih odnosih. Poseben poudarek je na kontinuiranosti procesa izpopolnjevanja od rednega šolanja do konca mentalne vitalnosti. Osnovna naloga šole ni, da „polni“ učenca z znanjem, učenec pa pri takem načinu ostaja pasiven. Učitelj mora zbuditi pri otroku in mlademu človeku željo, da samostojno in kritično sprejema novo znanje. To pomeni razviti učenceve sposobnosti za prihodnje ustvarjalno delo, ki bo temeljilo na spoznanju, da nove resnice zamenjajo stare. Že sedanjost in še bolj prihodnost zahtevata od človeka, ne samo znanje, temveč sposobnost za nenehno izpopolnjevanje. Pri tem procesu bodo imele vsekakor veliko vlo-

ge vse vrste šol in drugih prosvetnih organizacij; zato prosvetni delavci med prvimi, ki se morajo nujno izpopolnjevati.

Večina prosvetnih delavcev se zaveda, da svojega odgovornega dela ne more opravljati brez osebnega izpopolnjevanja. Tisti prosvetni delavci, ki pa se izpopolnjujejo še več, kot to predvideva program obveznega izpopolnjevanja, bi morali biti še posebej nagracijani. Ene stvari pa ne smemo nikdar pozabiti: vsako izpopolnjevanje ima vrednost samo takrat, kadar v praksi prinaša dobre in obilne sadove!

NEKAJ BESED O DOSEDANJEM DELU

Ne nameravam analizirati celotnega področja dosedanjega parmanentnega izpopolnjevanja prosvetnih delavcev, ker bi morala biti to temeljita študija. Tudi globalna ocena mora biti sad temeljite analize. Pavšalna ocena je brez koristi. Potrebno pa je ugotoviti nekaj resnic. Kdor ima otroke v šoli, lahko ugotovi, da so kljub raznim reformam in resolucijam stvari, ki zahtevajo hitrejšje ukrepe. Brez bojazni hitrejšje, ker je polno tega, kar smo že dostikrat analizirali in pravilno postavili, ni smo pa uresničili. Še zmeraj je močno v ospredju znanje ki je samo sebi namen. Poglejmo pripomočke dijakov nekaterih šol. Knjige, učbeniki, razna literatura, diaskop, film... Tega pa je malo. Več je skript, polnih torb in polnih polic debelih, velikih zvezkov nareka. Predavatelj nekaterih šol uporablja veliko časa, da narekujejo. Takšen način pouka je seveda zelo daleč od sodobnega. Mogoče, da je to, kar navajam, bolj izjemna kot pravilo. Zato bi bilo dobro s kakšno anketo med predavatelji, dijaki in starši dopolniti analize pedagoške službe in javno ugotoviti, kakšno je resnično stanje. To bi olajšalo iskanje poti za nadaljnji napredek. Številnim prosvetnim delavcem in prosvetnim organizacijam, kjer so se že do sedaj pokazali vidni rezultati, bi morali omogočiti, da pridejo do izraza. Le-ti bi morali biti nosilci vsega, kar pričakujemo, da bomo dosegli na tem področju. Vse novo bo moralo izvirati ne samo iz splošnih, temveč tudi iz dosedanjih last-

nih izkušenj, ker dobrega dela tudi pri nas ni manjkalo. Bile so razne oblike izpopolnjevanja: seminarji, tečaji, samoizobrazevanje, posvetovanje, predavanja, ekskurzije in drugo.

Seminarji so ena od najpomembnejših oblik izpopolnjevanja, zato se bom zadržal pri tej obliki.

Dijaški domovi so bili dolgo časa zapostavljeno področje prosvete, kar se je poznalo tudi pri kadrovski problematiki. Sodobno organiziranih seminarjev je bilo zelo malo. Več skrbi izpopolnjevanju vzgojiteljev je posvetila skupnost domov s sodelovanjem zavoda za šolstvo SRS in izobraževalne skupnosti SRS v zadnjem obdobju. Po reorganizaciji zavoda za šolstvo je bil dve leti zastoj na tem področju, ker domovi niso imeli niti enega svetovalca. Sedaj imamo enega svetovalca na skoraj šestdeset zavodov. To je premalo. Čutijo pa se premiki na področju permanentne izobrazbe. Razen drugih oblik, je bilo tudi več seminarjev. Ker je bil to začetek, je bilo tudi več pomanjklivosti, ki jih bomo morali v nadaljnjem delu odpraviti. Opisal bom potek seminarja za ravnatelje dijaških domov, ki je bil 1971. leta v Izoli. Bivanje, prehrana, razvedrilo, kvaliteta predavateljev — vse to je bilo

dobro. Bilo pa je preveč obravnavanih tem. V petih delovnih dnevih jih je bilo kar deset: Rešitve o razvoju vzgoje in izobrazevanja (modernizacija šolstva), O idejni vzgoji v domovih srednješolske mladine, Metod dela z ljudmi in osnove skupinske dinamike, Vsebina in obseg ravnateljeve vloge v domovih učencev srednjih šol, Načrtovanje vzgojnoizobraževalnega dela, Tehnika pedagoškega vedenja vzgojne skupine in individualno obravnavanje gojencev, Svetovno-nazorsko oblikovanje srednješolske mladine, Stališče Zveze mladine Slovenije do mladinske samouprave domovih in šolah, Aktualna problematika. Menim, da je grdiva dovolj kar za tri podobne seminarje. Delali smo v preveliki skupini — več kot 40 udeležencev. Udeleženci niso imeli dovolj možnosti, da bi se pripravili za seminar. Nihče ni ugotavljal uspešnosti udeležencev — niti na seminarju niti po njem.

Priprava udeležencev, ustrezeno število tem, manjše skupine, ustrezen delovni čas (5 do 6 ur), ugotavljanje uspešnosti — vse to so elementi, ki morajo biti nujno upoštevani pri vseh seminarjih.

ADRIAN KOTNIK

Srečanje dveh šol

Na letošnji praznik pionirjev so se v Limbušu srečali pionirji osnovnih šol Rado Robič Limbuš in Ivan Cankar iz Maribora. Kulturni program in športna tekmovanja so bila lep prispevek k srečanju.

Po končanem srečanju pionirjev in učiteljev obeh šol sem zaprosil za kratek pogovor tudi ravnatelja obeh šol. Najprej sem povprašal ravnatelja osnov-

si, bomo morali izposoditi igrišče TVD Partizan ob Mladinski ulici ali igrišče osnovne šole Franc Rozman — Stane v bližini naše šole. Dobro bi bilo, da se srečali s celotnimi učiteljskimi kolektivi, saj imajo danes preveč pouka in je prijateljsko srečanje nemogoče. Moram poudariti tudi to, da so nas redno lepo in gostoljubno sprejeli.

Ravnatelj: Janez Karlin, Anton Bregar (foto: F. Kržan)

ne šole Rado Robič v Limbušu Antona Bregarja, kaj meni o sodelovanju. Takole je odgovoril: „Izmenjave izkušenj so zelo pomembne za oblikovanje nadaljnjega dela ter popestritev takih srečanj. Poudaril bi rad, da so takšna srečanja spodbuda za tekmovanje. Drug od drugega se učimo in tako izpopolnjujemo učnovzgojno delo.“

— Kakšna bodo prihodnja srečanja z osnovno šolo Ivan Cankar?

„Lahko bi si dopisovali, sodelovali na kulturnem, športnem in na pedagoškem področju.“

— Tov. Karlin, kdaj je prišlo do prvih predlogov za sodelovanje?

„Zamisel o sodelovanju je nastala v začetku letošnjega šolskega leta, ko smo želeli srečanje s šolo, ki ima dobre možnosti za športno sodelovanje. Teh mi nimamo, tov. ravnatelj Bregar in njegov kolektiv pa sta z veseljem sprejela naše povabilo. Mislim, da bo to postala stalna ter vedno popolnejša oblika sodelovanja.“

— Vam bodo učenci in učitelji iz Limbuša obisk vrtili?

„Seveda jih bomo povabili. Ker ni toliko možnosti za športno srečanje, bo dejavnost usmerjena na kulturno področje. Za športna tekmovanja

Med seboj se bodo povezovali tudi sindikalni voditelji obeh šol, saj razen dneva prosvetnih delavcev, ob katerem se srečajo učitelji, skoraj da ni priložnosti za medšolsko sodelovanje med prosvetnimi delavci.

— Tov. Bregar, kako gledate na to sodelovanje višji šole forumi?

„Mislim, da bi moral zavod za šolstvo takšna srečanja spodbujati, podpirati in razvijati. Vedno več šol se povezuje s šolami iz drugih republik; to velja ko prispeva k vzgoji in izobrazovanju najmlajše generacije. Kljub temu je žalostno, da se ne poznamo niti prosvetni delavci v Mariboru oziroma v mariborski občini. Ob tem, ko učitelji vsak dan srečujemo mnogi problemi, strokovnim in pedagoškimi, včasih pa zabljammo na družabnost; je tako, da včasih prosvetni delavci niti ne vemo, da obstajajo tudi drugi kolektivi. Mi bi si želeli čim več takih srečanj.“

Ob koncu pogovora je tovar. Janez Karlin dejal, da bo srečanje postalo tradicionalno, saj je zanimanje za nadaljnje sodelovanje v obeh šolah veliko. Srečanje teh šol pa je lahko tudi spodbuda za druge šolske kolektive.

FRANCI KRŽAN

M. ROŽIČ

Srednje šolstvo ne bo več pastorek

(Nadaljevanje z 2. strani)

srednja šola je v pretesnih prostorih, poklicna šola kovinarske stroke na Viču pa v nemogočih, dotrajanih provizorijih. Cela vrsta srednjih šol v Ljubljani je brez telovadnic. Še vedno ni izdelana metodologija za obdelavo mreže in sistema srednjega šolstva. Enakomerna razdelitev srednjih šol po Sloveniji v centre strokovnih šol trenutno ni mogoča glede na zahtevnost po kadrih, laboratorijih, delavnicah in seveda — denarja. Z rednimi dislociranimi oddelki je vprašanje socialnega razlikovanja le začasno rešeno, prav gotovo pa to ni sistemska rešitev. Potrebna bi bila študija, koliko kadrov, ki jih izobražujejo ljubljanske srednje šole, bi potrebovali pa tudi koliko prostorov in domov bi morali pripraviti za dijake. Večina teh šol daje prostore tudi institucijam za izobraževanje odraslih. Dvoimenski pouk v šolah poteka na račun vzgoje in brez upoštevanja higienskih razmer (čiščenje, zračenje prostorov). Šole pogrešajo standarde za opremo posameznih vrst šol. Morda bi skupen servis z dražjimi, sodobnimi učili za vse srednje šole v Ljubljani lahko pripomogel k uspešnemu reševanju tega problema. Kabinetni pouk se v strokovnih šolah težko uvaža zaradi pomanjkanja prostorov, nimajo pa tudi metode tega pouka, ki bi pripomogla, da bi se sodobni pripomočki uveljavili. Oddelki na šolah se ne morejo zvrstiti v premajhnih telovadnicah, najemnine pri najetih telovadnicah Partizana pa so zelo visoke. Pomanjkanje prostorov otežuje tudi delo v svobodnih dejavnostih učencev. Večina srednjih šol nima rekreacijskih prostorov. Morda pa bi lahko imeli srednješolci skupen rekreacijski center? Dobro bi bilo uvesti tudi skupno šolsko kuhinjo za vse ljubljanske šole, da bi vsaj učenci — vozači dobili tople obroke.

Večina šol nima izdelanih profilov učiteljev, delo ni razdeljeno, pouk poteka po začasnih učnih načrtih. Domovi so bolj ali manj prepuščeni sami sebi, saj imajo le enega svetovalca za vso Slovenijo. Praksa učencev in proizvodno delo gimnazijcev nista urejena, niti vsebinsko dognana. Morali bi vedeti, kaj naj dela gimnazijec, kaj pa učenec druge srednje šole. Morda je tudi štipendiranje preveč togo, saj dobijo štipendijo le učenci s prav dobrim ali odličnim uspehom osnovne šole, ne upoštevamo pa tistih, ki se šele kasneje razvijajo. Novembra letos so na seji skupščine mesta Ljubljane ugotovili, da so srednješolski zavodi tudi letos povečali dobljeni denar z varčevanjem. Izrazili so nezadovoljstvo, ker ni bil pri republiški izobraževalni skupnosti upoštevan predlog za posojila zavodom oziroma dotacije, ki ga je posredoval podpredsednik skupščine mesta Ljubljane. Svet meni, da je treba že tako majhen denar spozumno deliti in gospodarno uporabljati. Statistični pregledi kažejo, da so domovi v najtež-

jem položaju. Poročila navajajo podatke o prostovoljnih urah učencev, ki kažejo pripravljenost mladih, da tudi z fizičnim delom pomagajo, kjer je potrebno. Pretežna večina popravilnih del je bila narejena julija in avgusta tako, da upravni delavci domov in ravnatelji niso imeli rednega dopusta, niti niso bili posebej nagajeni. Svet za vzgojo in izobraževanje pri skupščini mesta Ljubljane je izrekel javno priznanje vsem, ki so prispevali in še prispevajo k popraviljanju zgradb srednjih šol in domov. Vsa dela še niso končana. Ob sklepu del bodo šole in domovi pripravili natančno poročilo o vrednosti opravljenih del, skupina za gradbene zadeve pa bo ta dela pregledala. Pri načrtovanju bo nujno treba upoštevati spremenjene cene in potrebe, ki so se pokazale pri sestavi načrta za petletno obdobje.

POMEMBNO JE NAČRTNO REŠEVANJE

Udeleženci skupščinske seje so znova opozorili na nujnost gradnje novih poslopij in na sistemsko rešitev za ureditev investicijskega vlaganja v šolstvo II. stopnje in dijaške domove. Od predlogov je videti še najbolj utemeljen in uporaben tale: vračunavanje dela stroškov za strokovno izobraževanje kadrov v investicije tistih delovnih organizacij, ki te kadre potrebujejo. Predlog je dobil vso podporo pri Zvezi mladine in gospodarski zbornici. Tudi republiška skupščina je 31. oktobra vnesla v svoj de-

lovni program sistemske rešitve za investicije v šolstvo II. stopnje in dijaške domove. Srednje šolstvo ne bo več pastorek! Denar bi začeli zbirati s 1. januarjem 1973. Lahko pa ga bodo uporabili le za adaptacije in gradnjo novih šol II. stopnje in dijaške domove. Steka se iz vseh virov: od odstotka vseh investicij (razen v stanovanja in v šolstvo) in od dobička. Gospodarska zbornica bo izdelala predlog za različno število odstotka od investicij in na stopnjo odstotka od dobička, pri tem pa bo upoštevala globalni izračun slovenskih potreb za šolstvo in dijaške domove. Denar se zajema na območju, kjer se izvajajo investicije, prav tako od dobička TOZD, kjer je bil dobiček ustvarjen (v obeh primerih ni pomemben sedež podjetja). Zbiranje denarja in delitev naj upoštevata interese ustvarjalcev in okolja, kjer ti živijo. Tako območje je gotovo več občin združeno v regijo. Svet pri skupščini mesta Ljubljane podpira stališča, naj bi denar zbirali in uporabljali po regijah. Pri ustanovitvi naj bi se združevala amortizacija, saj ima ustanovitelj odgovornost za stanje šol in domov. Obveljal bi isti sistem, le da se bo pristojnost z republike prenesla na občino (v tem primeru na Ljubljano-mesto). Dali so pobudo, da z vsemi lastninsko pravnimi zadevami v šoli odloča ustanovitelj in ne svet šole. Sprejeli so tudi sklep, ki je prišel v sklepe skupščinske seje, da bodo začeli s pripravo za samoupravno

VRATA — linorez, Janez Prevc, 6 č. osn. šola Stane Žagar, Kranj

organiziranje oziroma z oblikovanjem interesne samoupravne skupnosti za šolstvo II. stopnje. Sestavljali naj bi jo predstavniki šolskih kolektivov in dijaških domov, predstavniki gospodarstva, ki so mu kadri potrebni in predstavniki mladine. Izredna skupščina mesta

Ljubljane je sprejela tudi sklep, da seznani s temi problemi odbornike mestne skupščine in poslance vseh zborov republiške skupščine z območja Ljubljane, da bi pri razpravah lahko dali svoj prispevek za rešitev tega perečega problema.

TEA DOMINKO

Štiri delavnice za štiri poklice

Novo v vzgojnem zavodu Planina pri Rakeku

Zvišanje življenjske ravni — pravimo boljšemu življenju.
Nagel razvoj — rečemo in mislimo s tem vse dosežke tehničnega napredka, hitre korake industrializacije, na vse, kar je pomagalo k večji in bolj raznovrstni proizvodnji dobrin. Vsaka naglica pa terja svoj davek. Spreminjanje socialnega sestava prebivalstva, pre zaposlenost staršev in hlastanje za materialnimi dobrinami pa je načelo tudi življenje in odnose v družini. Temeljna celica naše družbe se je začela krhati. Tudi otroci so morali plačati svoj delež.

Med temi naj spominimo predvsem na tiste, ki jim pravimo vedenjsko in osebnostno moteni. Vse več jih je — zaskrbljujoče ugotavljamo — vse več takih, ki jim morajo v posebnih zavodih pomagati, da znova najdejo pot v življenje. Za to kategorijo mladine imamo v naši republiki zgrajeno mrežo vzgojnih zavodov; ta je sicer še prešibka po diferencira-

nosti, prostorski zmogljivosti in opremljenosti, pa vendar: v zadnjem obdobju ugotavljamo napredek, saj jo pospešeno izgrajujemo. Vzgojni zavod Planina pri Rakeku ima v tej mreži posebno pomembno mesto in vlogo, ker sprejema tiste osebnostno in vedenjsko motene mladostnike, ki so poleg tega še umsko manj razviti (lažje duševno pri-

zadeti). Zavod je zabeležil letos v svoji šolski kroniki dva pomembna dogodka: ob 20-letnici so odprli na novo zgrajeni trakt z novo telovadnico in prenovili prostore, jeseni pa štiri delavnice: mizarsko, kovinarsko, kartonažno in gospodinjstvo.

ZVESTA DVAJSET LET

Prizadevnost kolektiva tega zavoda je znana: ne samo pedagoška in strokovna (precej jih študira izredno); poudarimo naj tudi to, da so se vse leto odrekli gibljivemu delu osebnih dohodkov in tako prispevali svoj denar k izgradnji in prenovitvi prostorov.

Zavod je praznoval 20-letnico, ki je že kar lep jubilej na tem sorazmerno mlademu področju, skrbi za vedenjsko moteno mladino. Hkrati je bil to tudi osebnih jubilej dveh delavcev zavoda — ravnatelj Jožeta Simšiča in učitelja Ivana Gođeša, ki sta v zavodu že od njegove ustanovitve.

V tem obdobju si je zavod pridobil dragocene izkušnje. Ko so kritično ocenjevali svoje delo in spremljali nadaljnjo življenjsko pot svojih gojencev, so že pred leti ugotovili, da jim niso dali na pot vsega tistega, kar bi bilo nujno potrebno. Ravnatelj Jože Simšič nam je povedal: „Do sedaj so imeli gojenci pri nas poleg doma še posebno osnovno šolo, niso pa se mogli izučiti poklica. Ko so odšli iz našega zavoda, so se znašli pred dvema nič kaj lahkim naloga: treba se je bilo ponovno vključiti v družino in nekdanje (največkrat ne posebno ugodno) okolje ter si izbrati tak ali drugačen poklic. Mnogi so se želeli izučiti obrti, a največkrat je ostalo le pri želji. Niso jih hoteli sprejeti v uk.“

Predsedki o „nesposobnosti“ pa so po mnenju delavcev zavoda povsem neutemeljeni. Vsak gojenec je bil med bivanjem v zavodu testiran, tako da je bilo strokovno ugotovljeno, za kateri poklic ima potrebne sposobnosti in veselje. Preizkusi so pokazali, da so bili ti učenci pripravljeni za celo vrsto poklicev

— razen za tehnično oziroma intelektualno posebno zahtevne.

V zavodu so se odločili, da jim bodo tudi v tem najbolj neposredno pomagali. Vsaj del gojencev naj bi se po končani osnovni šoli izučil poklica kar v zavodu. Zaradi omejenih možnosti so se morali odločiti le za nekaj takih poklicev. Zbrali so mnenja slovenskih občinskih skupščin in se odločili za štiri: mizar, kovinostругar, kartonažni delavec in gospodinjstva pomočnica.

NOVE DELAVNICE — V SEDMIM MESECIH

Za potrebne štiri delavnice je lani republiška izobraževalna skupnost odobrila milijon dinarjev. Zgradili so jih zelo hitro, v sedmih mesecih. Brez nepredvidenih podražitev pa kljub temu ni šlo. Stroški so bili preokoračeni za okrog 256.000 din. 86.000 din posojila so dobili pri gradbenem podjetju „Gradnje“, preostalih 176.000 din pa je prispeval zavod iz lastnih sredstev.

Delo v mizarski delavnici je bilo začetek. Kombiniran mizarski stroj je omogočil proizvodni proces v sodelovanju z okoliško lesno industrijo. Teorija bo našla potrdilo v praksi, ob učenju v delavnicah se bodo gojenci seznanjali tudi s proizvodnjo. Praksa v delovnih organizacijah, ki so naklonjene zavodu in vedno pripravljene sodelovati („Javor“, „Liv“ idr.) bo pripomogla, da se bodo gojenci še pred zaposlitvijo seznanili z organizacijo podjetja in dela v njem.

„Vodi“ delovna vzgoja, nagraje in pohvale so zamenjale nekdane kaznovanje in strah pred „močnejšim“ odraslim vzgojiteljem. Sproščeno delo pa prinaša samozavest, uspehe in spoštovanje do tistih, ki so se naučili dobro delati. Avtoriteta vzgojiteljev je resnična in ne na silo pridobljena.

Priučevanje v lepih, prostornih delavnicah, ki pa bodo terjale še veliko denarja za ustrezno opremo, bo odprlo pot gojencem v svet. Iz zavoda bo pri-

Vsako slovesnost v zavodu spremlja tudi pesem

šel poklicno usposobljen mlad človek, ki se bo zavedal svojih delovnih sposobnosti. Ta gotovost pa bo legitimacija, potrdilo, da se zmore preživljati sam.

V vzgojnem zavodu Planina imajo še veliko načrtov. Povečane delavnice bodo lahko sprejele v uk še več gojencev, zato bo treba razširiti tudi dom. Potrebno bodo še več vzgojiteljev — zanje pa bo treba zgraditi stanovanja. (Zaradi slabih stanovanjskih razmer so izgubili že več sposobnih delavcev!).

Razvojni program predvideva

dozidavo zgradbe še za eno nadstropje; s tem bodo dani pogoji za verifikacijo. Potem bo namreč v skupinah toliko gojencev, kolikor jih zahtevajo normativi, specialno-pedagoško vodenje mladine bo lahko bolj poglobljeno. Jože Simšič je še poudaril, da postaja ob takih pridobitvah, kot so delavnice, delo še bolj zahtevno. Tudi v dosedanjem delu — še bolj pa v prihodnjem — bodo s posebno terapevtsko obravnavo skušali vse bolj temeljito odpravljati motnje svojih pacientov.

MARJANA KUNEJ

Rešitev — podaljšan referendum?

V minulem šolskem letu je v litijski občini od 2156 učencev kar slaba četrtina (530 učencev) še vedno obiskovala kombiniran pouk. Pred leti je bilo to število precej višje, saj so s prevozi v matične šole marsikje uklinili višje razrede na podružnicah (Mamoli, Štanga), druge pa jih odpravljajo postopoma (Konjšica). Na nekaterih šolah pa tega problema ne morejo rešiti niti s prevozi (Polšnik, Primskovo). Matični šoli v Litiji in Šmartnem sta dobro poskrbeli za vozače, saj jih je več kot 450, medtem ko morajo gabrovski šolarji še vedno pešati tudi po 8 km daleč.

Osip v občini je okoli 30 %. K temu precej pripomorejo učenci, ki bi morali obiskovati posebno šolo v Litiji, a tega zaradi oddaljenosti ne morejo. Ta šola deluje v skrajno neprimernih prostorih, saj gostuje v litijski osnovni šoli. V devetih oddelkih ima 60 učencev, najmanj 40 prizadetih učencev pa obiskuje redno šolo, in to v Gabrovki ter v večini podružničnih šol.

Čeprav imajo pri temeljni izobraževalni skupnosti precej

študentov, se bojijo, da bo učitelj premalo. Ta poklic ni privlačen, posebno za mladega človeka, če ve, da ga čaka po končanem šolanju služba v oddaljenem kraju, kjer bo imel kombiniran in morda še celodnevni pouk. V občini je kar 11 šol, kjer so morali uvesti poseben dodatek za težka delovna mesta, če so hoteli dobiti učitelje. V ta namen bo morala temeljna izobraževalna skupnost in šole odšteti precej denarja. V Litiji upajo, da bo ob pomoči republiške izobraževalne skupnosti, ki se je lotila kategorizacije težkih delovnih mest, v vseh dopolnjevanih občinah tudi ta problem kmalu uspešno rešen.

K zbolšanju pouka in delovnih razmer učiteljev bo precej pripomogla tudi izgradnja in obnova šolskih poslopij, za kar občani že tretje leto plačujejo samoprisepek. Doslej so obnovili že več šol in zgradili novo na Primskovem, za dokončno izvedbo vseh predvidenih del pa bi potrebovali še 4 milijone (novih) dinarjev, zato že razmišljajo o podaljšanju referenduma.

BORIS ŽUŽEK

Litija

Bogata dejavnost delavske univerze

Delavska univerza Litija je od letošnjega februarja verificirana.

V pogovoru z direktorjem prof. Jožetom Žuničem smo zvedeli, da ima ta izobraževalna ustanova svoje oddelke ne samo v litijski občini, temveč tudi v Kidričevem, Kranju, Postojni, Mariboru in Ljubljani.

Preteklo šolsko leto je bilo v enajstih rednih šolah vpisanih 227 slušateljev, uspešno pa jih je razred izdelalo 187. Končne izpite je opravilo na ekonomski srednji šoli 14, v poklicni krznarski šoli 37, v poklicni kmetijski šoli 11, v poklicni šoferski šoli pa 23 slušateljev. Poleg teh šol, kjer so bili končni izpiti, pa so se redno izobraževali še na tehniški srednji šoli strojne stroke (15), v poklicni šoli kovinske stroke (10), poklicni šoli elektro stroke (12), šoli za globinske vrtalce (18) ter v 7. in 8. razredu osnovne šole 13 slušateljev. Večina med njimi je uspešno končala razred.

V desetih strokovnih tečajih je bilo 143 slušateljev, 118 pa je tečaje tudi uspešno opravilo. Na 58 seminarjih je bilo v preteklem šolskem letu 2027 slušateljev. Predavanj iz narodne obrambe se je udeležilo 6400 občanov.

In kakšni so načrti za šolsko leto 1972/73?

V načrtu je družbeno izobraževanje za sindikalne delavce, politične šole, tečaje za člane samoupravnih organov in po-

dobno. V strokovno izobraževanje so zajeti tečaji za civilno zaščito, za strojnike težke gradbene mehanizacije, varstvo pri delu, minerije, gostilničarje, gradbene delavce ter tečaji za kurjače.

Novo je turistično izobraževanje, ki ga delavska univerza Litija pripravlja skupaj z litijskim turističnim društvom, namenjeno pa je krajevnim turističnim vodnikom, gostincem in občanom, ki oddajajo sobe turistom. V program splošnega izobraževanja so zajeti tečaji za tuje jezike in obrambna vzgoja. Pripravili bodo tudi ciklus predavanj za starše.

Oddelki rednih šol so isti kot lani, saj je zanimanje za izobraževanje veliko. Poleg osnovne šole (7. in 8. razred) ter vrste poklicnih in srednjih šol je v šolskem letu 1972/73 tudi nekaj novosti; edini v Sloveniji bodo imeli šolo za vrtalce raziskovalnega materiala, za katero so na delavski univerzi Litija

sami izdelali profil, ki ga je potrdila gospodarska zbornica SRS. Na novo je začela delati tudi delovodska šola strojne stroke.

S primerno preureditvijo bodo sicer za nekaj let rešili prostorske probleme, toda bogata dejavnost zahteva čimprej nov, moderno urejen izobraževalni center. Načrti zanj so že narejeni.

MILOŠ DJUKIČ

KUPITE —
PREBERITE

Dvajset let pedagoškega dela na kliniki za otroške bolezni

Letos smo na kliniki za otroške bolezni v Ljubljani praznovali pomemben jubilej: dvajsetletnico pedagoškega dela. Na pobudo dr. M. Avčina je pred dvajsetimi leti začela poučevati bolne otroke, ki so bili daljši čas hospitalizirani B. Juvančičeva. Financiranje pedagoške službe je leta 1952 prevzelo najprej zdravstvo, leta 1956 pa je sistematizirala delovno mesto učitelja v bolnišnici prosvetno pedagoška služba. Upravo je prevzela osnovna šola Ledina, ki je pomagala tudi z učili in sodelovanjem predmetnih učiteljev.

Na kliniko prihaja veliko šolskih otrok iz vse Slovenije (povprečno od 90 do 100 šoloobveznih), ki ostajajo na zdravljenju ali diagnostični obravnavi tudi daljši čas, zato bi bilo nujno, da bi se ta dejavnost razširila. Vse do leta 1970 je prodirala le počasi, saj je v tem času opravljala to pomembno delo le naša jubilarica. Za ta problem pa se je v polni meri zavzela temeljna izobraževalna skupnost, Ljubljana, ki je v zadnjih dveh letih prevzela finančno plat, pripravila pa tudi projekt za ustanovitev „pedagoškega kliničnega centra“.

Že sedaj pa so nekateri oddelki na kliniki s pedagoškega področja na visoki strokovni ravni. Na teh oddelkih otroci niso deležni samo rednega pouka, nudijo se jim tudi korektivne vaje specifičnih učnih težav, urejena pa je že tudi svetovalna služba za starše. Klinika postaja že tudi učna ustanova na področju specialne pedagogike in defektologije.

Problemi na področju šolanja otrok v bolnišnici so še mnogoštevilni, saj je pri nas pedagoška služba v bolnišnici šele na začetku dejavnosti, vendar pričakujemo v nekaj letih ustanovitve popolne osemletke za vse oddelke otroške klinike ter ostalih otroških oddelkov klinik na območju Ljubljane.

Upajmo, da bo prav znanje tisto, ki bo učencem pomagalo, da bo nekoč njihov zaslužek lažji in boljši kot je bil v času, ko so v šolo hodili njihovi starši.

MILOŠ DJUKIČ

Premalo otroških del

Poročilo o kongresu INSEA

Sredi letošnjega avgusta je bil v Zagrebu XXI. svetovni kongres INSEA (Internacional society for education thought art). INSEA je mednarodna organizacija za vzgojo otroka vseh starosti in stopenj izobrazbe. Aktivnost organizacije temelji na nesebični izmenjavi delovnih izkušenj med kolegi. Po zaslugi te organizacije je močan preobrat v likovni vzgoji zajel vse dežele sveta. Sodobni likovni pouk sloni na lastni dejavnosti učencev in je integralni del aktivne, svobodne in vsestranske osebnosti. Po vsem svetu se za otroško risbo zanimajo pedagogi, psihologi in likovni umetniki. Ustanavljajo muzeje otroške umetnosti in inštitute za proučevanje otroških likovnih del. Razstave otroških likovnih stvaritev so del kulturne dejavnosti vseh dežel sveta.

INSEA se v sestavi Svetovne organizacije za prosveto in kulturo UNESCO bori za humanistično vzgojo mladih generacij. Tudi v Jugoslaviji se likovni pouk približuje tej misli. Naš prvi tovrstni organiziran nastop je bil pred šestimi leti na kongresu v Pragi. S prikazom likovne vzgoje v republikah in pokrajinah Jugoslavije so naši strokovnjaki navdušili delegate tega kongresa. Danes je naše delovanje v organizaciji zelo pomembno. Naši predstavniki, ki so izvoljeni v najvišje forumne organizacije, predstavljajo most med Vzhodom in Zahodom. Združenje je odprto za vse države in narode člane UNESCO in Združenih narodov. Pomembna moralna opora in priznanje našemu delu je zaupanje organizacije XXI. kongresa v Zagrebu od 16. do 24. avgusta. Jugoslavija je druga socialistična država, ki je lahko organizirala tak kongres.

Kongres je posredoval udeležencem obravnavano snov na tri načine: z referati, s projekcijami filmov in diaprojektivov ter z veliko razstavo otroških likovnih del držav udeleženk kongresa. Z referati in projekcijami so nastopili vsi vidnejši likovni pedagogi sveta. Obravnavali so likovno vzgojo z najrazličnejših stališč in zornih kotov. V želji, da bi bil likovni pouk v skladu s potrebami današnjega časa, so največ razpravljali o uvajanju dizajna v šole. Od jugoslovanskih poročevalcev sta bila najbolj opažena profesor Josip Roca iz Zagreba, ki je bil glavni organizator kongresa, in dr. Bogumil Karlavariš iz Novega Sada. Mnogo simpatij, zlasti Jugoslovancem, je bil deležen predsednik društva likovnih pedagogov Jugoslavije Vančo Georgijevski, ki je prikazal mlado likovno vzgojno problematiko v Makedoniji. Slovenski prispevek kongresu je referat profesorja Zorana Didka, ki je bil edini predstavnik naše akademije na kongresu. Organizator profesor Josip Roca je obljubil, da bodo vsi referati izšli v posebni knjigi.

Projekcije filmov in diaprojektivov so najpogostejše dopolnile predavanja. Nekatere so prikazovale, kakšen je likovni pouk v raznih deželah. Posamezni likovni pedagogi so na ta način kazali svoje delovne metode in rezultate.

Bogata, strokovno na najvišji ravni in za strokovno izpopolnjevanje izjemno poučna je bila razstava otroških del držav udeleženk kongresa. Iz razstavljenih eksponatov je bilo mogoče spoznati, kako je z likovnim poukom drugje. Se vedno prednjačita Japonska in Češka. Prvi so razstavljali kvalitetne otroške umetnine, ki so delovale izredno sveže. Čehi pa so poleg kvalitete pokazali tudi zanimive in ne prepogoste tehnike. Avstrijci so z glasbeno grafiko dali podarek motivaciji za ustvarjanje pri likovnem pouku. Za likovne pedagoge srednjih, višjih in visokih šol je bil zanimiv belgijski del razstave. Tu sta profesor Collard in profesor Taimmont na podlagi razstavljenih del svojih učencev razlagala svojo pozitivno estetiko. Iz celotne zagrebške razstave pa je bilo čuti, da dobiva svoje mesto pri likovnem pouku tudi veščina. Mnoga razstavljenega dela so bila narejena z namenom, razvijati ročno spretnost z vezenjem, tkanjem in lepljenjem. Niso razstavljalje vse države udeleženk kongresa, čeprav bi lahko. Vendar je bil seznan tistih, ki so to storile, obsežen. Med njimi je imela častno mesto Jugoslavija.

Našo razstavo so sestavljale razstave posameznih republik. Likovni pedagogi Vojvodine so načrtno prikazali vsa raznolika področja dela pri likovnem pouku. V razstavo je bil vključen tudi dizajn. Prikaz dela v šolah je bil poglobljen in temeljit ter blizu naši praksi. Če dajem Vojvodincem prednost po strokovni temeljitosti, moram poudariti, da je bil makedonski del razstave najlepši. Razstavljenega dela, ki so bila blizu njihovi ljudski umetnosti, so bila bogata in dovršena. Ker je bila likovna vzgoja v Makedoniji še pred nedavnim silno skromna, smo sprejeli ta samozavesten in zgleden nastop Makedoncev z odobravanjem in navdušenjem. Na visoki ravni je bila razstava Hrvatov. Nekoliko slabši so bili Bosanci in Srbi, Crnogorci niso razstavljali.

Slovinci smo razstavljali v prvih dveh najvidnejših prostorih. Pretežni del razstave so predstavljali veliki panoji teorije in relacij, ki so jih priredili in izvedli profesor Zoran Didka in študenti I. letnika likovnega oddelka pedagoške akademije leta 1966 pri predmetu likovna teorija. Manjši del panojev v prvem prostoru je zasedel profesor Zmago Jeraj iz Maribora, deli dijakov pedagoške gimnazije. Z majhnim številom del so bili predstavljeni nekateri likovni pedagogi osnovnih šol. Samo ta dela so lepa in za tuje strokovnjake gotovo zanimiva. Toda glavnega je bilo premalo: manjkalo je otroških likovnih del.

Kongres so spremljale razne likovne dejavnosti. Zanimivo in zelo obiskano je bilo delovanje in obenem razstavljanje delovne skupine študentov iz Francije.

Udeležba Slovencev na kongresu je bila skromna. Ker je bil kongres za likovno vzgojo dogodek prve vrste, bi ga verjetno marsikateri naš likovnik obiskoval ali si ogledal razstavo na svoje stroške, če bi bil o stvari primerno obveščen. Na kongresu smo bili po en predstavnik osnovnih, srednjih in visokih šol, dva predstavnika višjih šol in zastopnica pedagoškega inštituta. Do sklepa kongresa smo spremljali njegovo delo trije Slovenci. Ob tem se sprašujem, kdo bo posredoval pridobitve kongresa likovnim pedagogom po naših šolah in kdo studentom obeh akademij v Ljubljani. Ko razmišljam o naši razstavi, pa se sprašujem, zakaj smo pripravili III. republiško razstavo otroških del in ustvarili bogat fond del za kongres v Zagrebu, ko je bil ta fond tako minimalno izkoriščen.

JOLANDA PIBERNIK

PAVLE URANKAR SEDEMDESETLETNIK

Letos je obhajal profesor Urankar pomemben življenjski praznik — sedemdesetletnico. Svoje uspešno delo je opravljal kot šolnik, raziskovalec domače zgodovine in pisec pedagoških člankov, ki jih je nekaj objavil tudi v Prosvetnem delavcu. Rodil se je na hribovitem podeželju v Selcah nad Blagovico. Po osnovni šoli in gimnazijski maturi l. 1922 ga je pot vodila v Beograd, kjer je študiral zgodovino in zemljepis. Tu je bil na filozofski fakulteti več let pomožni asistent na stolici za bizantologijo. Po diplomu l. 1927 in odslužitvi vojaškega roka v Oseku je bil vrsto let srednješolski profesor zunaj Slovenije; najprej v Slavonskem Brodu, zatem v Skopju in nazadnje v Sarajevu. L. 1932 se je za stalno naselil v Ljubljani, kjer je poučeval na srednji tehniški in nazadnje na srednji ekonomski šoli.

Njegovo objavljeno strokovno delo zajema razna področja. V Skopju je prikazal v posebni knjižici zgodovinski pomen tega mesta. Med službovanjem zunaj Slovenije je pisal o problemih našega strokovnega šolstva v Našo stručno šolo in v Savremeno šolo, kasneje pa v slovenske časnike. Kot zgodovinar je objavil v knjigi obsežno monografsko študijo o Motniku. Za Krajevni leksikon Dravske banovine in Krajevni leksikon Slovenije je prispeval na stotine opisov krajev. Je tudi avtor serije skript za pouk zgodovine na srednjih ekonomskih in raznih dopisnih šolah. Izšli sta njegova Zgodovina za dopisne tehniške in druge srednje šole ter Zgodovina za 5., 6. in 7. razred Dopsne šole. V Izveštjih ekonomske srednje šole v Ljubljani za šolsko leto 1951/52 in 1964/65 je objavil obširen historiat te šole. Po osvoboditvi je nad 20 let aktivno sodeloval v združenju prosvetnih delavcev na strokovnih šolah. Za bogato pedagoško delo je prejel več odlikovanj. Jubilaru želimo obilo zdravja in še mnogo delovnih uspehov!

R. S.

Zakaj praznujejo dve leti prezgodaj?

Pod tem podnaslovom smo brali v časopisu Delo z dne 21. oktobra, da „Občani Sore slavijo — stoletnico osnovne šole in dvajsetletnico pevskega zbora.“

V slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani na Poljanski c. 28, so v dokumentacijski zbirki oziroma kartoteki šolskih kronik podatki za vse tipe šol na Slovenskem ozemlju. Prav tako ima tudi osnovna šola v Sori svojo mapo, kjer beremo v izvlečku iz šolske kronike tole: Leta 1873 se je pričelo zidanje šolskega poslopja. Popolnoma izgotovljeno poslopje je stalo 5.000 gld ... Leta 1874 so novo šolo slovesno odprli v navzočnosti tukajšnjega prebivalstva in šolske mladine ... Isto leto so razpisali učiteljsko mesto in je bila z dne 3. novembra 1874 z dekretom (št. 2220) učiteljska služba podeljena učitelju Martinu Potočniku, ki je bil doslej učitelj na Trati v krajskem šolskem okraju. V Sori je nastopil službo imenovani učitelj 27. oktobra 1874. V šolskem letu 1874/75 se je vpisalo 146 otrok ...

Da so podatki v kartoteki šolskih kronik točni, bomo podkrepili še z drugimi verodostojnimi viri. V Popotnikovem koledarju za slovenske učitelje iz leta 1892 je zapisano na strani 81, da je bila osnovna šola v Sori ustanovljena 1874. Leta 1892 je še vedno poučeval Martin Potočnik in njegova žena Rozalija ženska ročna dela.

Prav isto letnico ustanovitve dobimo v najnovejšem šematizmu v delu Osnovna šola na Slovenskem 1969—1970, kjer je zapisano na strani 536, da je bila osnovna šola ustanovljena 1874 in da je bila isto leto tudi dograjena šolska stavba.

V omenjeno delo Osnovna šola na Slovenskem 1969—1970 so šole same prispevale podatke o ustanovitvi šole, če pa je niso same imele podatkov, bi jih posredoval muzej; prav gotovo pa imajo na šoli publikacijo, kjer je razvidna letnica ustanovitve. Zato je to tem manj razumljivo, da so se na osnovni šoli Avgusta Barleta v Sori odločili praznovati svoj stoletni jubilej že dve leti prej.

SLAVICA PAVLIČ

PRI MK 16 NOVIH SLIKANIC OB KONCU LETA

Bogato darilo — le še v slovo?

Ob koncu pravkar minulega leta je izšlo pri založbi Mladinska knjiga poleg še nekaterih drugih izdaj za otroke kar štirinajst novih naslovov v priljubljenih zbirkah „Najdihojca“, „Čebelica“ in „Velike slikanice“. Toliko novitet za najmlajše bralce in prelistovalce v tako kratkem času pomeni vsekakor dogodek izjemnega pomena. Tako za tiste, ki so jim slikanice in knjižice namenjene kot seveda tudi za založnika: založbo Mladinska knjiga, ki se pri nas največ ukvarja z izdajanjem kakovostne literature za mladino.

V zbirki kartonskih leporelov „Najdihojca“ so izšle tri slikanice. Prva, „KAJ SEM PRISLUŽIL“, prinaša z ilustracijami opremljeno znano ljudsko pesmico „Prvo leto, ko sem služil...“, za druge — „SLIKARKA“ in „MORNAR“ — ki predstavljata, seveda primerno dojemljivosti predšolskih otrok, po osem poklicev, pa je urednica Kristina Brenkova izbrala prijazne verzje Vere Albrehtove. Vse tri leporele je ilustrirala Jelka Reichman in stanejo po 5 din.

V najbolj množični zbirki „Čebelica“, ki prihaja v poštev tudi za obvezno šolsko branje in izhaja v nakladi do 17.000 izvodov, je v tem zadnjem času izšlo pet novih knjižic. Prva, z naslovom „JURČEK ORJE“ in z ilustracijami Marjance Jemec-Božič prinaša izbor rezijanskih ljudskih pesmic, ki ga je pripravil Milko Matičetov. Drugi dve — „MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON“ in „O GOSKICI, KI SE JE UČILA PETI“ predstavljata v novi podobi dve otrokom že dobro znani zgodbi Ele Perocijeve oziroma Karla Trochoa. Obe je ilustrirala slikarka Marlenka Stupica. V četrti „Čebelici“, opremljeni z ilustracijami mlade Barbare Vidic, se srečamo z izborom iz znanega in tudi že nagajenega dela Stanka Komika „DOMOVI NAŠIH PISATELJEV“, gre za kratke opise prešernove, Levstikove, Finžgarjeve, Bevke, Cankarjeve, Župančičeve in Prežihove rojstne hiše. Zadnja v vrsti teh petih novih „Čebelic“ — Frana Roša „LETALEC NEJČEK“ — pa pripoveduje priklupno pravljico o dečku Nejčku, ki je v sanjah postal letaletec in doživel celo vrsto zabavnih prigod. Knjižico je ilustrirala Darinka Lorenčak in stane, kakor tudi ostale štiri, 4 dinarje, za čolnarje, če naročijo celotno zbirko, pa 3 dinarje.

V že nekoliko zahtevnejši zbirki „Velike slikanice“ (zvezki stanejo po 12 dinarjev) pa je izšlo kar osem novih del pretežno domačih avtorjev. V prvi z naslovom „105 MELON“, ki jo je ilustriral Jože Čiuha, se znova srečamo z eno najprikupnejših zgodbic iz knjige Bena Zupančiča „Koromandija doma“, govori pa o deklici bledi in njeni veliki želji: za rojstni dan bi rada kar 105 lubenic, da bi jih razdelila vsem svojim prijateljem in znancom. Z ilustracijami Melite Vovk-Stihove opremljena knjižica Mire Miheličeve „PUHKOVA KRESNA NOČ“ pripoveduje o dečku Puhku, ki ga je vila iz rožnega grma na kresno noč povabila v gozd, ter o vsem lepem in razburljivem, kar je drobnji junak pri tem doživel. V knjižici „POPOTOVANJE ZA NOSOM“, ki jo je enako kot Handa Majara „Konjički iz krompirja“, ilustriral Milan Bizovičar, govori Jože Kovarčič o dveh razigranih dečkih, ki prideta skozi luknjo v stropu v čudežno deželo. Po navodilih skrivnostnega možička potujeta za nosom in se naposled srečno vrnejo. Naslednje štiri knjižice — Branke Jurca „POREDNI ZAJČEK“ in „BRATEC IN SESTRICA“ ter Janeza Vipotnika „NAŠ DIKO“ in „DIKO V ŽILSKEM VRTU“ — je ilustrirala in opremila Lidija Osterc. Prva zgodba govori o zajčku, ki je, čeprav nedolžen, kriv vseh vragolij, ki se jih spomni glavna junakinja deklica Tinka. Z zgodbama o Pisičku Diku, ljubljencu vse družine ter o njegovem razburljivem prehodu po živalskem vrtu, kjer se z vsemi živalmi odlično razume, pa se nam naposled kot pripovednik predstavlja še Janez Vipotnik.

Torej vsekakor ploden sklep delovnega leta: bogati rezultati prizadevanj vrste sodelavcev in uredništva pod vodstvom dr. Kristine Brenkove. Številne slikanice, knjige in druge izdaje pričajo zadosti govornosti sebi v prid. Tudi o kvaliteti teh publikacij je bilo napisanih in izrečenih že dovolj pohvalnih besed. Tako doma kot v tujini, kjer so si nekateri naši entuziasti — saj jim spriču razmer, v kateri ustvarjajo, ta vzdevek tudi po pravici gre — prisluzili vrsto najbolj laskavih priznanj. Tako tudi ob največjih nismo majhni; lahko smo ponosni, najmlajši bralci pa veseli, ker jim zlepa ne manjka primernega zabavnega in poučnega čtiva.

Da! Temu ni moč oporekati. Morda le v toliko, da je težav še več, kot bi bilo spriču rezultatov mogoče sklepati.

Vendar je to le ena plat medalje, nemara še vse prevečkrat poudarjena, zato pa je druga toliko bolj senčna. Nepoučenim opazovalcem se namreč zdi že samo po sebi razburljivo, da slikanice so, da so dobre in celo odlične, ter da bodo sčasoma, zaradi bogate tradicije in velikih potreb, še boljše in še številnejše. Toda zlasti v zadnjih nekaj letih se je marsikaj spremenilo. Časi, ko je bilo izdajanje mladinske literature deležno posebnih družbenih skrbi in podpore, so v glavnem že del preteklosti. Kajti danes je videti, kakor da je prav ta družba — kako neoprijemljiva opredelilitev! (češ: družba je zainteresirana, družba mora in bo pomagala itd.) — po nekaterih svojih merodajnih eksponentih tej skrbi že skoraj docela odrekla.

Očitno je namreč, da se je založništvo v celoti — izdajanje knjig za najmlajše, kjer so suficne edicije, zlasti se nesporno kvalitete in potrebne, prava redkost, pa še posebej — z uvedbo novih uredniških pogojev in obrestnih mer, ki založništvo povsem izenačujeta z ostalimi (tudi najbolj konjunkturnimi) gospodarskimi panogami, znašlo v izredno kritičnem položaju. To pomeni, da si založniki skoraj ne morejo več privoščiti tiskanja edicij, po katerih bralci po vseh pravilih povprašujejo tudi še čez eno, dve ali več let. Tako prisilno omejevanje naklad (pri čemer so ponatisti praviloma dražji) bo po eni strani bržkone zares zavrla kopčenje zaloga po skladiščih, ki bolj ali manj obremenjujejo vse naše založbe, a bo, po drugi strani, privedlo do novega, še bolj absurdnega položaja na drugi ravni: knjig, ponatisnjenih na primer leta 1971, namreč v letu 1973 in pozneje skoraj ne bo več dobili, saj bo tako rekoč sleherni izvod, ki bo ostal dalj časa na zalogi, pomenil za založbo, zaradi novih in novih obresti, iz dneva v dan večje breme.

Poleg tega se pričenjajo ti novi ukrepi uresničevati prav v času,

ko zanimanje za knjigo nasploh na vseh ravneh že tako in tako stagnira ali celo upada, oziroma, ko zaradi kriče in vsiljive pomudbe narašča zanimanje da dvomljivo in tudi očitno škodljivo množično literaturo iz sosednjih republik in tujine. Torej v času, ko bi bila tudi v okviru nekaterih svetovnih manifestacij (Mednarodno leto knjige 1972) pomoč — vsaj nekaj več treznosti in razumevanja — te družbe (ali „družbe“) potrebna bolj kakor kdaj prej.

Te kritične razmere se vedno bolj očitno kažejo tudi na področju izdajanja mladinske literature. Po tej in takšni logiki bo položaj v novem, 1973. letu seveda le še bolj kritičen. Že v minulemu letu so namreč pomenile zunanje, družbene subvencije le eno enajstino vsote, ki jo je založba Mladinska knjiga iz svojega dohodka (kot tako imenovano interno subvencijo) namenila knjigam za otroke, če je hotela vsaj v glavnem realizirati svoj javnosti znani program in tako — s svoje strani — poravnati obveznosti do družbe.

Brez dvoma — in razumljivo — tako v tem novem letu ne bo več moglo iti naprej. Subvencije ne bodo mogle zapolniti vseh vrzeli, program se bo skrčil in naklade bodo še manjše. Nekatere zbirke bodo lahko polagoma ugasnile in nemara še tako koristne edicije, ki bi predvidoma prinesle izgubo, enostavno ne bodo izšle.

Nemara so te napovedi zares nekoliko preveč črnogledne — ali pa tudi ne?! Vsekakor pa bo seznam novitet že ob koncu tega leta občutno skromnejši in naslednji morda še bolj — dokler ne bo prepozno. Vsaj glede na trenutni položaj in če seveda ne bo bistvenih sprememb, žal, ne bo moglo biti dosti drugače.

IZTOK ILICH

»Vilinček z Lune«
v Mladinskem gledališču

„Če ti je pri predstavi dolgčas, večkrat pogledaš na uro; danes pa nisem niti enkrat,“ je rekel eden od gledalcev po premieri druge letošnje igre, ki jo je uprizorilo Mladinsko gledališče v Ljubljani. In res: Vilinček z Lune nas je tako zelo segrel, da po koncu predstave ni in ni hotelo biti konec skandiranega ploskanja. Delo Bena Minolija in Herberta Gruena je za to gledališče priredil Dominik Smole, zrežiral pa Mile Korun.

Vilinček je štrbunknil z Lune — prav na Lutkovo, ki je na Zemlji in ima vse predstavnike našega planeta: raztresenega župana, ki je najbolj raztresen takrat, kadar je treba kaj narediti, policaja Milka, ki se v splošni zmešnjavi vedno zavozlja kot naš promet, „umetnika“ Žabona Bahona, ki ga svet ne razume in se najbolj obožuje sam, razvajeno hčerko Cepetepenogico, ki je naivna in zvita hkrati, diplomatsko spretno Miško Miki in razgrajča Pavliha, ki govori o svoji hudobiji najbolj naravnost in jo zato tudi najbolj skupi.

Vilinček pa je prišel iz sveta lepote, zato tudi na Zemlji opazi stvari, ki so drugim že kaj malo mar: navdušuje ga lepota rože, let svobodne ptice, lepa deklica. Otožno zmeden je v tem zemeljskem direndaju, med ljudmi, ki ga pomilujejo, obtožujejo in smejejo.

Zagonetno, molčečo pojavo, ki samo s kretnjami in mimiko dopoveduje svetu, da je vzel hruško pač zato, ker je lačen, in se nazadnje s težavo odmotovili nazaj na Luno, je upodobil Jože Mraz, slovitga pevača Žabona Bahona Niko Goršič, Miško Miki Majolka Šukljeta, Pavliha Mina Jerajeva, policajca Milka Sudi Pavlin, Cepetepenogico Alja Tkačeva, župana Meda pa Brane Ivanc. Večji in manjši Pikolo — Božo Vovk in Silvij Božič sta počela na odru vse mogoče: odstirala zaveso, predstavljala odrske rekvizite in končno spravila nezemeljskega prebivalca spet na Luno.

Umetniška toplota igrice, poetičnost, pravljica in fantastika, zvrhana mera humorja in odlična igra vseh igralcev — vse to je ob tej predstavi navduševalo otroke in odrasle. Povedano na kratko: posrečeno izbrana in imenitno uprizorjena igrice je pomenljiv uspeh našega Mladinskega gledališča. Namesto tradicionalnih, novoletno pocukanih pravljic z dedkom Mrazom, so dobili otroci za novo leto 1973 Vilinčka — uprizoritev in igrice, ki ji nismo ploskali samo iz vljudnosti.

MARJANA KUNEJ

Skupinska dinamika
in izobraževanje odraslih

Po besedah psihiatra prof. dr. Vladimira Hudolina zajema pojem skupinske dinamike afektivne in emocionalne zveze, ki se ustvarjajo med posamezniki člani človeške skupine (ne glede na to, če se je formirala naključno ali pa načrtno), pri čemer postanejo te zveze temelj specifične psihološke dinamike znotraj te skupine. Pri tem je treba poudariti, da skupina, ki je začela „dihati“, ni več vsota posameznikov, marveč nov, višji organizem s svojim specifičnim življenjem in svojstveno problematiko.

Glede na vse večji pomen, ki ga današnje antropološke znanosti pripisujejo človekovemu socialnemu okolju, raste tudi pomen skupinske dinamike ter zanimanje zanj. V času t. i. znanstveno-tehnične revolucije je postalo skupinsko delo skorajda nepogrešljivo. Človek se združuje v skupine zaradi najrazličnejših namenov: zaradi učenja, zdravljenja, bojevanja itd.

Knjiga SKUPINSKA DINAMIKA IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH (v originalu: Gruppendynamik und Erwachsenenbildung), ki jo je napisal Tobias Bröcher, v slovenščino pa prevedla Danica Marion, je prvo tovrstno, v naš jezik prevedeno delo. Govori o pomenu skupinske dinamike ter o možnosti praktične uporabe poznavanja njenih zakonitosti v učnem procesu, čeprav se v bistvu omejuje le na izobraževanje odraslih.

V tem delu bodo pedagoški delavci našli temeljit prikaz bistva in pomena skupinske dinamike v učnovzgojnem procesu, spoznali razvoj afektivnih procesov v skupini ter njihov vpliv tako na posameznika kot na celotno skupino; seznanili pa se bodo tudi z nekaterimi delovnimi metodami skupinske dinamike.

Knjigo priporočamo zlasti andragoškim delavcem, vzgojiteljem

in učiteljem v šolah in domovih, zlasti pa še ortopedagogom v vzgojnih zavodih; prav ti pedagoški delavci delajo praviloma z manjšimi skupinami, ki jih sestavljajo osebnostno problematični posamezniki, potrebni individualnega strokovnega pristopa in obravnavanja. Prav zato utegne poglobljeno poznavanje zakonitosti skupinske dinamike specialnim vzgojiteljem zelo pomagati pri njihovih učnih in prevzgojnih prizadevanjih. Seveda bo knjiga dobrodošla tudi vsakomur, ki na kateremkoli področju dela s skupinami, jih vodi in usmerja zaradi načrtnega izvajanja neke dejavnosti ter doseganja dolgoročnega pozitivnega cilja.

Knjiga SKUPINSKA DINAMIKA IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH stane 33 din.

TIHOMIR

Dve knjigi o knjigi

Na 16. zasedanju Generalne konference UNESCO je bilo leto 1972 enoglasno proglašeno za Mednarodno leto knjige. Vsekakor odlična zamisel, ki jo države po vsem svetu že izvajajo. Toda — ali sploh vemo, kaj je pravzaprav to, čemur pravimo knjiga? Mar nas ne zbežajo besede profesorja na filozofski fakulteti v Beorbeauxu ter direktorja Instituta za književnost in množično tehniko umetnosti Roberta Escarpita, ki pravi: „Dosele se še nobenemu ni posrečilo dati popolne in trajne definicije, kaj je to — knjiga. To si lahko razlagamo tako, da knjiga ni predmet, kot so drugi predmeti. Če jo držimo v roki, držimo samo papir; knjiga je neke druge. Toda knjiga je kljub temu prisotna na njenih straneh, kajti zgolj misel brez tiskanih besed ne more biti knjiga. Knjiga je torej stroj za branje...“ Toda kljub vzemirajočim razpravam, kaj pravzaprav knjiga je, vemo, da je knjiga neodtujljivi spremljevalec človekovega civilizacijskega in kulturnega napredka, neizčrpna zakladnica spoznanj in vrednot, nabranih v tisočletjih in zanesljiv človekov prijatelj. Zato je bilo o knjigi doslej napisanih že nešteto knjig in še vedno nastajajo nove.

Ena izmed teh je tudi REVOLUCIJA KNJIGE (v originalu: LA REVOLUTION DU LIVRE), ki jo je v hrvaščino prevedla Melita Wolf, izdala pa Prosvjeta v Zagrebu. Ta zanimiva knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem obravnava avtor položaj knjige v današnjem svetu, pri čemer poda kratek pregled dosežanj razvoja knjige, ter razglablja o njeni funkciji. V drugem delu razpravlja o novi podobi založništva, poda statistični pregled tiskanja knjig na vsem svetu in govori o problemu kroženja knjige v nacionalnih mejah ter med narodi. V tretjem delu razglablja o prihodnjih perspektivah, pri čemer se dotakne problemov založništva, knjigotršstva in množičnega razpošiljanja knjig, o položaju pisatelja, knjižni kritiki ter o aktivnih in pasivnih bralcih.

Knjiga (v latinici!) ima 207 strani in stane 30 din.

Mednarodno leto knjige 1972 je dobilo svoj odmev tudi na Slovenskem ne samo s prvo razstavo slovenske knjige, marveč tudi z aktualnim delom ČAS KNJIGE, katerega avtor je Ivan Bratko. Knjigo je založila Državna založba Slovenije.

V tej bogato ilustrirani knjigi je avtor s pretanjenim okusom ljubitelja in odličnega poznavalca knjige skušal kar najbolj nazorno prikazati pomen in vlogo knjige v človeški družbi. V prvem delu tega svojevrstnega opusa razglablja o najrazličnejših problemih, ki zadevajo človekov odnos do knjige, pisce in založniško dejavnost. V drugem in tretjem delu knjige pa je zbral 15 aktualnih besedil raznih avtorjev (P. Hazarda, R. Escarpita, A. Moravie, I. Andrića, S. Unwina, F. Bevka, I. Cankarja in drugih). V teh je obravnavana knjiga in njen pomen za človeka z najrazličnejših vidikov. Z besedili, skrbno izbranimi citati, z bogatimi slikovnimi gradivom ter izvirnimi izjavami, se je avtorju posrečilo sestaviti čudovit mozaik, ki nazorno prikaže zunanjo in notranjo podobo knjige ter njeno nepogrešljivo vlogo v našem družbenem in kulturnem življenju. To pa je najlepši prispevek, ki ga moreta dati človek in založba v letošnjem mednarodnem letu knjige.

Knjiga ČAS KNJIGE, ki jo vidni slovenski bibliofil, poznavalec in publicist Božidar Borko vrednoti kot eno naših najlepših knjig o knjigi, stane 62 din.

TIHOMIR

Uspela razstava
Pionirski foto 1972

Pod naslovom PIONIRSKI FOTO 1972 je bila 27. novembra v dvorani na Stavbah odprta XIII. republiška razstava pionirskih fotografij.

Žirija je letos prejela 600 fotografij, ki jih je za razstavo poslalo 136 avtorjev iz 32 krožkov. Izbranih je bilo 163 fotografij. Tako kot lani sta bila med najboljšimi foto krožek osnovne šole dr. Vito Kraigher iz Ljubljane in foto krožek osnovne šole Kočevje. Lanske nagrade so bile spodbuda za nov uspeh in še boljše delo. Na razstavi sodeluje nekaj novih krožkov oziroma takih, ki so poslali fotografije prvič na razstavo. Prav gotovo deluje še kje krožek ali foto kino klube, ki niso poslali fotografij na razstavo. Takoj se že lahko pripravljajo na XIV. razstavo pionirskih fotografij, ki bo prihodnje leto po vsej verjetnosti v Celju.

Nagrade PIONIRSKI FOTO 1972 so bile razdeljene takole: za najboljše fotografije so prejeli diplomu in medaljo „Janez Puhar“ tile pionirji: 1. zlato medaljo je prejel Bojan Debevec, FK DMT Koper za fotografijo SAMO ZA SALO, 2. srebrno medaljo Marko Cotič, foto krožek osnovne šole Boris Kidrič iz Ljubljane za fotografije BOSE NOGE, bronasto pa Primož Lovrin, foto klub osnovne šole Kočevje za fotografijo POD VEČER.

Za najboljše kolekcije (4 slike) so bile nagradi tile pionirji: 1. zlato medaljo Janez Puhar je dobil Primož Lovrin, FKK osnovne šole Kočevje, 2.

srebrno medaljo Tomaž Justin, FK osnovne šole Dr. Vito Kraigher iz Ljubljane, 3. bronasto pa Ivan Šporčić tudi FK osnovne šole dr. Vito Kraigher iz Ljubljane.

Za najboljši krožek je žirija izbrala foto krožek osnovne šole dr. Vito Kraigher iz Ljubljane.

Glede na visoko raven poslanih slik je žirija podelila tudi pet diplom. Prejeli so jih: Jani Prosen, FKK Kranj za fotografijo SPOMIN NA CIRKUS; Peter Reinhardt, FK osnovne šole Boris Kidrič iz Ljubljane za fotografijo TRENUTEK POD KOŠEM, Matjaž Zupanc, fotografska šola Ljubljana za fotografijo DVOBOJ; Tine Vidergar, FK osnovne šole Litija za fotografijo SKOK ZA ZOGO; Jelka Rozman, FK osnovne šole dr. Vito Kraigher iz Ljubljane za fotografijo HLADNE VODE.

Letošnjo razstavo PIONIRSKI FOTO 1972 so organizirali Foto kino zveza Slovenije, foto krožek osnovne šole Dušan Kveder-Tomaž in Občinska zveza prijateljev mladine Litija. Največ hvale gre foto krožku osnovne šole Dušan Kveder-Tomaž v Litiji in mentorju HINETU LEBINGERJU in MATIJI MALENSKU, ki so vložili veliko dela, da je XIII. razstava republiške pionirske fotografije lepo uspela. Letošnja razstava pomeni preobrat na področju pionirske fotografije: še nikdar niso mladi poslali na razstavo toliko in tako kakovostnih fotografij.

MILOŠ DJUKIĆ

VEDNO BOLJE

SEMINAR PROGRAMIRANEGA POUKA — PRIMOŠTEN 1971
SEMINAR PROGRAMIRANEGA POUKA — PRIMOŠTEN

Utrjevanje učne teme krvna obtočila

IV. Učna enota: Utrjevanje teme „Krvna obtočila“

Avtorji:

Marija Janković — Eksperimentalna osnovna šola „Bratstvo enotnost“ Sisak

Željko Sobol — Šola za odrasle, Zagreb

Milan Kerovec — Šola za odrasle, Zagreb

Franjo Pelan — Eksperimentalna osnovna šola Staro Petrovo selo

Anton Korenc — Zavod za šolstvo SRS, OE Kranj

Opomba: Za slovenske razmere priredil Anton Korenc

NAVODILA ZA UČITELJA

1. V uvodnem delu na frontalni način ponovno z učenci pregledamo slike v knjigi. S tem navajamo učence na natančno opazovanje slik.
2. Prej lahko napravimo razmaz krvi, da ga učenci lahko posamič pogledajo pod mikroskopom.
3. Učencem lahko pokažemo poskus s krvjo. V kri, ki jo imamo v epruvetah, uvajamo kisik, ki smo ga dobili po delovanju žveplove VI. kisline na hipermangan. V drugo epruveto s krvjo uvajamo ogljikov dioksid, ki ga dobimo po reakciji klorovodikove kisline na apnenec.
4. Krvne obtoke lahko predstavimo učencem s pomočjo rotopjektorja. Pri demonstraciji naj učenci razlože mali in veliki krvni obtok.
5. Zgradbo srca lahko prikažemo s pomočjo grafoskopa, enako tudi celotnih obtočil. Tudi te slike naj komentirajo učenci.
6. Ponovitev krvnih obtočil lahko izvedemo tudi s pomočjo diafilma „Krvni obtok in limfa“. Vprašanje za utrjevanje ob tem diafilmu je treba že vnaprej pripraviti.
7. Šole, ki imajo 16 mm kinoprojektor, lahko v tej uri predvajajo enega od naslednjih filmov:
 - a) Sestav in delo srca — črno beli — 11 minut
 - b) Krvni obtok — črno beli
 - c) Svojstva in sestav krvi — barvni — 10 minut
 - d) Čudodelnost krvi — barvni — 10 minut

Že pred predvajanjem filma je treba sestaviti vprašanja za učence. Učenci lahko odgovarjajo ustno ali pismeno. Pri tej uri so navedene vse možnosti, šola pa bo izbrala le tiste, za katere so možne.

OPOMBA: Ko so obdelane vse učne ure iz prve pomoči, bi bilo dobro celotno poglavje o krvnih obtočilih preveriti z nalogami objektivnega tipa, ki pa naj obsegajo le bistvena vprašanja, da bo možno naloge rešiti v 20 minutah, tako da ostane še nekaj časa za uvod v nov organski sistem — dihalo.

DOLENJSKI KULTURNI FESTIVAL IN GORJUPOVA GALERIJA IZ KOSTANJEVICE NA KRKI TER OBČINSKI ODBOR JPI V KRŠKEM

PIREJATA

pod pokroviteljstvom akademika Krsta Hegedušića

ob 400-letnici hrvaško-slovenskega kmečkega upora v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici na Krki

III. GRAFIČNI BIENALE JUGOSLOVANSKIH PIONIRJEV

NA TEMO:

„LE VKUP, LE VKUP, LE VKUP UBOGA GMAJNA!“

S tem v zvezi objavlja pripravljalni odbor III. grafičnega bienala jugoslovanskih pionirjev v Kostanjevici na Krki naslednji

RAZPIS

natečaja za sodelovanje na razstavi grafičnih listov jugoslovanskih pionirjev

Pogoji:

1. Na natečaju lahko sodelujejo pionirji-učenci osnovnih šol iz vseh republik in avtonomnih pokrajin Jugoslavije.
2. Grafične liste naj pošljejo šole ali krožki, klubi, sekcije itd. ali posamezniki najkasneje do 30. avgusta 1973 na naslov: Gorjupova galerija, 68311 Kostanjevica na Krki.
3. Vsak grafični list mora imeti na hrbtni strani s pisalnim strojem napisane tele podatke: ime in priimek pionirja-slikarja, njegovo rojstno leto, naslov šole, ki jo obiskuje, razred, leto nastanka grafičnega lista, naslov grafike, ime in priimek likovnega pedagoga, ki je učenca vodil, ter natančen naslov stalnega bivališča avtorja, ki je grafiko ustvaril. Poslani listi naj bodo brez paspartujev. Drugače opremljenih grafičnih listov žirija ne bo upoštevala.
4. Poslani grafični listi ne smejo biti starejši od treh let in morajo biti samostojne stvaritve otrok.
5. Iz tako predloženih grafik bo žirija izbrala 120 listov.
6. Vsem razstavljalcem bodo podeljene diplome in značke Matija Gubec v znak priznanja za sodelovanje.
7. Grafični listi morajo biti za transport dobro opremljeni, da se ne bodo poškodovali.
8. Prireditelj bo izdal katalog razstave s potrebno dokumentacijo in z reprodukcijami, ki jih bo izbrala žirija. Le-ta si pridržuje pravico izbire slik za razstavo in za reprodukcijo v katalogu in tisku sploh.
9. Vse razstavljene grafike bodo vključene v fond stalnega grafičnega kabineta, ki je bil ustanovljen ob I. grafičnem bienalu jugoslovanskih otrok.
10. Grafiki, ki ne bodo izbrane za razstavo, prireditelj praviloma ne vrača, lahko pa jih pošiljatelj dvigne osebno na dan odprtja pri tajništvu pripravljalnega odbora.

PRIPRAVLJALNI ODBOR
III. GRAFIČNEGA BIENALA
JUGOSLOVANSKIH PIONIRJEV
V KOSTANJEVICI NA KRKI

NAGRADA IN KAZEN

Vsi smo samo ljudje

Ničesar ni v mislih, kar ni bilo poprej v občutku in čustvih — je znan aksiom, ki ga pri vzgoji in izobraževanju vse premalo upoštevamo. Poglejmo primer. Dva predstojnika: prvi je z nami potrpežljiv in razumevajoč, vendar dosleden v zahtevah, drugi pa neiskren, poln predsodkov.

Eden od vzrokov za vse to, da je končal šolo s povprečnim uspehom, nima prakse, samo znanje pa ni dosti vredno. Iz takega odnosa izvira omalovaževanje, nezaupanje, bojazen za osebni prestiž, pikolovsko iskranje napak in neobjektivna kritika. Mnenja in pričakovanja — pozitivna ali negativna — pa dajejo pogosto prav take rezultate. Rezultati so torej tudi posledica pričakovanega. Ta fenomen je že bil psihološko dokazan in utemeljen. Kritika je tako lahko dvorezen meč. Če z njo samo rušimo, in tega je na žalost pri nas vse preveč, je to kazen, ne pa objektivna ocena s potrebnimi in koristnimi napotki in spodbudami. Namesto da bi človeka mobilizirala, da bi se potrudil in popravil napake ter pomanjkljivosti, ga potare; zaupanje vase in v lastne sposobnosti kopni. Hkrati se spreminja tudi odnos do dela in predstojnika. Namesto da bi delovni uspehi rasli, upadajo: ni delovnega poleta lastne iz-

najdljivosti in ustvarjalnosti. Vedno znova se izkaže, da je pravilen odnos do dela ob sodelovanju čustev pogoj napredka in humanih odnosov med ljudmi.

Z nasveti smo ljudje ponavadi zelo radodarni. Najboljši nasvet je verjetno tisti, ki dopušča lastno izbiro in odločitev za eno ali drugo najboljšo možnost, v nasprotnem pa je nasvet že zapoved ali prepoved. V primerjavi z nasvetom morata biti zapoved ali prepoved še bolj utemeljeni z miselnimi in izkustvenimi dokazi. Tistemu, ki kaj zapovemo ali prepovemo, ne dopuščamo nobene izbire; s tem izražamo nezaupanje in dvom v človekovo zdravo presojo. Utemeljenost mora biti vsestranska: s specifično osebnega, moralnega in družbenega vidika.

Od otrok in mladine še ne moremo pričakovati, da bi z lastnim razumom dojel upravičenost naših zahtev in hotenj. Besede, ki niso podprte z zgledi, nimajo zaželenih učinkov. Spodbuda in pohvala utrjuje prepričanje, da spremljamo in odobravamo učenčevo delo in uspehe. Spodbujamo in pohvalimo tudi slabše učence in izrazimo prepričanje, da bodo uspeli. Pohvalo ali priznanje, najsi bo izraženo v pismeni ali ustni obliki, že prištevamo k nagradam.

Dosti bolj dvomljiv učinek, kot ga dosežemo z nagradami, seveda če te le niso prebogoste, je pri raznih oblikah kazni. Večkrat se celo zgodi, da z ne dovolj premišljeno kaznijo za devoto samo poslabšamo, zato moramo uporabljati kazenski ukrep kar se da previdno. Tako pri nagradanju kot pri kaznovanju moramo ravnati individualno in v skladu s pogostostjo in težavnostjo postopka, ki ga moramo osvetliti iz raznih zornih kotov. Vsi smo samo ljudje. So dnevi, ko nam gre v službi ali doma vse narobe, skratka, nataktni smo in razburjeni nas vsaka malenkost. V vedrejših dnevih bi morda mirno in prizanesljivo gledali na nekatere spodrsilaje in napake učencev. Če pa imamo „slab dan“, tedaj pod vtisom lastnega razpoloženja vidimo vse slabo, opominjamo in grajamo, grozimo in delimo slabe ocene. Kdo bi prej zaslužil opomin? Mislim, da ni treba posebej poudarjati, da takšne kazni, ki so pod vplivom razpoloženja, trenutnih čustvenih impulzov, ki jih ne znamo obvladati, ali celo masčevalnosti, niso vredne preudarnega in zrelega človeka in še najmanj vzgojitelja. Učenca naj bi kaznovali le v primeru, če smo trdno prepričani, da bo spoznal svojo napako in če je dovolj zmožen, da jo bo lahko tudi popravil. Če se prestopka niti dobro ne zaveda ali če ni v njegovi moči, da bi ga popravil, je kaznovanje brez učinka. Dosežemo prav nasprotno: kazen bo doživljal kot krivico, odvrnil ga bomo od sebe, postal

bo nezaupljiv in zaprt sam vase. Po krivici ga lahko odtujimo tudi razrednemu kolektivu. Učenec do tedaj še ni bil problematičen, to sedaj postane.

Nekatere pomisleke bi imeli tudi glede tako imenovanih socialnih kazni. Vsak učenec je navadno zelo občutljiv za mnenje kolektiva, za svoj položaj v njem in odnos drugih do njega. Zato mu ni vseeno, če se čuti prizadetega ali ogroženega. Na men teh kazni je med drugimi začasna ali trajnejša osamitev, hujših primerih pa kot hudo preventivni ukrep — oddaja vzgojni zavod. Osamitev ali celo ignoriranje načena enotnosti kolektiva. Učence povezujeta medsebojni čustveni odnosi, simpatije, interesi, sosedstvo. Zato se pogosto tiho porazdelijo na dva tabora — v tabor, ki je prestopniku še vedno naklonjen, čeprav ne odobrava njegovega prestopka, in v tabor, ki mu ni naklonjen. Sproščajo se negativni nagoni in celo sovrastvo. Boljši način je javna obravnavna v razredu in individualni razgovor: zadeva se tako najlažje razčisti in reši. „Grešnik“ se ne bo čutil zavrnjen, v izobčenega kot kak srednjeveški heretik. Zavedal se bo, da mu vzgojitelji in sošolci niso naklonjeni in pripravljeni pomagati. Še vedno bo enakopraven član kolektiva, zato si bo prizadeval, da teh odnosov ne bosta kalila nedisciplina in nerazumevanje. Vzgojni vplivi kolektiva in vzgojitelja bodo enoviti, in kar je še posebno važno, ostali bodo neprekinjeni in pristni.

JANKO NOVAK

O DELU KOPRSKE PODRUŽNICE DRUŠTVA MATEMATIKOV, FIZIKOV IN ASTRONOMOV

Radi bi pomagali krožkom

V tem šolskem letu smo imeli v Kopru dva redna sestanka, v oktobru in novembru. Dogovorili smo se, da bodo sestanki redno vsak tretji četrtek v mesecu. Člani društva bodo izmenoma pripravili predavanja iz raznih področij matematike, fizike oziroma metodike teh predmetov. Na drugem sestanku smo že imeli prvo predavanje: Diofantske enačbe.

Člani društva so veliko pripomogli, da so se njihovi učenci lepo uvrstili na republiških tekmovanjih za Vegova priznanja. Pri pregledovanju rešenih nalog za zvezno tekmovanje smo člani komisije opazili, da je povzročala udeležencem največ težav v nižji in višji skupini načrtovalna naloga. Ker so bili tu zbrani učenci iz vseh republik (razen Makedonije), lahko sklepamo, da se v sedmem razredu tovrstnim nalogam posveča premalo pozornosti. Prav pri načrtovalnih nalogah pa se razvija čut za logično mišljenje v zvezi z optično predstavo in konkretno sliko. Zato mislim, da tega poglavja v osemletki ne smemo zanemariti.

Čestitali smo članici društva Štefki Miloševići z osnovne šole Pinka Tomaziča, ki je za svoje večletno uspešno delo z učenci v krožkih in za splošen razvoj matematičnega pouka dobila nagrado temeljne izobraževalne skupnosti v Kopru. Za večletno strokovno delo na koprski gimnaziji je bil nagrajen Ciril Mamon — prejel je tudi nagrado Društva matematikov, fizikov in astronomov. Govorili smo tudi o obljubljenem slovenskem srednješolskem matematičnem listu „Presek“, ki ga obetajo nekateri člani osrednjega društva. Ugotovili smo, da bi bil tak list zelo potreben, in bi gotovo imel tudi dovolj naročnikov. Če nimamo možnosti, da bi sami izdajali tak list, predlagamo, da bi se povezali z uredništvom Beograjskega „Matematičnega lista“, ki ima že večletno tradicijo.

Če bodo vodstva šol v koprskem območju želela, so člani

društva pripravili pomagati pri delu krožkov. V ta namen pripravili zanimiva predavanja posameznih šolah. Ker povsod primanjkuje učiteljev za pouk matematike in fizike, so člani društva ponovno predlagali, naj vendar že zakonijo predlog možnih nazivov učiteljev (mentor, svetovalec in podobno), da ne bodo mladi ljudje zapuščali učiteljskega poklica ter odhajali v banke, podjetja in druge ustanove, kjer je delo večkrat lažje in bolje plačano.

BOGOMILA KOLENKO

Nova učila

Projekcijski kompleti za pouk biologije:

- iz somatologije: oko, krvni obtok, srce,
- iz botanike: zgradba cveta, oprašitev in oploditev, stanek in razvoj ploda,
- iz zoologije: organizacijska shema polža, sipe, križevca, žuželke, žabe.

Vsi navedeni kompleti so primerni za pouk biologije na osnovnih in tudi na srednjih šolah.

Projekcijski kompleti za pouk fizike:

- magnetno polje zemlje
- zbiralna leča.

Projekcijski kompleti za pouk matematike:

- trikotnik-opis
- vrste trikotnikov
- koti v trikotniku
- skladnost trikotnikov
- ploščina trikotnika.

Učila so primerna za pouk matematike na osnovni in tudi na srednji šoli:

- prizma
- piramida
- valj
- stožec
- obseg kroga
- kvadrat binoma
- 8 mm kasetni projektor Technicolor
- kasetni magnetofon MK-125

Nič več težav z novo matematiko

V lanskem šolskem letu 1971/72, smo v osnovni šoli začeli poučevati novo matematiko. Veliko je bilo razgovora, pohvale in tudi graje med ljudmi na račun te novosti. Večkrat sem slišala, ko so se starši pogovarjali: „Bomo videli, če bo to steklo, če niso naši otroci le poskusni zajčki...“

Tudi marsikateri tovarišice ali tovariši, ki so že veliko let poučevali staro matematiko in so imeli vse v mezinicu, so bili podobnega mnenja. Imamo pa med pedagoškimi delavci tudi veliko takih, ki se vsake novosti veselijo. Tudi sama menim, da vsaka novost pri pouku poživijo delo, odpravlja enoličnost in dolgočasnost. Zato sem se za to novo matematiko zelo navdušila že na prvem seminarju.

Prišel je prvi dan pouka in treba je bilo začeti z delom. Veliko je bilo dela, treba je bilo precej vztrajnosti, da sem premagala prve težave: pisanje priprave, izdelava učnih slik, aplikacij... Že v prvih matematičnih urah sem žela zadovoljstvo, saj sem vedela, da so naši prvošolčki z razumevanjem in aktivnim sodelovanjem dojele podano snov množic. Z dneva v dan sem bolj ugotavljala, da je nova matematika res veliko boljše od stare, saj je mnogo bolj živahna in privlačna... Učenci so v obliki igre sprejemali nove pojme, pri tem pa so bili igraje prisiljeni k logičnemu mišljenju in sklepanju. Postali so odlični opazovalci. Na sprejodu so kar sami odkrivali raz-

lične množice, ki so se jim nudile v naravi.

Tudi starši so se kmalu navdušili za novo matematiko. Večkrat sem jih povabila k uri matematike v razred. Ko so se prepričali, da njihovi otroci res lepo sodelujejo in odlično obvladajo snov, so navdušeni zapustili naš razred. Prav tako so nas ocenili učitelji naše občine in pedagoški svetovaleci pri hospitacijskih urah.

Pri vsem tem delu pa dolgujem posebno zahvalo prof. Uršiču in tov. Zadobovskovi, ki sta odlično vodila matematične aktivne.

Leto je bilo kljub naporom kmalu za nami. Prepričana sem, da so vse tovarišice in tovariši po enoletnem delu spoznali vrednost nove matematike in se ne bi hoteli vrniti na staro.

IN KAJ JE PLOS?? Lahko trdim, da je nova matematika v I. razredu že povsem stekla. Saj smo vsi strokovno in metodično že dovolj podkovani, snov nam je znana in nimamo težav. Vendar pa moramo stremeti za tem, da še izboljšamo kakovost našega dela.

Sedaj že vemo, kaj je bolj pomembno in tistemu damo večji poudarek. Dobro se moramo zavedati vsi, da je le tisti pedagoški delavec res kvaliteten, ki se s svojim delom ne zadovolji, ampak išče nove oblike, metode, rešitve...

LIKOVIC ANGELCA,
„Louis Adamič“, Grosuplje

O našem boju za socialistično etiko

Ob uvedbi pouka morale v naše šole

Nova Jugoslavija se je uvrstila med dežele, kjer sta država in šola ločeni od cerkve. Ta princip ločitve je v bistvu bruha demokracije in je bil že davno izveden v vrsti dežel. Z razvojem tehnike in z industrijsko revolucijo so se izredno povečale proizvodne sile družbe, znanost je doživela nesluten polet, vse življenje se je preoblikovalo. Splošno obvezno osnovno šolstvo je dvignilo kulturno raven vsega ljudstva. Z demokratsko revolucijo so dežele, kot npr. Amerika, Francija, Masarykova ČSR itd. prevzele zgodovinsko odgovornost za laično vzgojo mladine in s tem vse družbe v duhu meščanske etike. Že od francoske revolucije dalje so često poudarjali misel Montesquieuja, da je v demokraciji še zlasti potrebna moralna vzgoja. Ko je Francija ločila cerkev od šole, je uvedla laični pouk morale (1882). Laični pouk in vloga cerkve pa sta si močno v laseh in je zato predvsem potrebna analiza nasprotujočih si družbenih vplivov, ki so na videz zatemnili nujnost laicizacije šole v interesu splošnega napredka človeštva. Jugoslavija uvaja laični pouk morale v šole, ko zmaguje v svetu tudi nasprotna tendenca, vse večji vpliv cerkve, npr. v Franciji in v Sovjetski zvezi. Jugoslavija se naslanja na najboljše tradicije v svetu in hkrati ustvarja v politiki in v kulturi nove družbene dobrine. Ko šola prevzema svojo odgovornost za vzgojo mladine v socialističnem duhu, dela na videz isto, kar so storile demokratske dežele, vendar je ukrep v razmerah socialistične graditve neprimerno večjega pomena in ima daljnosežnejše posledice za razvoj družbe, kakor pa je bil in mogel biti ukrep uvajanja meščanske etike v demokratskih deželah.

Zaradi nerazumevanja tega dejstva, deloma celo zaradi nepoznavanja laičnega pouka morale v svetu sploh, pri nas mnogi pedagogi niso sprejeli tega ukrepa tako, kot bi se smelo pričakovati. Namen tega članka je zato tudi pokazati, zakaj uvajamo predmet etike šole 1952. leta in kakšne naloge nas čakajo.

Že med osvobodilno vojno in po vojni je naša šola začela vzgajati mladino v duhu ljudske revolucije, bratstva in enotnosti naših narodov, socialističnega patriotizma in pravega proletarskega internacionalizma. Razkrinkovala je narodno izdajstvo buržoaznih in visokega klera in tolmačila osnove nove razredne politike v interesu ljudstva, to je prej izkoriščanih množic, torej demokratske in socialistične etična načela. Največ je bilo v tem smislu storjeno s tem, da je bilo tisočim mladim ljudem, ki so se v osvobodilni vojni izkazali za predane, požrtvovalne patriote, omogočeno, da so postali učitelji. Ni zanikati, da je bil vpliv sovjetske šole živ in da nas je oviral na samostojni poti, da bi domače tradicije dalje razvijali. Še danes imajo pomisleke pri uvajanju laičnega moralnega pouka tisti, ki se niso osvobodili sovjetskega vzora. Navajajo isti razlog, kakor klerikali, da namreč poseben moralni pouk ni potreben, češ, morala naj se poučuje pri vsaki uri, tako npr. tudi pri matematiki. Ni dvoma, da moralno vzgaja mladino vsa družba odraslih, vsak posameznik, a posebno družina in vsak učitelj, predvsem seveda z vzgledom. Ni dvoma, da marsikateri učitelj mimogrede tudi ob pouku matematike mladino pouči in ji da kak zlat nauk za življenje; vse to je vedno bilo in bo. Toda zelo podcenjuje etiko, kdor misli, da jo je mogoče posredovati mimogrede pri tako prenatrpanem učnem programu, ki davi učitelja in učenca, torej nesistematično in brez kontrole (kajti vsak nadzornik pač kontrolira v prvi vrsti konkretno znanje šolskih predmetov). Tako bi bilo popolnoma prepuščeno učitelju, kako bi pouk posameznih predmetov izkoristil tudi za moralno vzgojo. Vsekakor lahko učitelj opravi največ ob razlagi berila, pri pouku književnosti in tudi zgodovine. Stališče, da ni potreben poseben pouk morale, da zadostuje družajna dobra volja in sposobnost učitelja, je posledica neznanja zgodovinskih dejstev in je — razen pri katoliških — nainnost. Skozi stoletja namreč je poleg vseh pozitivnih znatnosti bila celo na oddaljenem mestu religija, katere osnovni smisel je vedno bil pouk in vzgoja fevdalne ali meščanske morale. Vsi ostali učitelji so se po pravilu vedno morali podrežati in se pri svojih predmetih ravnati po načelih, ki jih je učil veroučitelj. Seveda si cerkev še danes prisvaja monopolno pravico do moralne vzgoje. Zato je razumljivo, ako

katoliški pedagogi smatrajo, da zadostuje nesistematičen, na vse predmete razpršen pouk in da je laični pouk morale s posebnim predmetom nepotreben, ker pač mislijo, da bodo starši potem tembolj segali po „edino možnem moralnem pouku“ za svoje otroke, da se bodo namreč zatekali k versko-moralnemu pouku. In to se tudi z vso logično silo dogaja. Soglasje med katoliškimi nasprotniki laičnega pouka socialistične morale in tistimi marksisti, ki mislijo, da specialni pouk morale ni potreben (da to lahko učitelj opravi mimogrede), je torej le navidezno. Prvi vedo, kaj hočejo, drugim se ne sanja, za kaj gre.

1 Ušeničnik npr. v Katoliških načelih (str. 195): „V polnem smislu etična more biti le krščanska etična kultura.“

Odlomek iz knjige
JOŽETA POTRČA
„O socialistični etiki in morali“

O knjigi so rekli

Knjiga je bila že od nekdaj vir znanja, človečnosti, modrosti in sredstvo za medsebojno spoznavanje in zblíževanje, čeprav so jo včasih tudi zlorabljali. Dobra knjiga z zares humanističnim poslanstvom in pravo znanstveno in umetniško vrednostjo ni nikoli ostala last zgolj ene same države ali naroda; njenih vrednot in poslanstva niso omejevale časovne ali druge ovire. Taka knjiga je del kulturne zakladnice in last vsega človeštva. Žal velikemu delu človeštva knjiga še vedno ni dostopna. Na stotine milijonov ljudi je prikrajšanih za branje in možnosti izobraževanja nasploh. To so tisti, ki morajo vse življenje posvetiti zgolj boju za obstanek. Zato so prizadevanja za širjenje kulture in izobraževanja neločljivo povezana z bojem za premostitev nedopustnih gospodarskih in socialnih razlik v današnjem svetu.

JOSIP BROZ TITO

Jugoslovanska samoupravna družba je hkrati z izboljševanjem blaginje poskušala knjigo približati vsakemu delovnemu človeku, predvsem delavskemu in kmečkemu človeku, ki sta bila v preteklosti za to prikrajšana. Knjiga je pri nas tudi učinkovito sredstvo za medsebojno seznanjanje in zblíževanje med našimi narodi in narodnostmi, za razvijanje bratstva in enotnosti ter medsebojne enakopravnosti.

JOSIP BROZ TITO

Knjige so svetloba, ki vodi v civilizacijo.

F. F. ROOSWELT

Zbirka knjige je resnična univerza naših dni.

CARLYLE

Nekatere knjige nas puščajo svobodne, nekatere pa nas delajo svobodne.

R. W. EMERSON

Knjiga, ki ne zasluži, da bi jo prebrali dvakrat, ni vredna, da jo sploh odpremo.

WEBER

Včasih so pisali knjige, danes pa pišemo samo fragmente knjig. Ko smo pojedli kruh, so ostale le drobtine.

C. DOSSI

Človek mora premetati pol knjižnice, da najde — knjigo.

JOHNSON

Knjiga ima zmeraj več duha kot ljudje, ki jih srečamo.

D'ALBANY

Dobra knjiga je dobra, dobre besede so boljše, dober zgled je najboljši.

KONFUCIJ

Nekatere knjige je treba samo pokusiti, nekatere použiti, toda le nekatere tudi prežvečiti in prebaviti.

BACON

Kdor bere, ve mnogo, kdor opazuje, še več.

A. DUMAS

Vsaka doba ima svoje knjige.

KORAN

Druženje s slabimi knjigami je pogostejše bolj pogubno kot druženje s slabimi ljudmi.

W. HAUFF

Kadar gorijo knjige, praviloma pokajo tudi človeške kosti.

M. KRLEŽA

Povej mi, kaj bereš, in povedal ti bom, komu si ukradel to knjigo.

J. A. ILJF

Nobeden okras ni tako prikladen kot so knjige, četudi nikdar nobene ne odprete in ne preberete niti besede.

S. SMITH

Knjiga ni hrana, je pa poslastica.

T. UJEVIČ

Za dobro knjigo ni nikoli preveč denarja.

J. KOŠAR

Knjige so sestavljene iz besed, besede pa veljajo le toliko, kot z njimi izražene misli. Misli imajo svoj izvor, ki ga ni mogoče izraziti samo z besedami. Zato so razgovori, ki jih ljudje dajejo v knjige ter jih imajo za dragocene, pravzaprav brez vrednosti.

ČUANG CE

Knjige so me učile, da ljubim ljudi in krepost, pa so me knjige in krepost izdale.

U. FOSCOLO

Dne 23. decembra je bila v klubu poslancev skupščina partizanskih kurirjev iz vse Slovenije. Ob tej priložnosti je bila lepa slovesnost: enota kurirjev je prejela odlikovanje maršala Tita red zasluge za narod z zlato zvezdo. Kot predstavniki vseh slovenskih pionirjev so jim čestitali učenci osnovne šole „Dr. Vito Kraigher“ iz Ljubljane-Bežigrad. Mešani zbor PTT je zapel nekaj borbenih pesmi. To slovesnost omenjamo (in objavljamo fotografijo), ker so partizanski kurirji tisti, ki iz leta v leto obiskujejo naše šole — predvsem po samotnih predelih, kjer so med vojno delovali. Z besedami in dejanji učijo mladi rod tovarštva, patriotizma, borbenosti in volje do dela. Tudi z učnimi pripomočki skrbijo za šole, nad katerimi so prevzeli pokroviteljstvo. „V prihodnje bomo še več moči posvetili vzgoji mladega rodu, še nad več šolami bomo prevzeli pokroviteljstvo,“ so obljubili na skupščini. (foto: Ivan Krmelj)

Lep jubilej prizadevnega šolnika

Najbrž ni pedagoškega delavca v Sloveniji, ki ne bi poznal ali pa vsaj slišal za pedagoškega svetovalca Siksta Mariona, ki je letos praznoval 60-letnico. Vsi, ki ga poznamo in z njim delamo, vemo, da v nekaj stvkih ni mogoče opisati njegovega vsestranskega in prizadevnega dela na področju šolstva v SRS.

Naš jubilar se je rodil v obmorskem mestecu Puli leta 1912. Starši so se po končani prvi svetovni vojni kot narodnostno zavedna družina preselili iz Italije v Jugoslavijo. Želja po vzgoji in izobraževanju mladega rodu ga je privedla na mariborsko učiteljsko, kjer je tudi končal študij in se tako uvrstil med šolnike.

Prvo službeno mesto je dobil v Prekmurju. Z vso vnemo se je lotil dela. Učenci na šoli so ga kmalu vzljubili, spoštovali so ga tudi starši, saj so v njegovi osebnosti videli res pravega ljudskega učitelja.

Vojna vihra ni šla mimo njega. Bil je med prvimi aretiranci slovenske inteligence in izgnan v Srbijo. V izgnanstvu se je takoj vključil med aktiviste ljudske revolucije. Po svobodi se je vrnil v Ljubljano, kjer je nadaljeval z delom na področju prosvete in kulture. Služboval je nekaj časa na oddelku za prosveto Ljudskega odbora v Ljubljani.

Potrebe so narekovale, da je bilo treba zorati ledino v šolstvu in pomagati tistemu koščku slovenske zemlje, kjer mu je tekla zibelka. Z vso vnemo se je lotil dela za utrjevanje slovenskega šolstva v Istri, saj ga srečamo kot mobilnega organizatorja šolstva in ljudske prosvete v Kopru. Nekaj let je bil tudi predsednik Slovensko-Hrvatsko prosvetne zveze. Tu je v delu izgoreval za tisti košček slovenske zemlje, ki mu je vedno pri srcu in na katerega je še danes ponosen.

Od leta 1951 ga zopet srečamo v Ljubljani, nekaj časa na ministrstvu za prosveto in kulturo, nato pa na sekretariatu za prosveto in kulturo.

Veliko je prispeval tudi k razvoju šolstva na Štajerskem, saj se je v Mariboru ukvarjal na okrajnem ljudskem odboru z organizacijo in pospejevanjem vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli.

Zopet ga srečamo v Ljubljani in to na zavodu za prosveto pedagoško službo, danes pa na zavodu za šolstvo SR Slovenije. Tudi tokrat mu je poverjena izredno odgovorna naloga, saj je vodja sektorja v uredništvu učbenikov in priročnikov.

Ime Sikst Mariona je tesno povezano z organizacijo in razvojem vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, saj lahko trdimo, da spada med pionirje pedagoške službe. Še posebej se je zavzemal za enotno osnovno šolo, za pravično ocenjevanje in napredovanje učencev ter veliko pozornost posvečal perečim problemom osipa v osnovni šoli.

Izredno bogata je njegova publicistična dejavnost, še posebno znana je tehta študija ob oblikah in metodah dela pedagoške službe. Povsod je vnašal sodobne metode dela ter proučeval skupinski in programiran pouk in se odločno zavzemal, da bi te novitete čimprej uvedli v šole. Sodeloval je pri oblikovanju sistema strokovnega izpopolnjevanja učiteljev, organiziral številne tečaje, seminarje, še posebno, ko je deloval v pedagoškem centru v Ljubljani.

Med pedagoškimi delavci je izredno priljubljen. Je izredno tovariški, svoje bogate življenjske izkušnje zna prenašati na mlade rodove. Mnogim je pri srcu zaradi svoje iskrenosti, poštenosti in skromnosti. Vzgojil je vrsto mladih rodov, zato mu mnogo dolgujemo. Za neumorno in prizadevno delo na področju prosvete in kulture je bil leta 1962 imenovan za pedagoškega svetnika. Pri delu se je večkrat posebno odlikoval, predsednik republike pa ga je odlikoval z redom dela s srebrnim vencem. Dobil je tudi več drugih nagrad in priznanj.

Vedno je vester, natančen in vitalen, tako da mu nihče ne bi prisodil, da ima že šest križev.

Našemu slavljenču ob njegovem življenjskem jubileju čestitamo, in mu želimo, da bi z njim sodelovali še vrsto let, da bi se od njega še marsikaj naučili ter nadaljevali začrtano pot, ki nam jo je nakazal naš jubilar.

DRAGONOVAK

Notne zbirke

Pogoste so tožbe o pomanjkanju učbenikov za glasbeni pouk v osnovnih in glasbenih šolah. Večkrat je tudi slišati, da primanjkuje primerne glasbene literature za otroke in mladinske zbornice. Vse to pa je le deloma upravičeno. Zakaj ni primernih učbenikov za glasbeni pouk, lahko samo ugotovimo. Vrsto glasbeno kadrovskih šol, svetovalce za glasbeni pouk in druge precej številne organizacijske oblike imamo že nekaj let urejene.

Vsekakor pa je situacija glede primernih pesmaric nekoliko boljša. Glasbeni oddelki Pionirskega doma v Ljubljani je ob sodelovanju z občinskim svetom Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Ljubljana Center izdal v zadnjih letih nekaj glasbenih zbirk pod naslovom „Srečanja mladih pevcev“ (1966, 1967, 1968), kjer je poleg številne primerne literature razložena tudi nujnost preoblikovanja programske politike, ki naj bo široka, vsestranska, muzikalno sveža in pestra. Za uresničenje teh načel so izdajatelji objavili v omenjenih zbirkah vrsto praktičnih zgledov. Ti naj pripomorejo pri sestavljanju programa pevskega zbora na šoli, ter programov za šolske proslave in druge nastope. Izbrane pesmi naj bi bile neke vrste srednja pot med sicer običajno in danes še vedno preveč razširjeno „čitalniško“ obarvano pesmijo ter med pesmimi, ki jih pišejo preveč v avantgardno usmerjeni skladatelji in so za mladino zaradi zamotanosti manj dostopne. Tako so našle pot v zbirke pesmi renesanse, ljudske pesmi z izrazitim ritmičnim poudarkom in zanimivimi ritmičnimi problemi. Zbirka je dobila leta 1969 naslov „Šolsko leto v pesmi“ in je nadaljevanje prejšnjih. Prav tako vsebuje domačo in tujo ljudsko, partizansko in prigodniško pesem ter dela domačih in tujih skladateljev. Leta 1970 je izšla zbirka pod naslovom „Ob 25. obletnici osvoboditve“ in vsebuje slovenske ljudske pesmi v sodobni obdelavi. Šesti zvezek teh publikacij nosi naslov „Evropa v pesmi“.

Dejavnost je v zadnjem času žal zamrla, zlasti kar zadeva delo mladinskega zbora Pionirskega doma, ki je bil v veliki meri tudi preizkusni kamen za primernost številnih pesmi, uvrščenih v zbirke. Vsekakor pomenijo izdani zvezki, ki jih je skrbno uredil in za tisk pripravil Miro Kokol, sicer tudi zborovodja mladinskega zbora Pionirskega doma, zelo primerno izbrano glasbeno literaturo. Leta lahko izvrstno uporabljajo v različne namene naši šolski otroški in mladinski zbori.

S tem pa notne zbirke Pionirskega doma oziroma njegovega glasbene oddelka in Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Ljubljana-Center uspešno kapotno vrzeli, na katere naši glasbeni pedagogi tako radi kažejo, ko govorijo o pomanjkanju primerne literature. Omeniti je tudi treba, da navedene glasbene zbirke niso edine, ki so v zadnjih letih prišle na naš knjižni trg. Vsekakor pa so urejene in pripravljene tako, da lahko rabijo prav vsem namenom šolskega pouka glasbene vzgoje in delu šolskih pevskih zborov.

Kp

IVO ZORMAN

V SEDEMNAJSTEM

Takrat je legla senca na mojo klop. Ozrla sem se in zagledala Čika, ki je stal in strmél vame in molčal.

Le kdaj se je prikradel sem, ti ljubi bog! sem pomislila.

Potisnila sem zvezek na rob, da bi skrila pegastega fanta, toda bilo je prepozno. Čik je iztegnil dlakasto roko in z mesnatim kazalcem potisnil zvezek nazaj.

„Kar pusti, deklica!“ je rekel. „Naj vidim, kako delaš škodo!“

Kaj pa je vedel o dijaških klopeh, o zgodbah, ki jih pripovedujejo z risbami in z besedami, o veselju in o stiskih mladih ljudi, ki so našle svoj odraz prav na klopeh? Kje pa naj bi ga drugje? Čiku je bilo vse tuje. Njega je zbadala samo škoda, ki je v resnici niti ni bilo. Saj klop nič ni izgubila na svoji uporabnosti. In zbadlo ga je spoznanje, da ne sledim njegovi pripovedi, kakor bi morala.

„Se dolgočasiš, deklica?“ je vprašal strupeno.

Počasi sem se dvignila in mu skušala gledati v oči, a sem morala umakniti pogled, ker je tako neusmiljeno vrtal vame, da me je obliha kurja polt. Zazrla sem se v klop in videla, kako je skrbno risal z debelim kazalcem po mojem paglavcu, kakor bi hotel podkrepiti štrleča ušesa in odprta usta.

„Se ti zdím smešen?“ je vprašal.

„Ne.“

Zdel se mi je strašen, a tega mu nisem mogla povedati.

Zakaj se tako poigrava z menoj? sem pomislila. Zakaj ne pove naravnost? Zakaj ne zakriči? Zakaj me takole muči?

Nekoč sem opazovala Ahasvera, ki je na vrtu ujel miš. Vrgel jo je v zrak in jo potlej pustil, kakor da se ne meni zanjo, a ko se je miš pripravila na beg, je planil in jo pograbil. To se je ponavljalo, dokler miš ni verjela več, da bi bilo mogoče ubežati, dokler ni omagala in se prepustila usodi.

Imela sem podoben občutek kot miš. Tudi jaz nisem verjela Čiku, ko je z narejeno prijaznostjo dejal:

„Nič hudega, deklica, nič hudega, samo da znaš.“

Kdo pa je še znal, kadar se je Čiku zahotelo drugače? O njem so šle take zgodbe, da se je človeku naježila koža. In če je bilo v tistem, kar so pripovedovali, samo pol resnice, je bilo več kot dovolj.

„Pridi k tabli, bova poskusila!“ me je povabil.

Stopila sem h katedru kakor na mučilni oder, pogledi, ki so me spremljali, pa so bili polni sočutja in olajšanja.

Morebiti se boš izmazala, so me bodrili z zlaganim upanjem, ki mu v resnici nihče ni verjel.

To je bilo sočutje.

Samo da mene ni dobil takole v precep, so govorili hkrati z resničnim zadovoljstvom.

To pa je bilo olajšanje.

„Si lahko predstavljáš, kako bi bilo med vojno v mestu?“ sem stišala vprašanje. „Letalski napadi... izvidniki...“

„Lahko,“ sem rekla.

Čik pa je zrasel:

„Prav nič lahko. Ničesar si ne morete zares predstavljati, dokler sami niste doživeli.“

Kar hud je bil, ker se nismo okusili vojne in letalskih napadov, jaz pa sem skromno pogledala v tla, in da bi ga spravila v dobro voljo, sem rekla:

„Vem, kolikor ste nam vi povedali.“

Pa se ni dal premotiti.

„Se mi je kar zdelo, da veš, deklica,“ je dejal. „Vzemiva avto-buse! Bodo vozili?“

„Bodo,“ sem rekla z gotovostjo.

Prav to sem se učila, hvala bogu.

„Samo podnevi?“

„Tudi ponoči,“ sem rekla. „Le zavarovati jih moramo. Zadnje luči bomo izključili in jih nadomestili z belo barvo...“

Kar zdrdrala sem, kakor sem imela napisano v zvezku, ali vsaj približno tako, kakor je bilo napisano.

„Nadomestili?“ je zagodrnjal Čik.

Beseda mu ni bila všeč, jaz pa sem nadaljevala, preden bi me začel spraševati za izrazi, ki jih je očitno poznal le sam.

„... sprednje bomo zasenčili in okna tudi...“

„Povsem?“ je prežeče vprašal Čik.

„Ne. Pustili bomo rezo...“

Tu se mi je zataknilo. Številke so mi zaplesale v spominu, da nisem več vedela, katera je prava.

„Pustili bi rezo,“ sem poskusila, „ki mora biti štirinajst centimetrov široka in sto dvajset centimetrov od tal...“

Po njegovem obrazu sem vedela, da sem ga polomila. Oči so mu zagorele v zmagoslavju in usta so se mu raztegnila v samozadovoljen nasmehek.

„Ne tako, deklica,“ je dejal, „ne tako.“

„Petnajst centimetrov široko,“ sem znova poskušala.

Čik pa je zmajal z glavo.

„Ti bi vse mesto spravila v nevarnost,“ je dejal. „Veš, kaj pomeni to v vojni?“

Pogledal me je, kakor da sem napravila neodpustljiv greh, potem pa je povedal:

„Reža na avtobusnih oknih mora biti široka dvanajst centimetrov in sto štirideset centimetrov od tal.“

Besede je izgovarjal počasi, trdo, in pri tem s pestjo tolkel ob mizo, kakor da jih drugo za drugo pribija nanjo.

„Tako,“ je rekel za konec, kakor bi bil postavil piko na i. „Za tisto, kar si povedala ti, ne zaslužiš drugega kot čik.“

Odpiranje redovalnice je bil pravi obred. Sem je sodilo slinjenje kazalca, listanje naprej, pa spet nazaj, mrmranje, bežni pogledi po redovalnici in večbarvni svinčnik. In za konec še enkrat:

Zdravko Omerza

GOVORNE NAPAKE

Slab in nepravilen govor škoduje otroku doma in v šoli, hkrati pa bolj ali manj negativno vpliva na razvoj njegovih čustev. Tako se pojavljajo pri težjih primerih negativne ali celo asocijalne lastnosti in čustva. Otroci z govornimi napakami so pogosto nezaupljivi, sramežljivi, se umikajo družbi vrstnikov in podobno. V šoli tak učenec nerad sprašuje ali se nerad javlja, da bi odgovarjal na učiteljeva vprašanja, kar zavira njegovo sodelovanje pri pouku. Govor jecavca more kvarno vplivati na govor drugih učencev, ki imajo dispozicije za to govorno napako. Končno ovira vsaka težja govorna napaka človeka pri izbiri poklica in pri sodelovanju v javnem življenju.

To so besede enega vidnih slovenskih logopedov, eminentnega teoretika in praktika Zdravka Omerze, ki je tudi avtor več odličnih strokovnih del s področja logopedije. Pred kratkim je Državna založba Slovenije izdala njegovo najnovejše delo GOVORNE NAPAKE.

Knjiga ima 291 strani. Krajšemu uvodu, v katerem se avtor na kratko dotakne nekaterih osnov logopedije ter prikaže, kakšna je v SR Sloveniji njena današnja vloga ter kakšen naj bi bil njen nadaljnji razvoj, sledijo poglavja. V prvih treh obdela fiziološke in psihološke osnove govora, predoči razvoj otroškega govora in opiše govorne igrice za pospeševanje izreke. Večino strani v knjigi pa odmerja nazornemu opisu govornih hib in centralnih govornih motenj ter opisu metod za njihovo ublajitev in odpravljanje. V sklepnem poglavju se odločno zavzema za takojšnje organiziranje mreže logopedskih oddelkov in ambulant po vsej Sloveniji. Večino teh oddelkov naj bi organizirali na osnovnih šolah, predvsem v občinah, po potrebi pa tudi na zavodih in šolah za telesno in duševno prizadete otroke, na šolskih poliklinikah ter pri pedagoški akademiji kot vadnico za slušatelje logopede in za hospitacije drugih slušateljev. Vodilna ustanova vsega teoretičnega in praktičnega dela naj bi bil logopedski zavod, ki še tudi ni ustanovljen.

Avtor je svoje delo opremil s krajšim seznamom ustrezne domače in tuje strokovne literature. Knjiga GOVORNE NAPAKE ni le odlični priročnik za logopede, marveč tudi koristno pomagalo za odrasle, ki kot poklicni ali pa naravni vzgojitelji prihajajo v stik s tako ali drugače govorno prizadetimi otrokom, kateremu bi hoteli pomagati. Cena: 84 din.

TIHOMIR

SPOLNOST IN TELESNA KULTURA

Spolna vzgoja je del celotne vzgoje razvijajoče se mlade osebnosti. Namen te vzgoje je pravilno usmerjati seksualni razvoj mladine ter jo pripraviti za zdravo in pravilno spolno in zakonsko življenje.

V času, ki ga nekateri označujejo z dobo t. i. „seksualne revolucije“, se tudi o tovrstni vzgoji piše mnogo več kot kdajkoli prej. Eno izmed teh del je tudi knjižica SPORT I SEKS, ki jo je napisal asistent beograjske fakultete za telesno vzgojo Drago Tomić.

Avtor se na dobrih štiridesetih straneh dotakne vseh pomembnejših vprašanj, s katerimi se pri spolni vzgoji mladine srečujejo naravni in poklicni vzgojitelji mladega rodu. Zanimivo je piševo mnenje, da lahko prav učitelji telesne vzgoje mnogo store za uspešno spolno vzgojo mladih. Svoja izvajanja opira na trditev, da so zlasti ti učitelji, pač glede na naravo svojega poklica, bliže naravi in mladini kot drugi. Zategadelj naj bi bil njihov vpliv na mladino močnejši ter odločilnejši kot vzgojni vpliv učiteljev drugih strok. Odtod naj bi izvirala tudi njihova večja uspešnost pri izvajanju spolne vzgoje.

Delce (v latinici!), kateremu je uvodno besedo napisal znani jugoslovanski seksolog prof. dr. A. Kostić, stane 10 din.

TIHOMIR

Foto: R. Ranfi

„Tako.“

Pri Čiku sem za tisti dan opravila. Morebiti za vse prvo polletje. Vendar nisem mogla oditi. Čik je bil, kakor so nekateri očetje: ko otroku izprašajo hlače, mu še pol ure potem dopovedujejo, da so napravili to iz ljubezni. Zraven pa so prepričani, da bi jim moral otrok verjeti.

„Ne pripovedujem vam kar tako, da se je treba učiti,“ je rekla. „Le kaj bi bilo, če bi bili tudi vi nenadoma postavljeni pred preizkušnjo? Če bi se nenadoma znašli v vojni?“

Njegov glas je bil zoprn očetovski. Narejen. Sel mi je na živce in namesto da bi se bila ugriznila v jezik, sem ga zavrnila:

„Saj je ne bo. Mladi nočemo vojne.“

Obrvi so se mu dvignile in obraz mu je preletela osuplost. Njegov glas je poskušal biti še vedno očetovski, vendar je bil za spoznanje ostrejši, ko je dejal:

„Nočete vojne? Kaj ne poveš! Mislite, da smo si jo mi želeli? Pa so nam jo vsilili.“

Kaj vem, kaj me je obsedlo. Zgodi se pač, da se tudi nemočno bitje upre trpinčenju, čeprav vodi upor v pogubo.

„Tudi če bi bila,“ sem rekla, „avtobusa mi takrat ne bodo zadrževali.“

Čik se je vznemiril. Prepletel je prste in stiskal roke, bledica mu je izdajala, da je bil stisk močan, a se je še premagal in mirno zavrnil:

„Tebi ne, deklica. Prepričan sem, da tebi ničesar ne bi zaupali. Ko smo bili mi v vaših letih, pa so dekleta opravljala še vse kaj drugega. Mi smo bili iz drugačnega lesa. Mi nismo mislili, samo nismo se to, kako se bomo počesali, kam bomo šli plesat in kaj si bom obesili okrog vratu, da bo videti bolj nenavadno. Nismo smeli starejših ljudi. Ne, mi smo imeli drugačne skrbi. Napravili smo svoj zrelostni izpit, drugače kakor ga mislite vi.“

„Saj vam ga ni bilo težko napraviti, če ste natanko vedeli, kolikšna mora biti reža na avtobusnih oknih in koliko mora biti od tal,“ sem mu nesramno segla v besedo.

Najprej sem mislila, da bo pobesnel. Lovil je sapo in nazadnje zakričal:

„V klop!“

Potlej, ko sem že sedela, je dodal:

„Midva sva opravila.“

Razred je onemel, Flora pa mi je šepnila:

„Saj si znorela, Špelá.“

Kavka Jaka

Več let že dan za dnem obiskuje šolo „Franc Bukovec“ v Preskardu pri Medvodah prijazna kavka. Otroci jo kličejo Jaka.

Zjutraj vajeno sede na šolsko streho in opazuje na vse strani, kod bodo prišli otroci. Aj, ti otroci! Komaj se dovolj približajo, že jo kličejo in vabijo ter se igravo z njo, dokler ne zazvonijo. Tedaj morajo k pouku. A kakor bi zvonec klical tudi kavko, odleti Jaka na streho k oknu te ali one učilnice. Sede na okensko polico in opazuje šolarje, kako rišejo, pišejo, se učijo in pogovarjajo. Tudi učiteljski zbor dobro pozna kavko. Vsak izmed učiteljev ji rad priroči voščiti prijazno besedo in če je dovolj blizu, jo poboža po perju.

Pri pouku angleškega jezika so bili otroci danes zelo nemirni. Kdo je bil kriv tega? Seveda kavka, ki bi se nemara tudi rada naučila nekaj angleških besed. Stopicala je po okenski polici in trkala s kljunom po oknu – sprva rahlo in prosoje, nato vedno bolj glasno in zahtevno, dokler ji ni profesorica Novakova – ki ima zelo rada živali – odprla okna. Vsa razposajena prileti Jaka v učilnico in se vsede prvi učenki na glavo. Tam krili s perutnicami, klepeče in veliko veselje učencev kdaj pa kdaj glasno zakliče: „Jak! Jaka!“

„Jaka, pridi sem! Na mojo roko! Povej kaj! Prileti že, no!“ jo od vseh strani vabijo učenci – seveda slovensko. Jaka, ki ima sicer rada otroke, pa se to pot odloči za kateder. Sede nanj in se resno zastrmi v tablo, kjer so napisane angleške besede. Bo začela spraševati ali bo razlagala? Razred valovi od smeha. K sreči ima profesorica s seboj fotografski aparat, da lahko slika nenavadnega učitelja, ki sede na katedru poučuje in smeje. Vendar pa se v šoli ne učimo samo dobre volje in smeha. Jaka tudi to razume in ubo- ljivo odleti skozi odprto okno.

Popoldne pa, ko utihne šolski zvonec ter zamrejo otroški vzklili in smeh, mala kavka zamišljeno sedi na strehi. Ni več živahna in zdel se mi – ko jo takole opazujem skozi okno – da tuhta nekaj otroškega. Razumem njeno žalost in tudi otroci jo razumejo. Sama je na svetu. Ni dolgo, kar ji je umrl gospodar in prijatelj. Zelo rada ga je imela. Povsod ga je spremljala – dneve in leta. A on je hudo zbolel – in kmalu nato umrl. Ko se je truma pogrebcev pomikala proti pokopališču, je bila tudi kavka med njimi. Frfotala je od dreves do drevesa in obsedela na cipresi kraj izkopane jame. Ko je grob zasul krsto in napravil gomilo, so se ljudje razšli na domove. Kavka pa ni odletela. Sedla je na sveži grob in se ni premaknila. Deževala je, hladen veter je pihal. Kavka je nekaj časa skrivala glavo pod perje, potem jo prislanjala k tlom, kot da prisluškuje, če jo morda poklical njen prijatelj. Obiskovalci pokopališča so začudeno opazovali malo ptico, ki je vse bolj naščeperjena ždela na grobu. Mnogim se je smilila, a pomagati ji ni znal nihče. Tretji dan je prisel na grob znanec umrlega – torej tudi kavkin znanec – in odnesel sestrado in premraženo ptico domov.

Zdaj spet dan za dnem prileti na šolsko streho, k šolarjem, da se z njimi naigra in za dopoldne pozabi, da jo doma ne čaka več ljubeči gospodar.

Resnična zgodba kavke Jaka je zame ena najbolj presunljivih in živalskega sveta. Pa še to: Čim bolj spoznavam ljudi – ruje imam živati.

ALJA NOVAK – Behrend

Pogovarjajmo se!

Enkrat so tako kriknili Cankarjevi otroci, ko jim je bilo preveč samote.

Učitelj je vekomaj sam, zato je prav srečen, da pride vsak dan med sebi enake. Kadar nam je najhujše, se pa pogovarjamo.

– Sesti be je letos popolnoma zanič.

– Jaz še nikoli nisem imela takih, kot so letošnji.

– Moji so še hujši. Lani so takoj kapirali, letos pa sploh ne. Za tri tedne sem zadaj.

– Kaj naj jaz počnem z repetenti? Vsak dan je eden zapisan v dnevnik.

– Samo k telovadbi bi še hodili in na plesne vaje. Ko smo bili mi v teh letih, še čevljev ni bilo. Danes se pa samo spakujejo.

– Moji uprizarjajo take modne revije! Kaj pa sem jaz spričo njih?

– Ravnatelj bi moral prepovedati šminkanje.

– V osmem hočejo za štiri dni na izlet. Kdo jih bo pa krotil?

– Če pride inšpektor, se na enega ne morem več zanesti.

– Jaz tudi še nisem imel tako slabega razreda.

– Triindvajset let učim, pa še nisem bila tako razočarana.

– Lanskim je vsaj kaj zaleglo, letošnjim pa nič.

– Ga ne dobim, ki bi hotel na proslavi recitirati. V disco khubu se pa derejo kot srake.

– Jaz letos sploh nikamor ne pridem.

– Lanski šesti be je bil pa tako sijajen.

– Letos so pa v sedmem popolnoma zanič.

– Moji...

O, hvala bogu, kako odleže! Kaj bi počeli, če se ne bi mogli pogovarjati?

Pogovarjajmo se!

IVAN SAJEVIC

Pred meseci je v Ljubljani umrl znan slovenski kipar Ivan SAJEVIC. Ta nestor slovenskih kiparjev se je rodil v Stari vasi pri Postojni. Iz Postojne je doma tudi kiparjeva vdova Ljudmila, rojena Arko, ki mi je pred nedavnim v svojem stanovanju, obkrožena s kiparskimi stvaritvami pokojnega moža, pripovedovala o njegovem delu in življenju:

Že kot deček je očetu, naprednemu kmetovalcu, ki je bil priznan čebelar, poslikal številne panjske končnice. Ko je videl to delo nek muenchenski profesor na akademiji likovnih umetnosti, je hotel vzeti fanta s seboj, da bi ga izsolal za slikarja. V to pa starši niso privolili. Toda kljub temu je mladi Ivan našel pot v ljubljansko umetno obrtno šolo k profesorju Alojzu Repiču, ki je tedaj poučeval večino kasnejših kiparjev naše starejše generacije.

Kasneje ga je želja po znanju privedla tudi na dunajsko akademijo k znanima kiparjema Josefu Muellnerju in Edmundu Hellmerju. Na nadarjenega kranjskega Janeza je vplival predvsem profesor Muellner, ki je študenta Sajevica upodobil kot vrtnarja na podnožju svojega velikega spomenika znanemu dunajskemu županu Karlu Luegerju.

Po končanih študijah je moral tudi kipar Sajevic v prvo svetovno vojno na rusko fronto, kjer je bil leta 1916 ujet. Ob koncu vojne se je leta 1919 vrnil v Postojno, kjer je nekaj časa poučeval risanje. Zaradi vedno večjega pritiska italijanskih oblasti se je umaknil v Ljubljano. Zatem je pedagoško deloval na gimnazijah v Celju, Kranju in Ljubljani. Zadnja leta pred upokojitvijo pa je bil v Ljubljani vrsto let direktor šole za umetno obrt, v kateri je tudi sam začel svojo umetniško pot.

Vsaka knjiga se pisatelju oddolži; dokler živi knjiga, živi tudi njen pisec.

DE BURY

Knjiga, v katerikoli obliki že, je največji triumfator človeštva. Vsi, ki so kdaj korakali s svojimi vojskami pod slavoloki zmage, so minljivejši od množice izbranih besed, ki jih vodi človeški genij skozi vekove.

B. BORKO

So knjige, iz katerih izvemo vse, na koncu pa spet ne razumemo nič.

GOETHE

Naši ljudje hočejo imeti lepo knjigo. To je spoštovanje do literature. Če si človek želi lepega stanovanja, lepe obleke in lepe knjige, se ne pomeni, da je snob.

I. POTRČ

Knjige so nakopičeno bogastvo sveta, vredna dediščina pokolenj in narodov.

H. D. THEOREAU

Žalitev za knjigo je, če jo kupujejo le zaradi opreme, ne pa zaradi vsebine.

J. KOŠAR

NAŠA DOMOVINA V REVOLUCIJI

List z razstave NAŠA DOMOVINA V REVOLUCIJI v Kranju, učenec 5. r. osn. šole Simon Jenko Kranj

V počastitev dneva republike je bila v Kranju odprta občinska razstava osnovnošolskih otroških likovnih del na temo „Naša domovina v revoluciji“. Razstava je bila postavljena v stebrični dvorani kranjske mestne hiše. Pripravila jo je občinska konferenca ZMS občine Kranj. Sodelovalo je sedem osnovnih šol, pretežno z deli učencev višje stopnje. Samo dve šoli sta poslali dela učencev prvih štirih razredov in le ena šola dela učencev vseh razredov.

Žirija, ki so jo sestavljali: dva akademska slikarja likovna pedagoga ter član občinske konference ZMS, je določila šest nagrad: tri za nižje razrede in tri za višje. Obe prvi nagradi je prejela osnovna šola Simon Jenko, drugo in tretjo za nižjo stopnjo osnovna šola Lucijan Seljak, drugo za višjo stopnjo osnovna šola Senčur in tretjo za višjo stopnjo osnovna šola France Prešeren. Razstava ni bila posebno obsejna. Po uporabljenih tehnikah in motivih pa je bila pestra, razgibana in za obiskovalce zanimiva. Kakovost razstavljenih del je bila od šole do šole različna. Kljub nihanjem je bila prireditev na ustreznih ravni. Če prištem se moralne in vzgojne vrednosti, je razstava lepo uspela. Za občinsko konferenco ZMS in nagrajene učence je to spodbuda in uspeh.

Likovni pedagogi Gorenjske pa smo bili pobude za to razstavo še posebno veseli. Organizirali so jo naši nekdanji učenci, ki so sedaj člani občinske konference ZMS. To, da so vključili v načrt svojega dela tudi organizacijo razstav otroških likovnih del, kaže, da likovno vzgojo pravilno vrednotijo. To pa je za nas, ki delujemo na tem področju, že kar uspeh.

JOLANDA PIBERNIK

NAŠI RAZGLEDI

Iz 24. št. NAŠIH RAZGLEDov priporočamo:

- Tomo Martelanc: Kažipoti za razvoj množičnih komunikacij (str. 653)
- Peter Jambrek: Struktura ljubljanske univerze (str. 656)
- Dr. Anton Žun: Srečanje slovenskih sociologov (str. 659)
- Dr. Mavricij Zgonik: Revščina proizvaja revščino (str. 660)
- Prof. Janko Jurančič — Sedemdesetletnik (str. 671)
- Marija Koren: Razvojne niti glasbene zgodovine (str. 671)
- Pisatelj v družbi (razgovor z Miškom Kranjcem; str. 676)
- Nove domneve o izvoru človeka (str. 677)
- O pomenu ustanovitve ZSSR (str. 679)
- Nepotrebna konferenca (str. 680)

spoštovati in ljubiti, predvsem pa ceniti likovna dela naših velikih mojstrov. Slava spominu akademskega kiparja Ivana Sajevica!

VIKTOR KOJC

Idealnost v minljivosti

Poudarjanje lepote moškega telesa je posebnost grškega kiparstva. Odnos Grkov do moških je povsem drugačen kot pri nas. To je še posebno veljalo v tisočletju pred našim štetjem, v času največjih dosežkov grške umetnosti. Lepi moški, predvsem mladenci, je bil vedno oboževan, pa najsi je predstavljal atleta v palastrah, bojevnika, božanstvo ali pa zamišljenega filozofa. Lahko bi rekli, da je bil odnos med moškimi podoben današnjemu ljubkovanju med moškim in žensko. Se danes so pri starih Grkih med moškimi v navadi živahni stiki in pogovori.

Za umetnike ob koncu 4. stoletja ni bilo mojstrstvo kiparskega oblikovanja nobena skrivnost. Izredno izsolano oko je opazilo detailje in prehode. Roka je oblikovala večje in zavzeto, da bi iz glin pričarala mladostno svežino, lepoto in življenje mladeniča, vrednega oboževanja. Drža v klasičnem kontrapostu nas prepriča, da je pred nami človek, ki hoče s pogledom in kretnjo nekaj povedati. Sedaj, po 2500 letih, nas pravzaprav ne zanima, kaj hoče. Tisto, kar nas navdušuje, je čudovita pesem oblik, povezanosti, napetosti, sprostitve, občutek za celoto, popolno obvladanje človekove anatomije in fiziognomije. Po vsem telesu se pretaka nekaj humanega, živ je vsak njegov del, vse živi, je neposredno, pretehtano, oživilo z neverjetno sposobnostjo imitacije in reprodukcije. Niti v enem samem detailu se napetost popolnosti ne zmanjša.

Velika vrednota življenja je v veri v lepoto in lepoto človeka. Kajti: če obupaš ob obliki, obupuješ hkrati tudi nad vsebino. Vsaka oblika je bogata vsebine in teženj. Če tega bogastva ni, je vse zaman. Umetnikova roka, ki je oblikovala to telo, je zavestno ovokovečala procese narave ob njihovem največjem razcvetu. Vzvišeno poslanstvo umetnosti je ob takem posnemanju nesporno. Človek kot del veselja s svojim posnemanjem ujame utrip življenja v minljivosti in idealnih trenutkih sreče, blaženosti in silne navdušenosti. Ta trenutek obstaja, je srečen. Mar ni veličastno ovokovečiti srečo ob lepoti?

IGOR PLEŠKO

MLADENIČ IZ ANTIKYTERE (340. pr. n. št.) Bronasta statua mladega, gola moža. Verjetno je prikazan Paris, ki drži jabolko. Najverjetneje predstavlja delo peloponeškega kiparja Euphranora. Statua je bila razbita, našli pa so jo pri Antikyteri na dnu morja. Datirana je okoli leta 340 pr. n. št.

ZIMA — olje, Ivan Malavašič

7. številka revije

Vzgoja in izobraževanje

Celotna številka je posvečena zveznemu posvetovanju „O socialistični vzgoji in marksističnemu izobraževanju“, ki je bilo 2. in 3. novembra 1972 v Ljubljani. Objavljenih je nekaj najznačilnejših referatov in razprav s tega nadvse pomembnega posvetovanja. Gradivo je izredno dragoceno in bo koristilo vsem pedagoškim delavcem pri proučevanju te aktualne problematike.

Uvodnik o idejnem poslanstvu naše šole je napisal Janez Vipotnik. Avtor poudarja pomembnost resolucije zvezne skupščine o vzgoji in izobraževanju pri nadaljnjem poslanstvu naše šole, se zavzema za nenehno izpopolnjevanje pedagoških delavcev, govori o kadrovskih solah in njeni politiki, o štipendiranju ter se še posebno zavzema za to, da je treba prosvetno-pedagoški službi dati funkcijo nadzora, saj je to v interesu družbe.

Sledi uvodni referat, ki ga je imel na zveznem posvetovanju Sledilci iz Kranja. V njem je jasno poudarjeno, da spadata socialistična vzgoja in marksistično izobraževanje mladine med temeljne naloge socialistične samoupravne družbe in vseh socialističnih sil. Se posebno poudarja, da morajo biti komunisti nosilci konkretnih preobrazb in akcij pri marksističnem izobraževanju.

Pod naslovom „Samoupravljanje in vzgoja“ analizira Emil Roje stanje samoupravljanja v šolstvu ter opozarja, da je treba povezati vzgojo s samoupravnim družbenim, ekonomskim in političnim življenjem njenega okolja. Zavzema se za to, da bi vzgajanje mladine na samoupravljanje zaupali pedagogom, ki so za socialistično angažirani in idejno marksistično usmerjeni šola.

Avtorja Vukašin Lončar in Ratko Nešković analizirata Zvezo komunistov in marksistično izobraževanje. Menita, da bi morala Zveza komunistov vztrajno in dosledno uveljaviti svojo ideologijo. Prodor tujih pojmovanj vpliva na idejne opredelitve in politizacijo mladine, zato bi se morala Zveza komunistov nenehno prizadevati za širjenje samoupravne ideologije med mladimi ter skrbeti za marksistično izobraževanje.

Dr. Ilija Mrmak se v prispevku pod naslovom „Natančnejša določitve bistva marksističnega in ideološkega izobraževanja in vzgoje“ zavzema za to, da bi se vrnil k proučevanju marksizma — ne samo marksistične teorije in ideologije klasikov marksizma, temveč tudi marksistične teorije in ideologije našega revolucionarnega samoupravnega razvoja.

Dr. Dragutin Franković obravnava problematiko „Razredne zavnanosti in usmerjenosti naše vzgoje in izobraževanja“. Avtor pravi, da je treba vsa družbena vprašanja radikalneje obravnavati z razrednega stališča, šolski sistem pa očistiti dualizma in uradnega duha.

V reviji je objavljenih tudi 9 bogatih razprav s tega posvetovanja. Med njimi: dr. Veljka Cvetičana, Leva Modica, dr. Radule Sekuliča, Borisa Lipužiča, Borisa Zihnerla, dr. Stipa Suvarja, Franca Sirmčnika, Slavka Podmenika in Ludvika Zajca.

Dragocen je povzetek osnovnih stališč, ki so bila sprejeta na zveznem posvetovanju, v katerih je jasno poudarjeno, da se je treba takoj lotiti konkretnih akcij za realizacijo stališč. Revija prinaša tudi poročila komisije CK ZKS za družbeno-politično in idejno vprašanja znanosti, prosvete in idejno politično usposabljanje komunistov, saj je objavljena razprava „Uresničevanje socialističnih družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov in naloge komunistov“.

Ob koncu je objavljena novejša literatura iz knjižice zavoda za šolstvo SRS in recenzije nekaterih knjig, ki jih je izdala založba Mladinska knjiga.

Drago Novak

Knjiga velja več kot vsi spomeniki in vse grobnice, okrašene s poslikanimi stebri, kajti knjiga sama zida spomenike v srcu tistega, ki jo bere.

EGIPČANSKI NAPIS
IZ ČASA NOVEGA
CESARSTVA

Knjige dajejo življenju največjo vrednost; večnost, kolikor more človek sam, končno bitje, in plod njegovega dela doseči večnost in kolikor pojem življenja ne izključuje večnosti.

J. TOMINŠEK

Tudi pri knjigah velja, kar opažamo pri vžigalnicah; čim slabše so, tem več jih porabimo in tem več jih razpeča trgovec.

I. MENCINGER

Stalne zaloge hrane

in posebna oprema v gospodinjstvu

Pod tem naslovom je izšla praktična brošura na 30. straneh, ki jo je izdal republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo na pobudo republiškega sveta za narodno obrambo. Napisala jo je Marija Drofenik, opremil in ilustriral Božo Kos, založil pa centralni zavod za napredek gospodinjstva.

Knjižica, ki je namenjena vsem gospodinjstvom, je jasno, pregledno napisana in opremljena z živahnimi ilustracijami. Vsebuje pregledne sezname živilske oskrbe. Tovrstni programi so nujni v izrednih in vojnih razmerah, pa tudi sicer koristni vsakemu gospodinjstvu za izlete in taborjenje.

Cep rav živimo in delamo v miru, je prav, da smo vedno pripravljeni na izredna stanja, ki nas lahko doletijo.

Občinski sveti za narodno obrambo bodo posredovali brezplačno posameznim gospodinjstvom brošuro Stalne zaloge hrane in posebna oprema v gospodinjstvu. Priporočamo, da knjižico pozorno preberete!

td

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Splošni ljudski odpor

Zvezni sekretar za narodno obrambo Nikola Ljubičić je na skupni seji zbora narodov in družbenopolitičnega zbora zvezne skupščine med drugim poudaril, da se je koncept splošnega ljudskega odpora izkazal kot najboljše oblika za organiziranje samoupravnih socialističnih družb za obrambo in zaščito pridobitev revolucije ter naše poti socialistične graditve. Današnji svetovni politični položaj je namreč tako zapleten, da morata biti obrambna sposobnost in pripravljenost države vsak trenutek brezhibni.

Pri razvijanju koncepcije splošnega ljudskega odpora ima naše šolstvo izreden pomen, saj morejo prav šolske ustanove na kar najbolj neposreden način spodbujati patriotično socialistično zavest ter vplivati na krepitev etično moralnih vrednot pri mladini, kot so npr.: tovarištvo, samopremagovanje, pripravljenost na žrtve, iniciativnost, iznajdljivost itd. S pomočjo številnih koristnih dejavnosti v raznih kroških in društvi, ki delujejo na šoli ali pa zunaj nje, lahko šola pomembno prispeva k strokovnemu usposabljanju mladine na tistih področjih, ki so v vsakem vojnem času na bojišču in na področju civilne zaščite tako zelo potrebna, npr.: radioamaterstvo, motoroznanstvo, prva pomoč, pravilna uporaba zemljevidov in kompasa, ravnanje z orožjem ipd. Pri vsem tem nikakor ne smemo spregledati, da so elementi naše revolucije sestavni del naše sedanjosti in prihodnosti ter da je NOB temeljno izhodišče vseh naših priprav za splošni ljudski odpor.

Knjižico (37. str.), ki obravnava vsa ta vprašanja, **SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR IN VLOGA TER NEKATERE NALOGE ODBOROV ZA SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR**, je izdal Glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor. Stane 2,50 din.

Teoretične osnove programiranega pouka

Najbolj vneti zagovorniki programiranega pouka zatrjujejo, da je programirani pouk po Gutenbergovemu izumu tiskarstva s premičnimi črkami največja pridobitev za napredek izobraževanja. Čeprav je takšna trditev očitno pretirana, pa je vendarle res, da celo najbolj razvite države na svetu, npr. ZDA in ZSSR ter druge pričakujejo, da bo programirani pouk povzročil v tehnologiji izobraževanja oziroma v učenju pravo revolucijo.

Do te vrste pouka, ki pomeni pri nas še relativno novost, imajo tudi mnogi prosvetni delavci dokaj različen odnos. Nekateri ga povezujejo z računalniki ter s podobnimi dragimi ter zamotanimi elektronskimi napravami, za druge pa je to le nepotrebna novost, nekakšna modna muha, ki vnaša zmedo v že ustaljeni pedagoški red in navade ter tako povzroča nepotrebno vznemirjenje.

Z namenom, da bi ljudem nasploh, posebno pa učiteljem, pojasnil, kaj je pravzaprav bistvo programiranega učenja, je znanstveni sodelavec inštituta za pedagoška raziskovanja SR Srbije Milan Baković napisal drobno knjižico o teoretičnih osnovah programiranega pouka (v originalu: **TEORIJSKE OSNOVE PROGRAMIRANE NASTAVE**). Avtor, ki se ukvarja s programiranim poukom že 10 let in je napisal več knjig ter nad 200 strokovnih člankov, obravnava v tem delu zlasti teoretične vidike programiranja učne aktivnosti, to je področja, ki je bilo v naši strokovni literaturi doslej najbolj zapostavljeno.

Knjižico (120 str., latinica!) je izdalo beograjsko časopisno založniško podjetje Duga. Stane 25 din.

PRIMORSKA KRAJINA — linorez, Nives Debernaroti, 5. r. osn. šole Sečovelje

Motivacija in šolsko učenje

Eden izmed vodilnih jugoslovanskih psihologov univ. prof. dr. Zoran Bujas pojmuje pod strokovnim terminom motivacija vse tisto, kar privede do aktivnosti, kar to aktivnost usmerja in kar ji daje intenzivnost in trajanje. V procesu učenja pa je motivacija sistem motivov, ki spodbujajo učenca k različnim intelektualnim aktivnostim. Motiviran učenec potrebuje za učenje precej manj napora kot nemotiviran ter dosega dokaj boljše učne rezultate, ki so zopet vir nove motivacije.

Vsa temeljna pedagoška vprašanja pri pouku, vzgoji in izobraževanju ter celo boj zoper vzgojno zanemarjenost in mladinsko prestopništvo bi reševali mnogo uspešneje, hitreje in tudi ceneje, če bi bolje poznali dinamizme in mehanizme energetskih sistemov v naših učencih oziroma gojencih ter v njihovem okolju. Temeljito poznavanje pomena motivacije pri učnovzgojnem delu je za učitelje in vzgojitelje prav tako pomembno kot čim boljše spoznavanje sposobnosti ter temperamentnih in karakternih lastnosti mladine.

Zato priporočamo študij knjige **„MOTIVACIJA I ŠKOLSKO UČENJE“** (150 strani, latinica!), ki jo je napisal Branko Rakić, izdal pa Zavod za izdavanje udžbenika v Sarajevu. Gre za izčrpano delo, ki na temeljit način obravnava pojem motivacije ter njeno uporabo pri učni in vzgojni dejavnosti. Opremljeno je tudi z daljšim seznamom domače in tuje strokovne literature ter z ustreznim strokovnim besednjakom. Po vrsti je to 48. knjiga v seriji Nastavna biblioteka republiškega prosvetno-pedagoškega zavoda v Sarajevu. Stane 20 din.

Lepo prouci, ne lažaj te! Hvala!

Marko Kravos Trikotno jadro

Nova pesniška zbirka Tržačana Marka Kravosa je vsebinsko trodelna. V ciklu „Trikotno jadro“ je pesnik po izrazu in povednosti nekako tak, kot ga že poznamo iz poprej nastalih pesmi; povečini gre za osebne refleksije, ki so zdaj ubrane v intimo, zdaj v nek splošno spoznaven problem. Očitno se že tu kaže, da Kravosu ne manjka pesniških impulzov in tudi razmišljujoče odzivnosti na nekaj značilnih pojavov sodobnega utripa. V slogovnem pogledu je dokaj preprost, vsakomur dostopen, glede tropov kar premo sroččen in mestoma neenoten, okoren. Drugi del: „Pesmi o Kuwaju“, „Pričevanje iz Teskuka“. Te pesmi imajo trdno zgradbo, skupno osnovo v izročilu predkolumbijske Amerike, prvinskega plemenskega življenja. Naj gre za mitološke prvine ali za obredje, povsod je čutiti prvinske impulze neke vitalistične prvobitnosti. Verjetno da je prav ta del v zbirki nenavaden, vsekakor pa najmikavnejši. Bralce se tako sreča z nekdanjo civilizacijo, a obenem čuti močne, tedaj mnogokje skupne silnice in neustavljivo pristnost. Tretji del zbirke je povezan s pesnikovo intimo. Tu in tam se da razbrati vpliv narodne pesmi in hoteno sledenje, seveda le v določeni meri in v določeno namerenostjo. Tudi ta del ima formalno metrične sestavine podobnega značaja kot prvi del. Motiv morja je vselej povezan s pesnikovo doživljajsko in čustveno preokupacijo. Kravosovo zbirko sta izdala založba Lipa in Založništvo tržaškega tiska.

Mirko Župančič Literarno delo mladega A. T. LINHARTA

Linhartova osebnost in delo zavzemata posebno mesto v naši književnosti, pri čemer mislimo na Linhartov dramski delež v slovenščini ter na zgodovino, ki je sicer ostala torzo, a je znanilka povsem novega, revolucionarnega duha. Napačno pa bi bilo prezreti Linhartovo mladostno delo, kamor uvrščamo nemški poskus tragedije ter nemško zbirko pesmi. Prav o slednjem je študijsko spregovoril Mirko Župančič v „Literarnem delu mladega A. T. Linharta“. Oboje namreč tvori most k poznejšemu delovanju Linharta, ko se znajde kot eden najbolj aktivnih delavcev Zoisovega omizja, prav v miselnih potezah pa kaže narediti most med zgodnjim delom Linharta s slovenskim. Župančičevo raziskovanje je omejeno predvsem na Linhartovo dunajsko obdobje; ob „krvavi tragediji“ „Miss Jenny Love“ ter ob zbirki „Blumen aus Krain“ se M. Župančič ni toliko usmeril v estetsko vrednotenje obeh nemških del kot v določanje premis njunih miselnih in pobudnih vplivov, ki določata obe deli kot provincialno odrazno predromantiko. Odsevi ossianizma v večših viharškem utripu nemških pesmi opozarjajo na povezanost evropskega prostora, čeprav sila skromnega umetniškega dosežka, tragedija pa je odsev Linhartovega navdušenja za Shakespearea, „Miss Jenny Love“ pa kaže bolj veselje do tragedije po elizabetičnem tematičnem vzoru in viharškem utripu kot prepričljivo dramatično zmogljivost mladega Linharta. Raziskovanje M. Župančiča pomeni dejaven in osvežujoč prispevek k poznavanju A. T. Linharta. Knjigo je izdala Slovenska matica.

Jolka Milič Pesniški list VIII.

Osmi Pesniški list prinaša pesmi Jolke Milič. Avtorico poznamo bolj po kritičnih zapisih, koserjah, ki so vselej razgibane, po polemiki in kratkih esejih, malone nepoznana pa nam je po pesmih. Lahko bi dejali, da bi kar nekaj manjkalo, če ne bi bilo njenih kritično-polemik in koserjskih preblikov, ki jim je ob vsem — tudi ob ugovorih — treba priznati nepritajeno odprtost, kjer ne gre, da bi z rokavicami ravnala, kjer ji je treba jasnosti in ostrice. Čeprav se je med proznimi vrsticami dalo slutiti, da se v njej skriva tudi poetična svojina, pa jo s Pesniškim listom VIII razvidneje spoznamo kot pesnico. Za prenekatere pesem Jolke Milič bi se dalo reči, da je prej proza v pesmi; zanje je značilno, da očitno izvirajo iz njene izkustvenosti in (samo)opazovanja, oboje pa temelji na trdih temeljih trpke življenjskosti (cikel Malomestna kronika). Bralce mora iz povednosti izluščiti med vrsticami tisto sredico, ki se skriva v besedju dialoga, kjer se da slutiti tujstvo. Tudi tam, kjer njena pesem ni uravnana v tem smislu, pesnica ne teži k blesteči metaforiki in k poetični opojnosti; v drobni, a tako človeških doživljajih najde trezni vsakdan upodobitev v adevatni govorici, kjer je mogoče izslediti iztrenjenost od romantičnosti in tudi resigniranost, sivina med ljudmi (cikel Kronika minulega časa, Stala je na pragu). Meditativnost ji zlahka preide v ironijo (Zenica, tu in tam v Ekscentričnih pesmih). Vendar pesnici ni tuja intima ali drobna poetičnost (Tihotitje z nežnostjo, Belo in črno). Informacija o pesmih Jolke Milič ne more podati nadrobni sestavi njene poezije in s tem estetsko osnovo in posebnosti, kar bi bilo sicer potrebno ugotoviti.

Francis Bacon Eseji

Slovenska matica se je v zbirki Filozofska knjižnica specializirala na osebnosti iz zgodovinske preteklosti, ki v svoji vsebinski osnovi nimajo posebne mikavnosti za vse drugače utripajoči sodobni čas. Hkrati pa je treba priznati, da primanjkljaj prevodništva tovrstnih del na Slovenskem zahteva, da izpolnimo tudi take vrzeli. Elizabetinski filozof Francis Bacon je morda najbolj znan prav po Esejih, čeprav ima nekaj filozofsko izrazitejših knjig. Tudi na krog evropske kulturne pojavnosti vpliva s svojim „novum organum“, temelječe na indukciji kot zanesljivi metodi spoznavanja, s svojo miselnostjo je dejansko prvi ovrgel srednjeveško sholastiko in metafizično spekulativnost. Baconovi Eseji so dokaj različni, kot da nimajo nikakršne povezave; med zanimivimi primeri esejističnega podajanja na najdemo tudi take, kjer si ne moremo kaj, ne da bi se nasmejnili. Kljub temu pa primorajo bralca k razmišljanju. Eseje sta poslovenila Zdenka in Franc Jerman, ki je napisal tudi lep Uvod z razlago Baconove filozofije.

I. G.

Kurirčkova knjižnica

V Kurirčkovi knjižnici so letos izšla tri prozna dela: VASJA KOMANDA (Vladimir Kavčič), PARTIZANSKI OBRAZI (Kajetan Kovič) in MOJ PRIJATELJ PIKI JAKOB (Kajetan Kovič). Prvo delo je partizanska povest, Grabeljskova knjiga zbirka partizanskih portretov, Kovič pa je s pripovedovanjem o Pikiju Jakobu segel v otroški fantazijski svet.

Otroku samo tisto, kar je najboljši! To načelo je mimo kvalitete samih del realizirano še na ta način, da so v Kurirčkovi knjižnici izšle na trg knjige, ki morejo zadostiti precej širokemu krogu bralcev: Vaska komanda odraščajočim bralcem, Piki Jakob mladim Partizanski obrazi pa prvim in drugim. Mlademu rodu je vedno odmaknjena, vsem nam pa vedno bolj nevarna. Grabeljskovi Kavčičevi junaki so realnost nekega časovnega obdobja. Otroci naših dni naj bi prepričali predvsem o nujnosti pozitivnih karakternih lastnosti, kadar gre za to, da je treba obvarovati neodvisnost in skratka: svobodo.

Moj prijatelj Piki Jakob je knjiga za brezskrbno igro, lokalizirano v stanovanje mestne stolpnice, časovno ne večerajšnja ne jutrišnjega ampak sedanjega. Pobarana tudi s prepričljivostjo vsakdanjega sveta in postavljena v sredo igre željnega otroškega sveta.

Vaska komando je ilustriral Savo Sovre, Pikija Jakoba Jernej Reichman, Partizanske obraze pa Ivan Seljak; to pa so že priznana imena za likovno kvaliteto.

BERTA GOLIC

Rožice iz Rezije

Izdali: Založba LIPA, Založništvo tržaškega tiska in Inštitut za slovensko narodopisje SAZU. Po mnenju republiškega sekretarja za prosveto in kulturo SRS je ta knjiga oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov.

To so suhi podatki. Knjiga, ki obsega 208 strani, pa je živo živahno pričevanje o življenju, delu, tegobah in radostih Rezijancev. To življenje se nam prikazuje v 60 ljudskih lirskih pesmih, zapisanih v rezijanski in prepesnjenih v slovenščino. Zbral jih je, vedel v slovenščino, opremil z uvodom, opombami, zapisi o knjižni in ljudski, ki so jih pripovedovali ali peli, naš znani zbiralec narodnega blaga v Reziji — Milko Matičetov. Sam pripoveduje o tem, kako je prišel do ideje zbiranja pesmi: „Zbral sem prozo po Reziji. Toda ljudje so mi ob koncu vselej tudi zapeli eno ali več svojih pesmi. Nisem jim mogel reči — za ta posel so drugi. Posel sem, se je dalo, povprašal po imenu in nastanku, zapisal. Posnetki pa niso bili najboljši, so pa pristni.“

In kakšna je vsebina teh pesmic — rožic iz Rezije? Lirske pesmi imajo ponavadi več čustev kot vsebine — tako tudi te. Nenavadno lepe in drzne po vpletanju vsakdanjih predmetov v pesniški jezik metafore rezijanskih ljudskih pesmi.

Oj gora Plazina moja
ima prelepe rožice
in eno teh izberem si,
četudi napak bi izbral.

Ce pa že napak bom izbral,
nikomur tarnal jaz ne bom,
sam zase tiho bom trpel
ko maslo v ponev vrženo,
ki le molči in se topi.

Največ pesmi poje o ljubzenih — ob tem pa tudi o odhajajoči tujini, pa k vojakom, o revščini, ki je breme tudi za ljubzen, pa delu, veselju do petja in vriskanja ter o lepotah rodne Rezije. Pogostejše pa je vse prepleteno — tako kot v življenju.

Oj gora ta Kaninova
in gora ta Banerina,
kadar mi zjutraj vstaneta,
se prav lepo pozdravita,
tako ko jaz in ljubi moj.

Knjiga ima dve barvni prilogi rezijske pokrajine — obe sta delo Miha Maleša. Njegovih je tudi vseh 19 ilustracij, ki prav oživijo posamezne pesmi.

Za vse ljubitelje lirike je ta knjiga pravi dar, za šole pa dragocen pripomoček ob pouku o delu, trdoživem življenju in umetniškem ustvarjanju Slovencev onstran naše meje.

NEŽA MAURER

Učenje kot komunikacija

V širšem pomenu je učenje vsako spreminjanje oseba s pomočjo lastne aktivnosti, ki jo povzročajo njegove potrebe ali vplivi okolja; v ožjem pomenu pa je tista aktivnost, s katero seznamimo že v otroških letih kot objekti poučevanja in vzgajanja. V obeh primerih pa gre poleg več ali manj zamotanega psihičnega procesa tudi za komunikativni proces, za komunikacijo. Prvič za ker starejša generacija poučuje mlajšo, posreduje ji spretnosti in navade ter jo tako uči, drugič pa zato, ker gre pri učenju tudi sprejem mladega človeka v družbo, v kateri more človek na najbolj ustrezen način zadovoljiti tako svoje primarne in sekundarne potrebe. Zato je učenje kot proces komunikacije ena izmed temeljnih človekovih aktivnosti.

Z namenom, da bi kar najbolje prikazal vlogo učenja kot komunikacije v obeh ravnokar navedenih primerih, je avtor Ivan Furber napisal nad 180 strani obsegajočo knjigo **„UČENJE KOT KOMUNIKACIJA“**, ki jo je prevedla Iva Segula, izdala pa Državna založba Slovenije v Ljubljani.

Pisec je obravnavano snov razdelil v šest poglavij: Učenje človeške sposobnosti; Znanja, spretnosti in navade z objektivno in subjektivno stališča; Teoretična razlaga procesa učenja; Učenje in problemi poslušanja in branja; Učenje kot komunikacija; Spodbujanje učencev k intenzivnejšemu in kvalitetnejšemu učenju. Dodan je krajši seznam ustreznih domače in tuje strokovne literature. Boljši pregled gradiva omogoča indeks pojmov. Knjiga stane 56 dinarjev.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

1. Obuhvatni rečnik psiholoških i psihoanalitičkih pojmov. Beograd, Savremena administracija 1972.
2. Bogdan Suhodolski: Moderna filozofija človeka. Beograd, Narodna knjiznica 1972.
3. Dr. Vojislav Jovanović: — Milan Čordasić: Seksualno vaspitanje mladih. (Priručnik za nastavnike). Beograd, Zavod za udžbeničko i nastavna sredstva Srbije 1972.
4. Radmila Šuljagić: Biblioteka u osnovnoj školi. Beograd, Narodna biblioteka SR Srbije 1972.

Govorimo o otroku, nanj pa pozabljam

Odbor za socialno in otroško varstvo pri socialno-zdravstvenemu zboru skupščine SR Slovenije je 18. decembra razpravljal med drugim tudi o problematiki socialnega in otroškega varstva: o izvajanju politike družbeno-ekonomskega razvoja v letu 1972 na tem področju, o predlogi za nacionalizacijo investicij v vzgojno-varstveni in izobraževalni dejavnosti ter o predlogu politike na področju družbenega varstva otrok v SR Sloveniji v letu 1973.

Na področju socialnega varstva smo v Sloveniji precej napredovali glede na način, kako se lotevamo teh problemov in pojmovanja sploh. Imamo resnejši in odgovornejši odnos kot v preteklosti. O finančnih učinkih družbene pomoči bi sicer lahko več povedali tisti, ki jo prejajo. Napredek je nedvomen, čeprav ga, žal, zavirajo nenehno naraščajoči življenjski stroški. Sicer pa, čim bolj organiziran je pristop, tem več je odkrivanja skritih napak in porajanja novih pomanjkljivosti.

NELJUBO PRESENEČENJE

Družbeni dogovor o uresničenju politike otroškega varstva v SR Sloveniji v letu 1972 naložil republiški skupnosti otroškega varstva, da izpelje ukrepe za pospeševanje razvoja družbene osnove otroškega varstva, zlasti na manj razvitih območjih. Družbeni dogovor je določil, da se višji otroški dodatek izplača upravičencem, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 60 dinarjev, nižji pa tistim upravičencem, katerih dohodek na družinskega člana presega 900 din. Nadalje je določil, da se posebni dodatek izplača za opremo novorojenčka, ki je bila v višini 250 in 500 din, in znesek pomoči pa so prejeli tisti upravičenci, katerih dohodek na družinskega člana presega 600 din. Pomoč 80 in mesečno je prejemale 6000 otrok iz socialno šibkih meščanskih družin. Dogovor je nadalje določil, da mora republiška skupnost otroškega varstva zagotoviti 15 milijonov din za razvoj območja. Republika je dala iz svojega proračuna pristoje denarja, drugo četrtino prispevala republiška skupnost otroškega varstva (skupaj 1 milijonov in pol), ostalo pa občine. Podpisniki sporazuma leta 1972 so soglasno, da se vključje republiški prispevek za otroško varstvo od odsebnih dohodkov 1,44%, od plačanih pokojnin pa 1,2%. Skupščina RS je zagotovila manjkajoči denar (66 milijonov) iz davka na dohodek bank. Osnove za izplačevanje otroškega dodatka so bile potrjene z zakonom.

Pri uresničevanju dogovora je republiška skupnost otroškega varstva naletela na ne-presenečenje. Število upravičencev do otroškega dodatka se je ob uveljavitvi novih cenovnih povečalo za okoli 8% nad predvidenim porastom. To povečalo načrtovane izdatke za otroški dodatek za 32 milijonov din. Število otrok, ki jih vzdržujejo samohranilci, je tudi večje od predvidenega, kar bo povečalo izdatke za ta posebni dodatek za 7 milijonov din. Iz-

datki za pomoč kmečkim otrokom se bodo povečali za 1 milijon din; s tem denarjem bi zagotovili najbolj potrebnim otrokom vsaj 50 din mesečno. To pomoč bo prejelo okoli 10.000 otrok. Za izplačilo denarnih dajatev družinam za vzdrževanje otrok bo ob koncu leta potrebnih še 37 milijonov več, kar je 9% več od načrtovanega. S posebnim dodatkom 10 milijonov, bi znašal primanjkljaj 47 milijonov din. Ker obvezna rezerva ni bila tako velika (samo 15 milijonov din), že dva meseca in pol najemajo kredite, da bi družine v redu prejemale otroški dodatek. Ta problem se ni pojavil v šestih preteklih letih. Prav zaradi tega so zmanjšali druge postavke, npr. kreditiranje gradnje. Pravo stanje bo pokazal šele zaključni račun. Predvidevajo, da bo primanjkljaj dosegel prav gotovo 3 do 4 milijone din.

BODIMO POŠTENI DO OBČANA

Člani odbora za socialno in otroško varstvo so nadalje razpravljali o racionalizaciji investicij na področju vzgojno-varstvenih in izobraževalnih dejavnosti. Ugotovili so, da je javnost upravičeno ogorčena glede na zmogljivosti denarnih sredstev. Republiška skupnost otroškega varstva in ves odbor sta ostro obsodila neodgovorno ekskluzivno projektiranje gradenj otroških vrtcev. „Izkoreniniti moramo nezdrave predsode do industrijske gradnje, kakšne vrtce bomo gradili, na račun denarja, ki so ga zbrali občani s samopriskom,“ so poudarili razpravljalci. Bodimo pošteni do občana in razpolagajmo le z denarjem, ki ga imamo. Kaže, da bodo vrtci, grajeni v letu 1972, pa tudi tisti, ki so že eno ali dve leti v izgradnji, stali več kot je bilo predvideno. (Za eno otroško mesto je bilo predvideno največ do 2 milijona). Kljub vsem obljubam se cene dvigajo. Montažni vrtci imajo vse prednosti, saj so funkcionalno v redu, cena je na ključ (začetna in končna enaka) in so v treh mesecih postavljeni. S tem načinom gradnje bomo preprečili vse nezdrave spekulacije, pa tudi škodo, ki jo po-

vzroča neodgovorna gradnja. Primer: V Radomljah so projektirali klasičen vrtec, ki je stal 12 milijonov — zamujeni so vsi roki, pa tudi funkcionalno ne ustreza. Sedaj so se odpovedali projektiranju in postavili montažni vrtec. Zaradi tega je republiška skupnost otroškega varstva ustavila kreditiranje. Tako neodgovorno početje je vredno obsodbe. Otroška skupnost republike bo sodelovala le takrat, kadar gre za industrijsko gradnjo, podpirala bo najcenejšo gradnjo in fiksno ceno. Ta cena in gradnja naj bi veljala za vse, ne le za nerazvita območja. Predvidevajo, da bodo lahko že v naslednjem letu prešli na še cenejšo, tipizirano gradnjo.

Edino tako bomo lahko v Sloveniji kar najhitreje povečali zmogljivosti za potrebe 8000 otrok. V občinah bodo izvedli akcijo, da se v prihodnje preprečijo predrage gradnje vzgojno-varstvenih zavodov. Dobro bi bilo, da je javnost obveščena, da sodeluje in odloča o denarju, ki so ga prispevali občani. V družbenem dogovoru bodo predložili občinam določbo, da se odpovedujemo ekskluzivni gradnji vrtcev. Komisija za družbeni nadzor v občini naj bi prevzela nenehni nadzor nad gradnjo, da bi se preprečilo zavarovanje občanov. Letos gradijo 20 vrtcev, lahko pa bi jih gradili še več. Odbor za socialno in otroško varstvo bo predložil vsem skupščinskim odborom, naj zahtevajo javno obravnavanje tega problema.

Odbor je sprejel predloge za racionalizacijo investicij na področju vzgojno-varstvenih in izobraževalnih dejavnosti, ki ga je sestavila komisija za družbeno nadzorstvo pri skupščini SRS. Podprl je zahtevo, da se omogoči vpliv javnosti pri projektu in načinu gradnje vrtcev.

ČE NI TRDNE VOLJE, NI UČINKA

Člani odbora so razpravljali še o predlogu politike na področju družbenega varstva otrok v SR Sloveniji v letu 1973, ki ga je predložila republiška skupnost otroškega varstva. Kaže, da je zasnovan mnogo širše kot prejšnji, saj so poleg temeljnih izobraževalnih skupnosti in temeljnih skupnosti otroškega varstva zajeti tudi ostali odgovorni dejavniki. V novem predlogu sta podčrtana otrok in družina kot subjekt, zastopana je celovitost, preglednost nalog in nosilci. Naloge so realne, odvisne pa od prizadevanja in odgovornosti nosilcev.

V razpravi so opozorili na neurejeno stanje na področju otroškega zdravstvenega varstva. „Imamo imenitno zakonodajo in zdravstvene organizacije pa izvajajo naloge zelo indifrentno,“ so ugotovili na seji. Gre za tole: najmanj 20 občin

ni opravilo v letih 1970, 1971 in 1972 sistematičnih pregledov predšolskih otrok, čeprav je republiška skupnost otroškega varstva dala denar. Omenili so še slabo preskrbovanost novorojenčkov in problem slabih, nezdravih stanovanj. Ugotovljeno je, da kar 10% družin sploh nima stanovanja. Poudarili so tudi, da je potrebna večja prizadevnost pri zdravstvenem varstvu šolskih otrok: urejenost prehrane, pregledi itd. Razpravljalci so podprli potrebo po večji angažiranosti pediatrov v korist otroka.

Omenili so Lenart kot zgrešen primer, kjer je zdravnik pregledal 81% otrok, v Ljubljani pa to ni bilo izvedeno. Kje je vzrok? V pomanjkanju zanimanja posameznikov ali organizacij?

Razpravljalci so opozorili, naj bi se prihodnje pogodbe sprejemale pravočasno, ne septembra ali oktobra, kot letos. Ugotovili so, da v zdravstvenih organizacijah ni prave pobude, večkrat pa onemogoča izvrševanje nalog pomanjkanje kadrov. Zdravstveni domovi nimajo programov za sistematično otroško varstvo, sicer bi lahko specialisti delali na terenu. Ker ni programa, tudi ni realizacije. Vplivnost občine na varstvo otroka se zdalec ni speljana pa tudi prizadevnost ni kdo ve kako velika. „Veliko govorimo o otroku, nanj pa pozabljam,“ je bilo rečeno v razpravi. Če ni trdne volje, ni učinka.

Na seji so razpravljali tudi o kadrih za VVZ in malo šolo. Ugotovili so, da smo do l. 1975 prisiljeni usposabljanje varuhinje in bolj enakomerno porazdeliti vzgojiteljice po Sloveniji. Varuhinje naj bi usposabljali pri vzgojiteljskih šolah. Pri srednjih šolah za medicinske sestre naj bi že na začetku šolanja usmerjali tiste sestre, ki imajo veselje do otrok in bodo kasneje prišle v vrtce. Poudarili so potrebo po organizaciji socialnih služb, po povečanju števila pedagogov in sociologov. Kot pogoj oziroma temelj za socialno varnost občanov je nujna osamosvojitve socialnih služb v strokovnem in samoupravnem pogledu. Pridobivanje teh profilov je skupna potreba delovnih organizacij in krajevnih skupnosti. Dobro bi bilo uvesti spremembe v šolanju II. stopnje in usposobiti za organizacijo dela prihodnje sociologe in pedagoge.

Sprejeli so še predlog za podaljšanje veljavnosti zakona o višini cenusa za otroški dodatek za l. 1973 ter predlog za podaljšanje zakona o prispevnih stopnjah o zagotovitvi dejavnosti in materialne osnove za posamezne upravičence po sedanjih predpisih do novega zakona. Predlog novega zakona bo sprejet v prvem trimesečju l. 73.

TEA DOMINKO

Foto: R. Ranfl

Vzgoja in varstvo

NEKAJ RESNIC V ZVEZI Z VARSTVOM OTROK

Iz gradiva za posvet o načrtovanju družine v SR Sloveniji

Leta 1970 je v Sloveniji imelo 58% novorojenčkov zaposleno mater. Usmerjenost za polno zaposlenost žensk je tako v družbenih načrtih kot v miselnosti ljudi sprejeta. Ob tem pa smo v organizacijah združenega dela priče negativnemu odnosu do materinstva.

Že leta 1967 je bilo 10% družin brez lastnega stanovanja; od tedaj stanovanjski primanjkljaj raste. (Več kot vsak tretji splav je utemeljen z neurejenimi stanovanjskimi razmerami.)

Vzgojno-varstveni zavodi so leta 1971 odkolnili 7918 prošenj za sprejem predšolskih otrok. (Pri skupni zmogljivosti 25.850 mest je bil odklonjen vsak četrti otrok — da ne štejemo tistih, ki bi bili tudi potrebni varstva, pa starši niso zaprosili zanj iz materialnih ali drugih razlogov.)

Ne samo splošne ocene, tudi podatki kažejo, da si mladi ljudje otroke želijo in to več, kot jih imajo. Statistika pravi, da si Slovenke od 15 do 45 leta povprečno želijo od 2 do 3 otroke (2,58 otroka — povprečno). Toda slovensko gospodinjstvo ima v povprečju komaj 3,3 članov. Pogosto so vzrok slabe stanovanjske razmere in neurejeno varstvo. (Mladi starši se prestrašijo že ob prvem otroku.)

Olajšana pot do stanovanja naj pomeni mladim ljudem spodbudo za sklenitev zakonske zveze in za odločanje, da bodo imeli otroke. To je kategorija poklicno aktivnih ljudi, ki je zmožna dela in sposobna poravnati svoje obveznosti do skladov.

Vzgoja mora prispevati že v osnovni šoli, predvsem pa v srednjih šolah svoj delež za vrednotenje materinstva. Namesto mita o materi žrtvi in mučenici, ki je bil plod dvojne morale in razrednega izkoriščanja, raste v našem času lik matere, ki deli svoje skrbi ne samo z očetom, temveč tudi s kolektivom in skupnostjo. Pripravljenost okolice, da sprejme vse, kar je povezano z materinstvom, kot skupno, koristno in lepo nalogo, predstavlja pomemben del humanizma.

POD VEČER — fotografija, Primož Lavrin, foto krožek osn. šola Kočevje

Svet ŠOLE HEROJA FRANCA BUKOVCA MEDVODE-PRESKA

razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom od 1. februarja 1973 dalje delovno mesto učitelja za slovenščino, P ali PRU

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Stanovanja ni.

Delovna skupnost osnovne šole Simon Jenko Smlednik

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja razrednega pouka za določen čas (za čas porodiškega dopusta).

Nastop službe 3. januarja 1973.

T. S.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

KVALIFIKACIJA

VPRAŠANJE: Hišnik je opravil tečaj za kurjača in tudi tečaj za kurjača pri Zvezi energetikov Slovenije. Radi bi vedeli, če se mu s tem prizna kvalifikacija in če se sedaj šteje kot kvalificirani delavec?

Osnovna šola

ODGOVOR: Po letu 1961 smo v Sloveniji prešli na redno izobraževanje v poklicnih šolah, kjer je pridobitev ustreznega izobraževanja in izpiti nazivi. Za pridobivanje določenih stopnje usposobljenosti pri delu v energetskih obratih je sedaj potrebna določena poklicna šola (čas trajanja tri leta); v preteklosti je zadostovala za pridobitev višje kvalifikacije formalna kvalifikacija, ki jo je kandidat pridobil po triletnem delu brez izpiti. Niso redki primeri, da delavec, ki si je pridobil določen naziv po starih določilih, nagrajujemo povsem drugače kakor

delavca, ki si je pridobil svoje znanje kasneje z rednim šolanjem, a nima visokih nazivov.

Delovne organizacije imajo možnost, da priznajo delavcem interno kvalifikacijo po določenih internih samoupravnih aktov. V tem pogledu je delovna organizacija samostojna, prav pa je, da se te možnosti posluži. Posebno je to važno za tista delovna mesta, kjer delavcev primanjkuje, to pa so prav gotovo tudi kurjači. Strokovna usposobljenost, ki je delavcu priznana znotraj delovne organizacije, velja samo v delovni organizaciji, ki je ugotovila in priznala določeno s strokovno usposobljenost. Kurjač, ki je opravil tečaj in izpit, spolnjuje vse pogoje, da mu v vaši delovni organizaciji priznate kvalifikacijo, s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov pa upoštevate poleg pridobljenega znanja še delo, ki ga opravlja, zahtevnost dela in podobno.

T. Š.

DOPUST IN NADOMESTILO

VPRAŠANJE: Po preteku porodiškega dopusta nisem uporabila pravice do skrajšane delovnega časa in sem o tem obvestila tudi ravnatelja. To moje odločitev pa glede osebnega dohodka niso upoštevali, ampak so mi izplačali osebni dohodek, kot da bi delala polovični delovni čas. Ali mi pripada poln osebni dohodek in ali lahko to svojo zahtevo uveljavim za nazaj?

Z mojim živim ločeno, zato me tudi zanima, če mi pripada dodatek za ločeno življenje? — L. I.

ODGOVOR: V vaši delovni organizaciji niso ravnali prav, da niso upoštevali, da ste delali poln delovni čas, ker s tem niso ovrednotili vsega vašega delovnega prispevka. Zahtevajte, da se ta napaka popravi in da se vam znesek, za katerega ste bili

prikrajšani povrne. Zahtevki iz delovnega razmerja zastarajo v dveh letih.

Nadomestilo za ločeno življenje, mesečno povračilo stroškov za prevoz in podobno spada med materialne stroške, delovna organizacija pa je popolnoma samostojna v odločitvi, če bo take stroške delavcem priznala in jih tudi nadomestila. Če je vaša delovna organizacija v pravilniku o delitvi dohodka in osebnih dohodkih določila, da se prizna delavcem nadomestilo za ločeno življenje v določenem znesku imate seveda pravico, da se vam za čas ločenega življenja, to nadomestilo izplača. Samoupravni sporazum, ki so ga sklenile večina osnovnih šol določa, da pripada delavcu, ki zaradi službene potrebe stanuje v drugem kraju kot družina, v kraju službovanja pa še ni mogel dobiti družinskega stanovanja, nadomestilo za ločeno življenje v višini 500 din.

T. S.

PRI ZALOŽBI MLADINSKA KNJIGA SO IZŠLE ŠTEVILNE NOVOSTI ZA NAJMLAJŠE BRALCE

zbirka NAJDIHOJCA:

- KAJ SEM PRISLUŽIL
- SLIKARKA
- MORNAR (vse tri z ilustracijami Jelke Raichman), cena: krt. 5 din

zbirka ČEBELICA:

- O GOSKICI, KI SE JE UČILA PETI, Karel Hroch, krt. 4 din
- LETALEC NEJČEK, Fran Roš, krt. 4 din
- DOMOVI NAŠIH PISATELJEV, Stanko Kotnik, krt. 4 din

zbirka VELIKE SLIKANICE:

- NAŠ DIKO, Janez Vipotnik, krt. 12 din
- DIKO V ŽIVALSKEM VRTU, Janez Vipotnik, krt. 12 din
- POREDNI ZAJČEK, Branka Jurca (vse tri ilustrirala Lidija Osterc), krt. 12 din
- PUHKOVA KRESNA NOČ, Mira Mihelič (il. Melita Vovk-Štih), krt. 12 din pred izidom:
- STOPET MELON, Beno Zupančič
- BRATEC IN SESTRICA, Branka Jurca
- POTOVANJE ZA NOSOM, Lojze Kovačič
- KONJIČKI IZ KROMPIRJA, Nanda Major

zbirka CICIBANOVA KNJIŽNICA:

- PESMICE IN POVESTICE, Dragan Lukić, krt. 49 din
- IZ LOVSKE TORBE, Rudo Moric, krt. 39 din pred izidom:
- BUREŽI-BRBRACI, Marija Kmetova
- MIŠKA SPI, Svetlana Makarovič

Slikanice in knjižice lahko kupite v vseh knjigarnah ali jih naročite pri zastopnikih in poverjenikih na šolah, pri akviziterjih ali neposredno pri založbi Mladinska knjiga, Oddelek za prodajo po pošti, Ljubljana, Titova 3/III.

OBVESTILO RAVNATELJEM OSNOVNIH ŠOL

Sporočamo vam, da imamo na voljo komplet vzorcev denarja (bankovce in kovance) in znamk, ki so sestavni del II. delovnega zvezka Stanka Uršiča: Računamo do 100.

Cena kompleta je 3,00 din in 15 % popusta. Prosimo vas, da nam čimprej sporočite, koliko kompletov rabite za svoje učence na centralnih in podružničnih šolah. Hkrati nam tudi sporočite, kdo plača te komplete (šola ali temeljna izobraževalna skupnost).

Naročilnice pošljite na naslov: ZGP MLADINSKA KNJIGA, Oddelek za prodajo šolam, Ljubljana, Titova 3/III.

Kinematografi prikazujejo

IN BOG JE USTVARIL KAVARNIŠKO PEVKO naj bi bil tu roben, v srce segajoč zapis o poklicu kavarniške pevke. Režiser Jovan Živanović, ki je do sedaj upodobil že nekaj zanimivih likov iz okolja, kakršno je obravnaval tudi to pot, nas je razočaral. Film doživlja v Beogradu uspeh, gledalci so zadovoljni. Verjetno sta k temu pripomogli popularni pevki Vera Čukić in Lepa Lukić. -mb

BREZ je zanimiv film Miše Radivojevića, v katerem nosi vso igralsko težo Dragan Nikolić. Je eksperimentalno delo brez zgodbe, ki pa skozi stanje glavnega junaka kaže na brezizhodnost, v kateri se je znašel. Film je poizkus analize človekove odtujenosti. Način, kako se loteva tematike, je zelo zanimiv in kaže na velike cineastične

ne sposobnosti mladega režiserja. Vendar pa je njegova vizija sveta zelo pesimistična. Film priporočamo za razgovor le v zadnjem razredu srednjih šol. -mb

Filmi PRODAJ COLT IN KUPI KRSTO, VIVA DJANGO, DO ZADNJE KAPLJE KRV spadajo med italijanske westernne, ki so preplavili filmsko tržišče. O njih ni mogoče reči ničesar drugega kot to, da so si zelo podobni. Nekateri junaki kradejo zlato, drugi ropajo banke, skratka, ti filmi so slabe kopije zanimivih westernov znanega italijanskega režiserja Serga Leonia. -nd

RDEČE SONCE je francoski western, kjer igra kopica priljubljenih igralcev (Alain Delon, Charles Bronson, Ursula Andress). Dogajanje je postavljeno na ameriški zahod, kjer tolpa oropa vlak, v katerem se vozi japonski ambasador. Tako se v zaplet filma vmeša celo samuraj, ki povsem prekaša kavbojca. Poprčen film, ki ne zbudi posebne pozornosti. -nd

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA TER KADROVSKE ZADEVE OBČINSKE SKUPŠČINE KOČEVJE

razpisuje delovno mesto ravnatelja osnovne šole Vas-Fara.

Pogoji: srednja izobrazba in 10-letna vzgojno izobraževalna praksa.

Kandidat mora imeti pogoje za učitelja osnovne šole, da je aktiven družbenopolitični delavec in da ima izkušnje v organizacijskem in pedagoškem vodenju šole.

Pismene prijave z dokazili o izpolnitvi pogojev naj kandidati pošljejo na občinsko skupščino Kočevje.

Razpis velja 15 dni po objavi.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

je izdala

PREK SVETA ODMEVA PESEM

Obsežna pesmarica za 4. do 8. razred osnovne šole je zaradi obsežnosti (536 strani) izšla v 2 zvezkih: v prvem so ljudske pesmi, v drugem pa umetne in borbene.

Pesmarico je uredil prof. Miro Kokol, rabila pa bo vsem glasbenim pedagogom za popestritev in poživitev glasbenega pouka, saj bodo učenci z njeno pomočjo spoznali ne samo našo ljudsko in domačo pesem, temveč tudi pesmi jugoslovanskih in tujih narodov.

CENA OBEH ZVEZKOV: 55 DIN

Knjigi dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založb, naročite pa ju lahko na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, 61000 Ljubljana

OSNOVNA ŠOLA MOKRONOG

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

Za podružnično šolo Trebelno:

2 delovni mesti učiteljev za razredni pouk

Na voljo je komfortno stanovanje v novi šoli.

Za VZGOJNOVARSTVENO USTANOVO V MOKRONOGU:

delovno mesto vzgojiteljice

VOŠČILNICA ZA LETO 1973

Srečno novo leto — družba bo cenila naše delo.
Srečno novo leto — dobili bomo novo šolo.
Srečno novo leto — na voljo na bodo sodobna učila.
Srečno novo leto — nihče nas ne bo več gnjavil.
Srečno novo leto — starši nas bodo spoštovali.
Srečno novo leto — učenci nas bodo imeli radi.
Srečno novo leto — nihče nam ne bo več oponašal počitnic.
Srečno novo leto — ljudje bodo rekli: učiteljski poklic je težaven.
Srečno novo leto — ljudje bodo rekli: učiteljski poklic je odgovoren.
Srečno novo leto — inšpektorji nas bodo hvalili.
Srečno novo leto — naš samoupravni sporazum bo kodeks pravičnosti.
Srečno novo leto — za študij bomo dobili plačan dopust.
Srečno novo leto — kolegi se med seboj ne bomo več grizli.
Srečno novo leto — pri proslavah bomo vsi sodelovali.
Srečno novo leto — izvenšolske dejavnosti bodo skrb vsega kolektiva.
Srečno novo leto — upoštevali bomo ravnateljeve nasvete.
Srečno novo leto — brali bomo strokovne revije.
Srečno novo leto — jaz mislim zares.

RDEČI KRIŽ
SLOVENIJE
VAS VABI
NA ODVZEM KRV

V januarju 1973 bodo redne krvodajalske akcije v mestu Ljubljana, in sicer v vseh ljubljanskih občinah. Rdeči križ Slovenije v ljudo naproša prebivalce Ljubljane, da se čimprej javijo občinskimi odborom Rdečega križa, in povedo, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.

Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da si jo z darovanjem zagotovimo tudi sebi in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Dolžnost zdravih prebivalcev mesta Ljubljane je, da kri darujejo vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je zrcalo človečnosti, zato pričakuje Rdeči križ, da se bodo odvzema krvi udeležili vsi zdravi občani Ljubljane.

Ker že nekaj let zapovrstjo zelo primanjkuje krvi prav v mesecu januarju, je nujno potrebno, da pride vsak odvzemni dan darovat kri vsaj 200 ljudi.

Ljubljana — vsi občinski odbori	4., 5., 6., 8.
prek Mestnega odb. RK	9.
Ljubljana-Center	10.
Ljubljana-Bežigrad	11.
Ljubljana-Center	12., 16.
Ljubljana-Bežigrad	17., 18.
Ljubljana-Center	19., 20.
Ljubljana-Moste-Polje	22., 23.
Ljubljana-Center	24., 25.
Ljubljana-Šiška	26.
Ljubljana-Vič-Rudnik	29., 30.
Ljubljana-Šiška	31.

REPUBLIŠKI ODBOR RKS
MESTNI ODBOR RK LJUBLJANA
OBČINSKI ODBORI RK LJ.

Delovna skupnost osnovne šole Vavta vas

razpisuje prosto delovno mesto za nedoločen čas

učitelja za slovenski jezik, PRU ali P

Nastop službe 1. februarja 1973.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Z VSEH VETROV

PREVOZ MORA BITI

Občinska šolska skupnost v Despotovcu je ugotovila, da med 4.017 učenci, kolikor bi jih moralo po programu hoditi v šolo, manjka kar 193 učencev. Ko so razmišljali, kje so ti šolarji in zakaj ne hodijo v šolo, so ugotovili, da so doma v enajstih vaseh na tem območju in da jih starši ne pustijo v šolo. Izgovarjajo se namreč na zakon, ki omogoča otrokom višjih razredov, da jim ni treba hoditi k pouku, če je višje organizirana šola oddaljena več kot šest kilometrov in za otroke ni preskrbljen prevoz. Tako mora občina

iskati in tudi najti prevoz za 193 otrok.

UČITELJI BREZ ŠOL

Še pred mesecem je direktor travniške šolske skupnosti stil pristojne organe, da se no čaka okoli 400 učiteljev travniškega območja na zaposlitev v katerikoli osnovni šoli. Največ nezaposlenih učiteljev iz zadnjih letnikov. Seveda so med njimi tudi taki, ki vrsto let vztrajno čakajo na poslitev, čeprav so se medtem že zaposlili v gospodstvu. Kljub temu pa svojih šolnih ur za učiteljevanje doslej niso umaknili.

Razpisna komisija OSNOVNE ŠOLE JOŽE KRAJČ RAKEK

razpisuje prosto delovno mesto

vzgojiteljice za nedoločen čas v VVZ pri osnovni šoli Jože Krajč Rakek.

Nastop službe s 1. februarja 1973.

Kandidati vložijo prošnje na svet osnovne šole Jože Krajč Rakek.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Začasni svet OSNOVNE ŠOLE TRBOVLJE, Leninov trg

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za tehnični pouk, PRU — za nedoločen čas ali študent PA, filozofske fakultete za določen čas.

Stanovanja ni. Razpis velja 15 dni po objavi. Nastop službe takoj po poteku razpisanega roka.

OSNOVNA ŠOLA PIRAN

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- socialnega delavca; nastop dela takoj ali po dogovoru
- učitelja razrednega pouka; nastop dela 1. februarja 1973;
- učitelja kemije in biologije; nastop dela takoj, delo je za določen čas.

Kandidati pošljejo prijave na naslov: RAZPISNA KOMISIJA PRI OSNOVNI ŠOLI PIRAN, 66330 PIRAN.

STEKLARSKA ŠOLA V ROGAŠKI SLATINI

razpisuje prosto delovno mesto:

vzgojitelja ali vzgojiteljice

Pogoj:

Višja strokovna izobrazba pedagoške smeri (po možnosti fizik. smer)

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev sprejema tajništvo zavoda v 10 dneh po objavi razpisa.

Osnovna ŠOLA NARODNEGA HEROJA RAJKA HRASTNIČ

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja na šoli Kal za nedoločen čas. OD za celodnevni pouk 3.200
- učitelja za matematiko in fiziko, podružnica Dol, za določen čas od 15. februarja 1973 do 31. maja 1973.
- učitelja za slovenski in srbohrvatski jezik, podružnica Dol, za določen čas od 10. marca 1973 do 23. junija 1973.

ŠOLSKI CENTER RAVNE NA KOROŠKEM

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za nedoločen čas:

1. učitelja za matematiko prof., dipl. ing. tehn. mat.
2. učitelja za matematiko predmetni učitelj
3. učitelja za fiziko prof., dipl. el. ing., dipl. ing. tehn. fiz.
4. učitelja za fiziko predmetni učitelj, el. ing.
5. učitelja za metalurške predmete dipl. ing. met.
6. učitelja za strokovne predmete dipl. ing. stroj.
7. učitelja za praktični pouk ključavničarjev ki bi se usposobil za varjenje — stroj. ključ., s tehniško ali delovno vojsko šolo
8. konstruktor strojni tehnik
9. mizar poklicna šola
10. socialnega delavca uspešno končana šola za socialne delavce

Prošnje z življenjepisem in opisom dosedanje zaposlitve ter dokazilom o strokovnosti pošljejo kandidati svetu šolskega centra.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Za delavce od 1 do 8 z družino, so na voljo: 2 družinski komfortni stanovanja s centralno kurjavo, vseljivi 15. januarja 1973 in 1 komfortno enosobno stanovanje s centralno kurjavo, vseljivo po dogovoru.

Za samce so na voljo samska stanovanja.